

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

BELİREN YETİŞKİNLERİN BENLİK KURGULARI VE EVLİLİK
BEKLENTİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE EVLİLİK
OLGUNLUĞUNUN ARACI ROLÜ

Senanur Yaşaroğlu
(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

BELİREN YETİŞKİNLERİN BENLİK KURGULARI VE EVLİLİK
BEKLENTİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE EVLİLİK
OLGUNLUĞUNUN ARACI ROLÜ

THE MEDIATING ROLE OF MARRIAGE MATURITY IN THE RELATIONSHIP
BETWEEN SELF-CONSTRUALS AND MARRIAGE EXPECTATIONS IN
EMERGING ADULTS

Senanur Yaşaroğlu
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Seval Erden Çınar

İstanbul, 2024

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.**

© 2024

ONAY

Senanur Yaşaroğlu tarafından hazırlanan “Beliren Yetişkinlerin Benlik Kurguları ve Evlilik Beklentileri Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolü” konulu bu çalışma, .../.../20... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda aşağıdaki jüri üyeleri tarafından başarılı bulunmuş ve **Yüksek Lisans**/Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

TEZ DANIşMANI Prof. Dr. Seval Erden ınar

JURİ ÜYESİ Doç. Dr. Müge Akbağ

JURİ ÜYESİ Dr. Öğr. Üyesi Işıl Tekin

Eş DANIşMAN

ETİK BEYANI

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım çalışmamda;

- Sunduğum bilgileri, dokümanları ve verileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Çalışmamda yararlandığım eserlerin tamamına atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim verilerde ve sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

.../.../...

Senanur YAŞAROĞLU

ÖZGEÇMİŞ

- 2014 Kağıthane Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
- 2019 Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalından mezun olma
- 2020- ..... Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programına giriş

ÖN SÖZ

Eğitim hayatım boyunca ve büyük bir emek gerektiren tez yazım sürecinde bana destek olan herkese teşekkürü borç bilirim.

Kendisiyle yüksek lisans eğitimim vesilesiyle tanıştığım, derslerinde bulunmaktan büyük keyif aldığım, tez çalışmam sırasında desteklerini esirgemeyen değerli tez danışmanım Prof. Dr. Seval Erden Çınar'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunmama katılarak değerli geribildirimleri ve destekleyici cümleleriyle tezime katkıda bulunan değerli hocalarım Doç. Dr. Müge Akbağ'a ve Dr. Öğr. Üyesi Işıl Tekin'e teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Ufkuyla daima beni etkileyen, kendisine ifade etmediğim zor durumlarda bile halimi anlayan, daima benim yanımda olan ve mücadeleci ruhunu daima kendime örnek alacağım pek değerli büyüğüm Prof. Dr. Burhanettin Can'a çok teşekkür ederim.

Veri toplama sürecinde benden desteğini esirgemeyen değerli büyüğüm Aşkın Özcan'a, tez yazım sürecinde hayati katkılarını unutamayacağım sevgili arkadaşım ve meslektaşım Elanur Arman'a içten şükranlarımı sunarım.

Hayatın pek çok zorluğunda olduğu gibi bu süreçte de bana eşlik eden, bana inanan pek değerli dostum, büyüğüm ve akıl hocam Merve Mahitapoğlu'na, tez yazma sürecinde enerjim her düştüğünde beni neşelendiren arkadaşım Hacernur Yeşilaltun'a, her derdimi dinleyip yanımda olan canım arkadaşım Müberra Zırın'a teşekkürü borç bilirim.

Tüm eğitim hayatım boyunca geçtiğim zorlu yollarda beni daima çalışmaya teşvik eden, bana sanki yapamayacağım hiçbir şey yokmuş gibi hissettiren değerli annem Canan Yaşaroğlu'na, eğitime verdiği önemden ötürü ve evlatlarının gelişimini her şeyden önde tutmasından dolayı muhterem babam Abit Yaşaroğlu'na, neşeli halleriyle beni motive eden sevgili ablam Beyzanur Saadet Yaşaroğlu'na, varlığıyla beni rahatlatan canım kardeşim Zeynep Sude Yaşaroğlu'na ve sevdiklerinin iyiliğini kendine tercih eden kardeşim Ahmet Efe Yaşaroğlu'na teşekkürü borç bilirim.

Son olarak, bana neyi neden yaptığımı ve insan olmayı hatırlattıkları için Gazze halkına teşekkür ederim.

Tezimi seslensem de kendilerine ulaşamayacağım, soykırımı uğramış tüm çocuklara adıyorum.

Senanur Yaşaroğlu

2024

ÖZET

Bu araştırmanın amacı benlik kurguları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünün yapısal eşitlik modeli ile incelenmesidir. Ayrıca benlik kurgusu, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğunun çeşitli demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, romantik ilişkiye sahip olup olmama, evliliğe hazır hissetme ve istenilen evlilik türü) açısından ele alınması araştırmanın bir diğer amacıdır. Yapılan çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır ve aracılık rolü yapısal eşitlik modeli çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmanın evrenini 18-25 yaş arasındaki beliren yetişkinler oluşturmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılan 306 (%67.8) kadın, 145 (%35.2) erkek, toplam 451 beliren yetişkinlik dönemindeki katılımcı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Evlilik Olgunluk Ölçeği ve Özerk- İlişkili Benlik Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Analizler IBM SPSS Statistics 26.0 ve AMOS programları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizinden; benlik kurguları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolü için yapısal eşitlik modelinden (YEM) faydalanılmıştır. Katılımcıların benlik kurguları ve alt boyutları, evlilik beklentileri ve alt boyutları, evlilik olgunluğu ve alt boyutlarının cinsiyete, romantik ilişki durumuna ve istenilen evlilik türüne göre farklılaşp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem t-testi, Mann Whitney U, ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Özerk ilişkili benlik ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünün gösteren modelin uyumlu olduğu, değerlerin kabul edilebilir seviyede olduğu saptanmıştır. İlişkili benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni, duygusal, ekonomik ve biyolojik alt boyutu arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Özerk benlik ve evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu değişkenleri, duygusal ekonomik ve toplumsal alt boyutlar arasında da ilişki görülmemektedir. İlişkili benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni, duygusal, ekonomik ve biyolojik olgunluk alt boyutları arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Beliren Yetişkinlik, Benlik Kurguları, Evlilik Beklentileri, Evlilik Olgunluğu

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the mediating role of marital maturity in the relationship between self-construals and marital expectations using structural equation modeling. In addition, another aim of the study is to examine self-construal, marital expectancy, and marital maturity in terms of various demographic variables (gender, age, having a romantic relationship or not, feeling ready for marriage and desired type of marriage). In this study, correlational relational research model was used and the mediation role was examined within the framework of structural equation modeling. The population of the study consisted of emerging adults between the ages of 18-25. A total of 451 emerging adulthood participants, 306 (67.8%) females and 145 (35.2%) males, who were reached by convenience sampling method, constituted the study group. Personal Information Form, Marital Expectancy Scale, Marital Maturity Scale and Autonomous-Relational Self Scale were used as data collection tools. Analyses were carried out using IBM SPSS Statistics 26.0 and AMOS programs. In the analysis of the data, Pearson Product Moment Correlation Analysis was used to examine the relationship between the variables, and structural equation modeling (SEM) was used for the mediating role of marital maturity in the relationship between constructs of self and marital expectations. Independent Sample t-test, Mann Whitney U, and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) were used to examine whether the participants' constructs of self and its sub-dimensions, marital expectations and its sub-dimensions, marital maturity and its sub-dimensions differed according to gender, romantic relationship status and desired marriage type. It was found that the model showing the mediating role of marital maturity in the relationship between autonomous related self and marital expectancy was compatible and the values were at an acceptable level. No significant relationship was found between the related self and marital maturity variable, emotional, economic, and biological sub-dimensions. There is also no relationship between autonomous self and marital expectancy, marital maturity variables, emotional, economic, and social sub-dimensions. There was no significant relationship between related self and marital maturity variables, emotional, economic, and biological maturity sub-dimensions.

Keywords: Emerging Adulthood, Self-Construals, Marriage Expectations, Marriage Maturity

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
ETİK BEYANI.....	ii
ÖZGEÇMİŞ	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2.1. Problem cümlesi ve alt problemler	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Araştırma Varsayımları.....	5
1.6. Araştırma Tanımları.....	5
BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Beliren Yetişkinlik	7
2.1.1. Beliren yetişkinlik kavramının ortaya çıkışı.....	7
2.1.2. Beliren yetişkinliğe kuramsal bakış	8
2.1.2.1. Psikososyal gelişim kuramı	8
2.1.2.2. Yaşam yapısı kuramı	9
2.1.2.3. Grotevant'ın süreç modeli	9
2.1.3. Beliren yetişkinlik dönemine ait özellikler	10

2.1.4. Beliren yetişkinlik ve kültür ilişkisi.....	12
2.1.5. Beliren yetişkinlik ve toplum.....	13
2.1.6. Beliren yetişkinlikle ilgili yapılan çalışmalar	14
2.1.6.1 Beliren yetişkinlikle ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar	14
2.1.6.2. Beliren yetişkinlikle ilgili ülkemizde yapılan çalışmalar	14
2.2. Benlik Kurgusu	15
2.2.1. Benlik kurgusunu etkileyen faktörler	16
2.2.1.1. Benlik kurgusu ve kültür	16
2.2.1.2. Benlik kurgusu ve sosyal çevre	17
2.2.1.3. Benlik kurgusu ve cinsiyet.....	18
2.3. Evlilik Beklentisi	19
2.3.1. Evlilik beklentisinde kişisel özelliklerin rolü	20
2.3.2. Evlilik beklentisinde sosyal çevrenin rolü	21
2.3.3. Evlilik beklentisinde cinsiyetin ve yaşın rolü	22
2.3.4. Evlilik beklentisinde sosyal medyanın rolü	23
2.4. Evlilik Olgunluğu	23
2.4.1. Biyolojik olgunluk	24
2.4.2. Duygusal olgunluk.....	25
2.4.3. Toplumsal olgunluk	25
2.4.4. Ekonomik olgunluk	26
2.4.5. Evlilik olgunluğu ile ilgili yapılan çalışmalar	27
BÖLÜM III: YÖNTEM	28
3.1. Araştırma Modeli	28
3.2. Katılımcı Grubu	28
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.3.1. Kişisel bilgi formu	30
3.3.2. Evlilik beklentisi ölçeği	30

3.3.3. Evlilik olgunluk ölçeği	31
3.3.4. Özerk-ilişkili benlik ölçeği	32
3.4. Verilerin Toplanması	32
3.5. Verilerin Analizi	32
BÖLÜM IV: BULGULAR.....	45
4.1. Benlik Kurguları, Evlilik Beklentisi ve İlişkide Evlilik Olgunluğu Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.....	45
4.2. Benlik Kurguları ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne Yönelik Yapısal Eşitlik Modeli.....	46
4.2.1. Özerk İlişkili Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne Yönelik Yapısal Eşitlik Modeli	46
4.2.2. İlişkili Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne Yönelik Yapısal Eşitlik Modeli	48
4.2.3. Özerk Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne Yönelik Yapısal Eşitlik Modeli	48
4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Benlik Kurguları, Evlilik Olgunluğu ve Evlilik Beklentisinin Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	48
4.4. Romantik İlişkisi Olup Olmama Durumuna Göre Benlik Kurguları, Evlilik Beklentisi ve Evlilik Olgunluğunun Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	50
4.5. Evliliğe Hazır Hissedip Hissetmeme Durumuna Göre Benlik Kurguları, Evlilik Beklentisi ve Evlilik Olgunluğunun Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	52
4.6. İstenilen Evlilik Türüne Göre Benlik Kurguları, Evlilik Beklentisi ve Evlilik Olgunluğunun Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	53
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	55
5.1. Tartışma	55
5.1.1. Benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğu değişkenleri ve ilişkilerine yönelik tartışma.....	55
5.1.2. Benlik kurguları ile evlilik beklentisi arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolüne yönelik tartışma	57
5.1.3. Katılımcıların cinsiyetlerine göre benlik kurguları, evlilik olgunluğu ve evlilik beklentisinin farklılaşp farklılaşmadığına yönelik tartışma.....	58

5.1.4. Romantik ilişkisi olup olmama durumuna göre benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğunun farklılaşp farklılaşmadığına yönelik tartışma	61
5.1.5. Evliliğe hazır hissedip hissetmeme durumuna göre benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğunun farklılaşp farklılaşmadığına yönelik tartışma	62
5.1.6. İstenilen evlilik türüne göre benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğunun farklılaşp farklılaşmadığına yönelik tartışma	64
5.2. Sonuçlar	66
5.3. Öneriler	68
5.3.1. Uygulayıcıya yönelik öneriler	68
5.3.2. Araştırmacıya yönelik öneriler	69
KAYNAKÇA.....	71
EKLER	85
Ek 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu	85
Ek 2. Kişisel Bilgi Formu	86
Ek 3. Ölçek Kullanma İzinleri	87
Ek 4. Özerk-İlişkili Benlik Ölçek (Örnek Maddeler)	88
Ek 5. Evlilik Olgunluk Ölçeği (Örnek Maddeler)	89
Ek 6. Evlilik Beklentisi Ölçeği (Örnek Maddeler)	90

KISALTMALAR LİSTESİ

ÖİBÖ	: Özerk- İlişkili Benlik Ölçeği
EBÖ	: Evlilik Beklentisi Ölçeği
EOÖ	: Evlilik Olgunluk Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
YEM	: Yapısal Eşitlik Modeli
Çev	: Çeviren
Ed	: Editor
sf	: Sayfa
ark.	: Arkadaşları

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Romantik İlişki Durumu, Evliliğe Hazır Hissetme Durumu, İstenen Evlilik Türü, Uygun Evlenme Yaşı Değişkenlerine göre Frekans ve Yüzde Dağılımları	29
Tablo 3.2. Araştırmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Ortalama, Standart Sapma ve Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	33
Tablo 3.3. Değişkenlerin Tolerans, VIF ve Durbin-Watson Değerleri	34
Tablo 4.1. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Sonuçları	45
Tablo 4.2. Modele İlişkin İyilik Uyum Değerleri.....	47
Tablo 4.3. Özerk İlişkili Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne İlişkin Sonuçlar	47
Tablo 4.6. İlişkili Benlik, Özerk Benlik, Özerk-İlişkili Benlik, Evlilik Beklentisi, Evlilik Olgunluğu, Duygusal Boyut, Ekonomik Boyut, Toplumsal Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları	48
Tablo 4.7. Biyolojik Olgunluk Alt Boyutunun Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Mann Whitney U Sonuçları.....	50
Tablo 4.8. Benlik (İlişkili, Özerk, Özerk-İlişkili) ve Evlilik Beklentisi Puanlarının Romantik İlişkisi Olup Olmama Durumuna Göre t-Testi Sonuçları	50
Tablo 4.9. Evlilik Olgunluğu, Biyolojik Olgunluğu Alt Boyutu, Toplumsal Olgunluk Alt Boyutu ve Ekonomik Olgunluk Alt Boyutunun Romantik İlişkiye Sahip Olup Olmama Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Mann Whitney U Sonuçları	51
Tablo 4.10. İlişkili Benlik, Özerk Benlik, Özerk-İlişkili Benlik, Evlilik Beklentisi, Evlilik Olgunluğu Ölçeğinin Duygusal Alt Boyut ve Ekonomik Boyut Alt Boyut Puanlarının Evliliğe Hazır Hissetme Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	52
Tablo 4.11. İlişkili Benlik, Özerk Benlik, Özerk-İlişkili Benlik, Evlilik Beklentisi, Evlilik Olgunluğu, Duygusal Boyut, Ekonomik Boyut, Toplumsal Boyut Puanlarının İstenen Evlilik Türüne Göre t-Testi Sonuçları	53
Tablo 4.12. Biyolojik Olgunluk Alt Boyutunun İstenilen Evlilik Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Mann Whitney U Sonuçları.....	54

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (İlişkili Benlik Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği	35
Şekil 3.2. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (İlişkili Benlik Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği	35
Şekil 3.3. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (Özerk Benlik Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği	36
Şekil 3.4. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (Özerk Benlik Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği	36
Şekil 3.5. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (Özerk-İlişkili Benlik Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği.....	37
Şekil 3.6. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (Özerk-İlişkili Benlik Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği.....	37
Şekil 3.7. Evlilik Beklentisi Ölçeğinden Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği.....	38
Şekil 3.8. Evlilik Beklentisi Ölçeğinden Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği.....	38
Şekil 3.9. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği.....	39
Şekil 3.10. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği	39
Şekil 3.11. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Duygusal Olgunluk Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği	40
Şekil 3.12. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Duygusal Olgunluk Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği.....	40
Şekil 3.13. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Ekonomik Olgunluk Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği	41
Şekil 3.14. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Ekonomik Olgunluk Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği.....	41
Şekil 3.15. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Toplumsal Olgunluk Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği	42
Şekil 3.16. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Toplumsal Olgunluk Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği.....	42
Şekil 3.17. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Biyolojik Olgunluk Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği	43

Şekil 3.18. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Biyolojik Olgunluk Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği.....	43
Şekil 4.1. Özerk İlişkili Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne İlişkin Model	46

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Gelişim dönemleri incelendiğinde genç yetişkinlik döneminin pek çok fırsat ve zorlukları barındıran dinamik bir yapısı olduğu görülmektedir (Robins ve ark., 2001). Erikson (1968)'a göre yakınlığa karşı yalıtılmışlık süreci olan bu gelişim dönemindeki 20-40 yaş arasındaki bireyler yakın ilişki kurma görevlerini ifa etmeye çalışırlar. Buna göre genç yetişkinler ya yakınlık kurma görevini tamamlar ya da insanlardan uzaklaşırlar. Genç yetişkinlik döneminin sınırları hakkında farklı açıklamalar getirilmişse de genel olarak 18-30 yaş aralığı ifade edilmektedir (Rindfuss, 1991). Alt sınır olan 18 yaş, sosyal boyuttan bakıldığında ergenlik sürecinin yaşandığı liseden ayrılışı, yetişkinliğe adım olarak değerlendirilen üniversite hayatına geçişi ve hukuki boyutta reşit olmayı ifade eder. Üst sınır olarak ifade edilen 30 yaş için Rindfuss (1991), yasalarla belirlenmiş bir sınır olmaktan ziyade insanlar için resmi olmayan bir eşik olduğunu ifade eder.

Genç yetişkinlik şeklinde ifade edilen dönem Freud'a göre genital dönemin devam ettiği, bireyin anne-baba etkisinden çıkıp özgürleştiği, sevmeye ve çalışma meselelerine sahip olduğu dönemdir. Erikson'un psikososyal bakış açısında bu dönemde mahremiyete karşı yakınlık ikilemi karşımıza çıkar. Genç yetişkinin bu süreçteki gelişimsel görevi yakın ilişkiler kurmaktır (Corey, 2015).

20. yüzyıl boyunca dünyada yaşanan sosyal ve ekonomik değişimlerin kişilerin gelişimsel dönemlerini de etkilediği söylenmiş, ergenlik dönemi ile genç yetişkinlik arasında olup çeşitli yönleriyle iki dönemden de ayrılan 'beliren yetişkinlik (emerging adulthood)' kavramı ortaya atılmıştır (Arnett, 2000). Beliren yetişkinlik kavramı 18-25 yaş arasına odaklanarak ergenlikten çıkışı ancak yetişkinliğe erişememiş olmayı ifade eder. Evlilik yaşı, çocuk sahibi olma yaşı, meslek sahibi olma yaşı gittikçe arttığından bu yaş grubundaki insanların yetişkinlik döneminden farklı özellikler gösterdiği görülmektedir. Beliren yetişkinlik, kişilerin romantik ilişki, iş ve dünya görüşü gibi kritik konularda kendilerini keşfetmek fırsatına sahip oldukları bir dönemdir. Beliren yetişkinler kendilerini keşif sürecinde ergenler ve yetişkinlere göre daha avantajlıdır çünkü ergenlere kıyasla daha az ebeveyn kontrolünde ve yetişkinlere kıyasla daha az rol sorumluluğuna sahiptirler. Evlilikle birlikte eş ve ebeveynlik rollerinin de kişiye yüklenmesi, keşif sürecindeki riskli tutumları sergilemekten alıkoyar (Arnett, 2000).

Evlilik hakkında bireyin tutumlarını etkileyen bir unsur olarak benlik kurguları ele alınabilir. Zira kişinin geleceğe dair beklentileri onun arzularındansa benlik algısı ile ilişkilendirilebilir olduğu düşünülmektedir (Akman, 1992). Markus ve Kitayama (1991)'ya göre benlik, bağımsız ve karşılıklı-bağımlı benlik şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Bağımsız benlik içinde bulunduğu zeminden ayrışabilmeyi tanımlarken; karşılıklı-bağımlı benlik, algıları kültürel çerçevesinin şekillendirmesini ifade etmektedir.

Günümüz şartları gereği hayattaki sorunların, geleneksel yaklaşımlardan ziyade özerklikle birlikte gelen ferdi sorumlulukların alınmasıyla çözülebileceği ifade edilmiştir (Morsünbül, 2013). Her bireyin durumunun kendi toplumu içinde değerlendirmek doğru olacaktır. Türk toplumu geçiş süreci yaşayan bir toplum olarak kaynaklarda kendine yer bulmakta ve ailenin, akrabanın, toplumun birey üzerindeki yüksek etkisi yadsınamaz seviyededir (Ercan, 2013). Kağıtçıbaşı (2005)'na göre literatürde özerklik ve ilişkisellik karşıt iki durum olarak ele alınmakta; ortaklık, birlik, bağlılık gibi kavramlar zıt kavramlarmış gibi dile getirmektedir. Fakat Kağıtçıbaşı (2005) ayrışıklık ve ilişkiselliğin, kullanılacak yeni metotlar ışığında, araştırmalarda bir arada bulunabileceğini savunmuştur.

Evlilik kararı almanın ilk adımında bireyin kendisini tanıması, ardından karşısındaki bireyi tanınması ve kişilik özelliklerini bilinmesi yer alır. Evlenmeye karar veren bireyler hayata baktıkları noktalar, sahip oldukları değer referansları, alışkanlıkları ve gerçekleştirilecek olan bu evlilikle ilişkili beklentiler bakımından ne derece uyumlu olduklarını düşünmelidirler (Canel, 2012). Evlilik beklentisi, fertlerin oluşturacakları yeni ailede kendilerinin nasıl bir eş olacakları hakkındaki düşünceleri şeklinde ifade edilmiştir. Bu bağlamda fertlerin duygu, düşünce ve davranışları evliliğe ilişkin tutumlarının birer unsurudur (Güzel, 2020).

Keldal'ın (2021) bekar katılımcılarla yürüttüğü bir çalışmada, gençlerin evlilikten beklentileri dört boyutta toplanmıştır. Bu boyutlar; hayatı paylaşma, düzenli yaşama sahip olma, huzurlu ve güvenli bir ortam ve çocuk sahibi olmaktır. Araştırmaya katılan bireyler evlendiklerinde yaşamın sorumluluklarını eşleriyle birlikte göğüslemeyi, düzenli bir hayata sahip olmayı, kurdukları ailenin kendileri için güvenli bir ortam sağlamasını ve nesillerini devam ettirebilmeyi beklediklerini ifade etmişlerdir.

Bireylerin evlilik yolunda ilk adımı atmadan önce gözden geçirmeleri gereken hususlardan biri de evliliğe ne düzeyde hazır olduklarıdır. Tarhan (2008)'a göre bu önemli

kararı vermek için öncelikle “ne zaman, neden ve kiminle?” sorularına cevap bulmak gerekmektedir. Evlilik kararını verebilmek için kişinin biyolojik, fiziksel, duygusal ve sosyal olgunluğa sahip olması gerekmektedir. Kişilerin evlenebilmeleri için en doğru vakit, kişinin olgunluğa ulaştığı vakittir.

Joy ve Mathew (2018) duygusal olgunluk ve psikolojik iyi oluşun yaşamdaki amaçları yakalayabilmek için iki önemli faktör olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmacılar çalışmalarında duygusal olgunluk ve genel iyi oluş durumu arasında önemli bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Bireylerin yürümek istedikleri yolda duygusal olgunluğa sahip olmanın önemini vurgulamışlardır.

Literatürde beliren yetişkinlerle sürdürülen benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğunun birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Benlik kurguları (Koydemir ve Mısıır, 2015), evlilik beklentisi (Yazıcı & Demirli, 2020) ve evlilik olgunluğu (Yıldız, 2017) ile ilgili çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmaların kısıtlı olması ve yukarıda belirtilen gerekçelendirmeler ışığında beliren yetişkinlerin benlik kurguları ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünü inceleyen bir araştırmanın varlığının literatüre katkıda bulunacağı söylenebilir. Tüm bu nedenle bu çalışmanın, beliren yetişkinlik çağındaki bireylerin kendini bu bağlamda sağlıklı bir biçimde değerlendirebilmelerini sağlaması ve gelecekteki çalışmalar için kaynak niteliği taşıması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, benlik kurguları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünün yapısal eşitlik modeli ile incelenmesidir.

1.2.1. Problem cümlesi ve alt problemler

Bu çalışmada beliren yetişkinlerin benlik kurguları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünün olup olmadığı sorusuna cevap aranmaktadır. Bu problemden yola çıkarak oluşturulan alt problemler ise şu şekildedir;

1. Katılımcıların benlik kurguları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı ilişki var mıdır?

2. Katılımcıların, benlik kurguları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolü olup-olmadığının sınanması amacıyla oluşturulan kuramsal model doğrulanmakta mıdır?
3. Benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğu;
  - a) Cinsiyete,
  - b) Romantik ilişki durumuna,
  - c) Evliliğe hazır hissetme durumuna,
  - d) İstenilen evlilik türüne göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Beliren yetişkinlik, hayatın farklı bir aşamasına geçişte bireylerin yoğun stres altında ve pek çok değişime hazırlık içinde olduğu bir dönemdir (Arnett, 2000). Romantik ilişkiler göz önüne alındığında bu yaş aralığındaki bireyler istikrar sorunları yaşayabilir ve sosyal desteğe daha fazla ihtiyaç duyabilirler (Arnett ve ark., 2014). Bu aşamadaki bir bireyin evlilik olgunluğunu kazanması gerekmektedir (Carroll ve ark., 2009). Evlilik, bireyin evlilik öncesi sorumluluklarının bir kısmının değişmesi anlamına gelir (Canel, 2007). Bireylerin evlilik hayatından beklentilerinin biyolojik, mental ve toplumsal boyutlarla ilişkili olduğunu yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. (Yazıcı & Demirli, 2020). Bu bağlamda benlik kurgularının önemi ayrıca ifade edilmelidir. Farklı kültürlerde bireyler hem bireyci hem toplulukçu tutum ve davranışlara sahip olabilirler. (Ercan, 2013). Evlilik bağlamında benlik kurguları hakkında ise literatürde araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Beliren yetişkinlerin, benlik kurgularının evlilik beklentilerine etkisinde evlilik olgunluğunun aracı rolüne ilişkin yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Bundan dolayı beliren yetişkinlik döneminde benlik kurguları ve evlilik beklentisi ilişkisinin evlilik olgunluğu faktörü göz önüne alınarak araştırılmasının literatürde bu eksikliği kapatacağı düşünülmüştür.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yapılan araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır;

1. Araştırma, araştırmaya 2023 yılında gönüllü katılım sağlayan ve 18- 25 yaş aralığında yer alan beliren yetişkinlik çağındaki kişilerle sınırlıdır.
2. Bu araştırmanın örneklemini uygun örnekleme yöntemi kullanarak çevrimiçi platformlar aracılığıyla ulaşılmış katılımcılar oluşturmaktadır.
3. Araştırma beliren yetişkinlerin benlik kurguları ve evlilik beklentileri arasında evlilik olgunluğunun aracı rolü açısından ve veri toplama araçları olan Evlilik Beklentisi Ölçeği, Evlilik Olgunluk Ölçeği ve Özerk- İlişkili Benlik Ölçeği'nin ölçtüğü durumlar açısından sınırlıdır.
4. Araştırmaya dahil olan katılımcıların kişisel bilgileri Kişisel Bilgi Formunda geçen maddeler ile sınırlıdır.
5. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı da sahip olduğu verilerin evreni temsil gücü düşük olan uygun örnekleme yönteminin tercih edilmesidir.

1.5. Araştırma Varsayımları

1. Araştırma için seçilen ve uygulama yapılan örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
2. Araştırmada veri toplama araçları olarak kullanılan ve katılımcılara uygulanan “Kişisel Bilgi Formu”, “Özerk- İlişkili Benlik Ölçeği”, “Evlilik Beklentisi Ölçeği” ve “Evlilik Olgunluk Ölçeği” formlarının tüm katılımcılar tarafından samimi ve yansız bir şekilde yanıtladığı ve buna bağlı olarak formlardan elde edilecek olan verilerin güvenilir olacağı varsayılmaktadır.

1.6. Araştırma Tanımları

Beliren Yetişkinlik: 18-25 yaş arasına odaklanarak ergenlikten çıkışı ancak yetişkinliğe erişmemiş olmayı ifade eder. Bu yaş aralığındaki kişiler kendilerini daha çok ergenlikle yetişkinlik arasında bir dönemde hissetmektedirler. Beliren yetişkinlik; dinamik, değişime açık ve akışkan bir süreci karşılamaktadır (Arnett, 2000).

Benlik Kurgusu: Bireyin dünyayı algılayış şeklini, değerlerini, tutumlarını, rollerini ve davranışlarını etkileyen öznel algıdır (Markus ve Kitayama, 2003). Markus ve Kitayama (1991)'ya göre benlik, bağımsız ve karşılıklı-bağımlı benlik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Evlilik Beklentisi: Evlilik beklentisi, bireylerin yeni kuracakları ailede kendilerinin nasıl bir eş olacaklarının tahayyülleri şeklinde tanımlanabilir. Kişilerin bu husustaki duygu, düşünce ve davranışları da evliliğe dair tutumunun bir bileşenidir (Güzel, 2020).

Evlilik Olgunluğu: Bireylerin evlilik süreçlerine ne oranda hazır olduklarını ifade eden kavramdır. Duygusal, toplumsal, ekonomik ve biyolojik olgunluk, evlilik olgunluğunu oluşturan alt boyutlardır (Yıldız, 2017).

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Beliren Yetişkinlik

2.1.1. Beliren yetişkinlik kavramının ortaya çıkışı

Geçtiğimiz asır küresel çapta gerçekleşen sosyal ve ekonomik değişimler, bireylerin gelişimsel dönemlerini de etkilemiştir. Ergenlik sonrası kabul edilen genç yetişkinlik kategorisinde değerlendirilme günümüz insanı için gerçekçiliğini kaybetmiştir. Bundan dolayı ergenlik dönemi ile genç yetişkinlik arasında olup çeşitli yönleriyle iki dönemden de ayrılan ‘beliren yetişkinlik (emerging adulthood)’ kavramı (Arnett, 2000) tarafından ortaya atılmıştır. Beliren yetişkinlik kavramı, 18-25 yaş arasındaki bireylerin ergenlikten çıkması ancak yetişkinliğe erişememiş olmalarını ifade eder. Evlilik yaşı, çocuk sahibi olma yaşı, meslek sahibi olma yaşı zamanla yükseldiğinden bu yaş grubundaki insanların yetişkinlik döneminde gerçekleşmesi beklenenden farklı özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Beliren yetişkinlik, kişilerin romantik ilişki, kariyer ve dünya görüşü gibi kritik konularda kendilerini keşfetmek fırsatına sahip oldukları bir dönemdir. Beliren yetişkinler kendilerini keşif sürecinde ergenler ve yetişkinlere göre daha şanslılardır. Zira ergenlere nazaran daha az ebeveyn kontrolünde ve yetişkinlere nazaran daha az rol sorumluluğunu karşılamak durumundadırlar. Evlilikle birlikte eş ve ebeveynlik rollerinin de kişiye yüklenmesi, keşif sürecindeki riskli tutumları sergilemekten alıkoyar. (Arnett, 2000).

18-25 yaş arasındakilerin genç yetişkin değil beliren yetişkin diye adlandırılmasının pek çok sebebi bulunmaktadır. Öncelikle genç yetişkinlik halihazırda yetişkinliğe girmişliği ifade eder ancak bu yaş grubundaki bireyler kendilerini böyle tanımlayamamaktadırlar. Bu bireyler kendilerini daha çok ergenlikle yetişkinlik arasında bir dönemde hissetmektedirler. Beliren yetişkinlikse dinamik, değişime açık ve akışkan bir süreci karşılamaktadır. Beliren yetişkinlerin bir sonraki gelişim safhasına geçmesi süreci diğer yaşlara göre daha kompleks olup, geçiş noktaları farklılık arz etmektedir (Arnett, 2000).

Beliren yetişkinlik çağını iki yönüyle alan Schwartz (2016), bu periyodun bireyler için getiri ve götürülerini ifade etmiştir. Birinci yönüyle beliren yetişkin, psikolojik iyi oluştaya sahip olmakta zorlanılan ergenlikten çıkmış olması dolayısıyla daha rahat olabilir. Zor bir çocukluğun yansımalarını zor bir ergenlikle atlatmış ve yeni bir gelişimsel sürece geçmiştir. Ancak madalyonun öteki yüzüne bakılacak olursa beliren yetişkin hayata atılmanın

zorluklarıyla yüzleşmiştir. Bunun sonucunda ise kaygı düzeyi ve depresyon riski daha yüksek bir birey haline gelebilir.

Hochberg ve Konner'a (2020) göre beliren yetişkinlerin beyin ve beden gelişimi devam etmektedir ve fizyolojik anlamda yetişkin olarak değerlendirilemezler. Bundan dolayı riskli davranışlarda bulunmaları muhtemeldir ve bu yaşlardaki bireyler korunmaya muhtaçtır. ABD'de 15-24 yaş arası bireyler risk altındaki nüfus olarak görülmekte ve özel müdahale hedefleri oluşturulmaktadır. Hochberg ve Konner'a (2020) yaşam öyküsü kuramı çerçevesinde yetişkinlik öncesi döneme 4-6 yıl daha eklenmesi günümüz insanının olgunlaşma süreciyle ilişkilendirerek önermiştir. Son zamanlarda gelişim psikolojisinin ergenlerden ziyade yirmili yaşlardaki bireylerde kimlik arayışı çalışmaları yaptıkları görülmektedir (Atak, 2011)

Çağımızda ilk çocuk sahibi olma yaşında da artış yaşanmıştır. TÜİK (2021) verileri 25 yaş üstü ilk doğumunu yapan kadın sayısında artış olduğunu göstermektedir. 2001 yılında doğum gerçekleştiren annelerin ortalama yaşı 26,7 iken bu sayı 2020 yılında 29,0 olarak kaydedilmiştir. İlk doğumunu 2020 yılında yapan annelerin yaş ortalaması ise 26,5 olarak saptanmıştır. Aile birliği kurmanın ertelenmesi, ebeveynliğin ötelenmesi, aileden bağımsız ekonomik döngü sağlayamama gibi göstergeler beliren yetişkinliği yani yetişkinliğin ertelenmesine işaret etmektedir (Bynner, 2005).

2.1.2. Beliren yetişkinliğe kuramsal bakış

Beliren yetişkinlik kavramıyla ilişkili olduğu ve bu yaşam dönemine değindiği düşünülen psikososyal gelişim kuramı, yaşam yapısı kuramı, İnsan Yaşamının akışı kuramı ele alınmıştır.

2.1.2.1. Psikososyal gelişim kuramı

Erikson ömür boyu gelişim düşüncesini ortaya atan ilk kuramcılardan sayılmaktadır (Atak ve ark., 2016). Erikson (1968)'a göre sosyal çevresiyle daima interaktif olan birey, çeşitli evrelerle gelişimini sürdürür. Yaşam boyu gelişimi 8 evrede inceleyen psikososyal gelişim kuramına göre her evrede bireyi bekleyen çatışma ve iki zıt benlik özelliği bulunmaktadır. Birey bir evrede geçemediği çatışmayı sonraki evrelerde çözümlerabilir. Erikson, Freud'un ifade ettiği gelişim aşamalarına benzer süreçleri aktarmış ancak ek olarak 3 aşamadan daha bahsetmiştir (Rosenthal ve ark., 1981).

Erikson (1968)'ın Psikososyal gelişim kuramına göre yetişkinleri bekleyen çatışma yakınlığa karşı yalıtılmışlıktır. Bu evrede bireyler kimlik çatışmasını çözümlenebilirse yakın ilişki kurabilirler. Erikson, beliren yetişkinlik yaş aralığı özelinde bir açıklama yapmamış olmakla beraber sanayileşmiş toplumlardaki bireylerin ergenlik sürecinin uzadığına dair açıklamalarda bulunmuştur. Bu açıdan bakıldığında bugün beliren yetişkinlik olarak adlandırdığımız dönemi Erikson'ın isimlendirme yapmadan vurguladığı söylenebilir (Atak ve ark., 2016).

2.1.2.2. Yaşam yapısı kuramı

Erikson gibi, insan yaşamını aşamalı bir biçimde ele alan Levinson, ilk ve orta yetişkinlik dönemleri hakkında detaylı açıklamalar yapan kuramcılardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Aktu, 2016). Levinson (1978)'a göre, 17-22, 22-28, 28-33 ve 33-40 yaşları arasında yaşanan 4 evrede genç yetişkinlik periyodu bulunmaktadır. İlk yetişkinlik periyodu, ergenliğin bittiği, mezuniyetin ve iş hayatına girişin olduğu dönemdir. Yaşam yapısına girişin olduğu ikinci periyotta kariyer ve evlilik bireyleri beklemektedir. Bir sonraki periyotta yetişkin geçmişe dönük bir sorgulamaya girer ve son aşamada birey, yaşam yapısını sonuçlandırmayı deneyimler.

Levinson'ın, kuramında erken yetişkini anlamak için kullandığı kavramlardan biri olan yaşam döngüsü, geçiş dönemlerinin tamamını ifade etmektedir. Yaşam akışı ise beklentiler, amaçlar, değişimler gibi süreçleri içeren gelişimin görünen özellikleridir. Yaşam yapısı kavramı içsel yani bireysel ve dışsal yani toplumsal rollerin toplamını ifade eder (Aktu ve ark., 2016). Arnett (2000)'e göre Levinson'ın yaşam yapısı kuramının bu dönemdeki bireyin en önemli görevi düzenli yaşam yapısını kazanmaktır.

2.1.2.3. Grotevant'ın süreç modeli

Süreç modelinde kimlik sürecini kişisel özellikler, gelişim bağlamı, özel alan kimlik süreci ve farklı kimliklerin bağlılığı unsurları oluşturmaktadır (Grotevant & Cooper, 1985). Ergeni, bütünleşmiş kimlik algısına taşıyan keşif süreci, kişinin çevreyle kimliği arasındaki tutarlılığı ele alır. Kişilik özellikleri ve kognitif becerilerin sosyal çevreyi oluşturan aile, arkadaşlar, toplum gibi unsurlarla olan etkileşiminden bahsetmesi bu modelin en önemli vurgularındandır (Phillips & Pittman, 2003). Grotevant (1987)'a göre toplum, bireye sunduğu seçeneklerle bireyin inançlarını biçimlendirmektedir. Aile, arkadaşlar gibi sosyal

çevre ise dünya görüşüne dair opsiyonların yanısıra keşfin nasıl gerçekleşeceğini şekillendirmektedir. İş ve okul gibi ortamlar ise bireyin oluşturduğu modeli değerlendirmesi için ve memnuniyetsizlik durumunda yeni fırsatlar sağlamak için birer zemin görevi görmektedirler. Süreç modeli, beliren yetişkinlik kavramını kullanmamakla birlikte bu dönemle ilgili kimlik aşamalarını ele alması yönüyle değer taşımaktadır.

2.1.3. Beliren yetişkinlik dönemine ait özellikler

Arnett ve arkadaşları (2014) beliren yetişkinliğin 5 özelliğini şöyle sıralar: kimlik keşfi, istikrarsızlık, kendine odaklanma, arada hissetmek ve iyimserlik. Kimlik keşfi ilk olarak ergenlikte kendini gösterse de günümüzde beliren yetişkinliğin en önemli özelliklerinden biri olarak karşımıza çıkmakta. Beliren yetişkinler iş ve evlilik gibi bağlılık gerektiren durumlar hakkında ciddi olarak düşünmek ve kendilerini keşfedecekleri deneyimlere sahip olmak zorunda hissederler.

Reifman ve arkadaşlarına göre (2007) 20'li yaşlarındaki gençler, hayatın önceki ve sonrasındaki kısımlarına kıyasla daha fazla ortak temaya sahiplerdir. İlk evlilik ya da bumerang çocuk diye de tanımlanan kişilerin okulunu bitirdikten sonra kariyer hedefini ailesinin yanında geliştirmesi bu yaşlarda olur. Ebeveynlik eğitimi, kariyer danışmanlığı ya da diğer toplum hizmetleri de bu yaş aralığına uygulanması önerilen durumlardandır.

Beliren yetişkinlik için hayatın en istikrarsız dönemi olduğu söylenebilir çünkü romantik ilişkiler ve iş deneyimlerinin en sık yaşandığı dönemdir. Bundan dolayı bireylerin yüksek stres altında oldukları sosyal desteğe ihtiyaç duydukları bir dönemdir (Arnett ve ark., 2014).

Hendry ve Kloep'e (2010) göre gelişim süreci olarak beliren yetişkinlik yaşam koşullarından oldukça etkilenmektedir. Araştırmacılar, bu yaş grubundaki katılımcılarıyla yaptıkları çalışmanın sonucunda 3 alt grup oluştuğunu ifade etmişlerdir. Bu üç alt grup; beliren yetişkinler, önlenebilir yetişkinler ve yetişkinlerdir. Hendry ve Kloep'e (2010) göre beliren yetişkinlikten farklı olarak önlenebilir yetişkinlerde barınma, eğitim ve uygun işe erişim sıkıntıları dolayısıyla bireyler kendilerini imkandan dışlanmış olarak görmektedirler. Araştırmaya katılmış olan önlenebilir yetişkin alt grubundaki bireyler kaynaklara erişim ve sosyal fırsatlar hususunda kendilerini dezavantajlı görmüş ve yetişkin hissetmeye dair deneyimlerden mahrum kaldıklarını bildirmişlerdir. Üçüncü alt grup olan yetişkin grubu ise

genç yaşta olgunluğa erecek deneyimlerden geçtiklerini bildirmişlerdir. Evlenip boşanma ya da ailevi durumlar dolayısıyla çocuğuna ya da kardeşlerine bakmak zorunda kalan, devamlı bir iş sorumluluğu taşıyan ve ailesi kendisini desteklemediği için ekonomik bağımsızlığa sahip olmak zorunda olan kişiler bu kategoride değerlendirilmiştir. Araştırmada bu grupta değerlendirilen katılımcılar okulu bırakmak zorunda olmanın ve tam zamanlı işe girmenin kendilerini yetişkin olarak görmelerindeki temel dönüm noktalarından olduğunu ifade etmişlerdir.

Kendine odaklanmanın en mümkün olduğu, başkalarına karşı sorumlulukların ve sosyal rol zorunluluklarının en az olduğu dönem yine bu dönemdir. Beliren yetişkin hala ebeveynine bağlıdır ancak ebeveyn otoritesi geçmiş yıllara göre daha azdır. Romantik ilişkiler uzun süreli olmayabilir. Beliren yetişkin bir işe sahip olabilir ancak bu işini değiştirmeye ve yeni bir iş denmeye çok açıktır. Arada hissetmek beliren yetişkinlerin en çok ifade ettikleri özelliklerden biridir. Bu yaş grubundaki bireyler kendilerini ne ergen ne de yetişkin olarak tanımlarlar. Kendilerini arada hissettiklerini söylerler. Yetişkinler gibi kendi sorumluluğunu alma ve bağımsız kararlar alabilme hüviyetine sahip değillerdir (Arnett ve ark., 2014).

Carroll ve arkadaşlarına (2009) göre beliren yetişkinlerin yetişkinliğe geçişi iki aşamayla anlaşılabilir. İlk aşama kendilerine odaklandıkları, bireysel hedeflerinin peşinden koştukları gelişim safhası iken ikinci aşamada artık bir başkasına dair sorumluluk alma kapasitelerini geliştirdikleri safhadır.

Beliren yetişkinlik döneminde bireyler kendilerine odaklanıp başkalarının düşüncelerini dikkate almak için çabalamadıkları ileri sürülse de Hendry ve Kloep (2010) yaptıkları nitel çalışmada bunun genel geçer bir kriter olmadığını ileri sürmektedirler. Çalışmada pek çok gencin, özellikle kadın katılımcıların, başkalarına karşı empatik ve sorumlu bir tutum sergiledikleri aktarılmıştır.

Arnett (2007), beliren yetişkinlik döneminin, bireyler için ikinci bir eğitim görme, yetişkinlik sorumluluklarını erteleyebilme ve teknoloji bazlı ekonomik döngünün olduğu küresel bir piyasaya hazırlanabilme fırsatlarıyla dolu bir süreç olabileceğini aktarmıştır. Aynı zamanda beliren yetişkinler, yetişkinlik çağının rutinlerine dalmadan önce riskli davranışları deneyimlemeye de yatkın olabilirler. Bu tartışmalar sonucunda beliren

yetişkinlik, doğası gereği getirileri ve götürüleriyle toplumsal bazda hem tehlikeli hem de faydalı bir süreç olarak değerlendirilebilir.

2.1.4. Beliren yetişkinlik ve kültür ilişkisi

Doğan ve Cebioğlu'na (2011) göre gelişim aşamalarındaki roller kültürden kültüre farklılaşabilir. Örneğin yetişkinlik kriterleri farklı kültürlerde farklı ifade edilebilir. Demografik yapıdaki farklılaşmalar da bu konuda bir etmen olabilir. Örneğin eğitim hayatının uzaması, evlilik öncesi cinsel ilişki oranının artması beliren yetişkinliğin yetişkinlikten farklı bir keşif süreci olarak karşımıza çıkar. Arnett'e (2000) göre ailesiyle yaşayan beliren yetişkinler ebeveynlerinin sunduğu imkanları kullanmaya devam etmekte ama aynı zamanda otonomilerini aile üyelerine kabul ettirme fırsatına sahip olmaktadır.

Nelson ve arkadaşları (2004) batılı olmayan kültürlerdeki beliren yetişkinlerin, literatürde kendine daha çok yer bulmuş olan batılı kültürle yetişmiş beliren yetişkinlik çağındaki bireylerle özellikler bakımından farklılaşıp farklılaşmadıklarını ortaya çıkarmak için 207 Çinli öğrenci ile bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmaya göre Çinli beliren yetişkinler kendilerini 20'lerinin başında yetişkin olarak görmeye başladıkları, ailelerine ekonomik olarak bakmaya hazırlanmak, ailenin onurunu zedeleyici davranışlardan uzak durmak gibi kolektif kültürün yönlendirmelerinden kendilerini sorumlu tuttıkları ifade edilmiştir. Bu sonuçlar farklı toplumlardaki beliren yetişkinlerin gelişimsel sorumluluk algılarının, yetişilen farklı kültürel ortamlardan etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Beliren yetişkinlerin kendilerini keşif süresindeki istikrarsızlık sıklıkla görülen bir durumdur. Ancak bu da ülkelerin gelişmişlik durumu ve kültürel farklılıklar bağlamında ele almak gereklidir. Toplulukçu kültürün hâkim olduğu ülkemizde, beliren yetişkinlerin ailelerinden bağımsızlıkları ve ebeveynlerinin kontrol seviyesi Batılı toplumlardaki akranlarına göre değişkenlik arz etmektedir (Doğan & Cebioğlu, 2011).

Eryılmaz ve Ercan (2010) yürüttükleri çalışmalarında beliren yetişkinlik döneminde romantik ilişki başlatma belirleyicilerini incelemişlerdir. İlişki başlatmada belirgin adımların erkekler tarafından daha çok atıldığını gösteren araştırmada, araştırmacılar bunun Türk toplumu ve toplumsal cinsiyet bağlamında ele alınabileceği yorumunu getirmişlerdir. Eryılmaz ve Ercan (2010) ülkemizde kadın ve erkeklerin toplumsallaştırma pratiklerinin farkına odaklanmış ve araştırma sonuçlarını kültürel bağlam ışığında ele almışlardır.

Beliren yetişkinlik, yetişkinlik rollerinin ertelendiği kültürlerde, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gözlemlenir. Bu ülkelerde evlilik ve ebeveynlik mezuniyet sonrasında ertelenir çünkü bireyler evlenmeden önce çeşitli romantik ilişkiler deneyimleyerek ve farklı iş arayışlarına girerek kendilerini keşfederler. Böylece bir evliliğin ve çocuk sahibi olmanın sorumluluklarını alıp alamayacaklarını görürler. Ana noktası bağımsız rol keşifleri olan bu dönem ekonomik gelişmelerle çok yakından ilgilidir (Arnett, 2000).

2.1.5. Beliren yetişkinlik ve toplum

Schwartz (2016)'ya göre beliren yetişkinler üzerinde sosyal, ekonomik ve kültürel baskı bulunmaktadır. Bu unsurlar beliren yetişkinin hayatını şekillendiren güçler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda akran etkisinin gücü de göz önüne alınması gereken bir diğer husus olarak önem arz etmektedir.

Arnett (2016), beliren yetişkinlik çağındaki bireylerin depresif hissetme ve maddi imkanlara erişim bağlamında sosyal sınıf farklılıklarının önemine değinmiştir. Arnett (2007) endüstrileşmiş toplumlarda onlu yaşların sonu, yirmili yaşların başı ve ortasını kapsayan beliren yetişkinliğin, insan yaşamındaki önemini bilmenin, zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmenin bireyler için zorunluluğuna dikkat çekmektedir.

Beliren yetişkinlik periyodunun gelişimsel düzlemdeki varlığı ve kabulünün iyi bir şey olup olmadığını tartışan Arnett (2007) kimileri için bu durumun büyümemek anlamına geldiğini, bu yaştaki bireylerin yetişkinlik sorumluluklarını almayı ve ergenlik tatminlerini bırakmayı reddettikleri için eleştirilebilir olduğunu ifade etmiştir. Ancak öte yandan iş ve evlilik gibi ömür boyu sürecek birlikteliklerde daha doğruyu ve istenileni bulmak için arama sürecini uzatmanın mutlu bir iş hayatı ve evliliğe kapı aralamak demek olabileceği vurgulanmıştır. Her ne kadar bu durum bir şans olarak ifade edilse de bu çağdaki beliren yetişkinler için evlenilecek kişinin ruh ikizi olması, girilecek işin esnek ve eğlenceli olması gibi kriterlere sahip olmaları dolayısıyla bahse konu şansın da yakalanmasının yüksek ihtimal olduğu net bir şekilde söylenememektedir.

Aquilino (2006) yaptığı çalışmada, beliren yetişkinlerin aile ilişkilerine dair çok çalışmanın olduğunu ancak bunun evlat-ebeveyn ilişkilerinden çok öteye geçmediğini belirtmiştir. Beliren yetişkinin aile ilişkileri kardeşler arası ilişkiler, büyük dede büyük nene

ve torun arasındaki ilişkiler ya da üvey aile-evlat arası ilişkiler kapsamında da değerlendirmeye alınmasının önemi vurgulanmıştır.

2.1.6. Beliren yetişkinlikle ilgili yapılan çalışmalar

2.1.6.1 Beliren yetişkinlikle ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar

Beliren yetişkinlik dünyada araştırmacıların dikkatini farklı yönleriyle çekmiş ve çalışmalara konu olmuştur. Jensen ve Arnett (2012) beliren yetişkinlerin küreselleşmeye geçtiğimiz bu çağda kültürel kimlik sahibi olmalarının zorluğuna değinmiştir. Geçiş sürecindeki değişimlerde her beliren yetişkinin de aynı ekonomik fırsatına sahip olmadığı ifade edilmiştir. Bu yaş grubundaki bireyler, ülkelerinin ekonomilerinin dünya ölçeğindeki payından etkilenmektedirler. Aynı zamanda sosyal medyaya maruz kalmak da beliren yetişkinlerin kültürel kimliklerinin oluşmasında önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hamilton ve Hamilton (2006) beliren yetişkinlik döneminde eğitim, kariyer yolları ve çalışma hayatına dikkat çekmiştir. O'Connor ve arkadaşları (2010) bu yaş döneminin gelişimsel öncüllerinin neler tarafından etkilendiğini araştırmış; aile ilişkilerini, sosyoekonomik düzeyi, akran ilişkilerini ve cinsiyet farklılığını bu dönemin gelişimsel öncülleriyle ilişkilerini ortaya koymuşlardır. Ailenin sosyoekonomik düzeyinin ergenlikten beliren yetişkinliğe geçen bireyin gelişiminde etkin bir unsur olduğu ifade edilmiştir. Aile ilişkileri ve akranlarla olan bağın gücünün de pozitif bir gelişimin yordayıcılarından olduğu ifade edilmiştir.

Hawkins ve arkadaşları (2009) yürüttükleri çalışmalarında beliren yetişkinlik ile sivil katılım, sosyal yeterlilik, başkalarına güven ve tolerans, otoriteye güven ve tolerans ve yaşam memnuniyeti kavramları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Piquero ve arkadaşları (2002), beliren yetişkinlik döneminde yaşam şartları ve suça karışma ile ilişkisini araştırmışlardır.

2.1.6.2. Beliren yetişkinlikle ilgili ülkemizde yapılan çalışmalar

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de beliren yetişkinlik dönemi araştırmacıların dikkatini çekmekte ve çalışmalara konu olmaktadır. Bu konu hakkında yapılan çalışmalar

başlarda bu gelişimsel dönemin varlığını sorgular nitelikte olmakla birlikte, zamanla kendine has özelliklerinin belirmesiyle kabul görmeye başlamıştır (Atak ve Çok, 2010).

Ülkemizde beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerle yapılan çalışmalarda kariyer kararsızlıkları (Mutlu, Korkut-Owen, Özdemir ve Ulaş-Kılıç, 2019), gelecek kaygısı (Dinç ve Erden-Çınar, 2019), romantik yakınlığı başlatma (Eryılmaz ve Ercan, 2010), ve özsaygı (Eryılmaz & Atak, 2011) gibi değişkenler incelenmiştir. Kozan ve Hamarta (2017) beliren yetişkinlik döneminde beden imgesini bağlanma ve sosyal görünüş kaygısı ile ilişkilendirerek ele almayı tercih etmişlerdir. Morsünbül (2013) liseli, üniversiteli ve okumayan gençlerle yaptığı çalışmada risk alma ve kimlik biçimlenmesini ele almıştır. Üniversiteli gençlerin, liseli olan ve öğrenci olmayan gruba göre daha fazla riskli davranışlar sergilediği ortaya konmuştur. Karataş ve Çelikkaleli (2018) yürüttükleri çalışmalarında, beliren yetişkinlik çağında intihar konusunu incelemiş; intihar ihtimali ile stresle başa çıkma ve öfke ile ilişkili olduğunu saptamış ancak cinsiyete göre intihar ihtimalinin farklılaşmadığını rapor etmişlerdir.

2.2. Benlik Kurgusu

Evlilik konusunda kişinin tutumlarını etkileyen bir faktör olarak benlik kurguları ele alınabilir. Zira bireyin geleceğe ilişkin beklentileri onun istek ve arzularındansa benlik algısı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Akman, 1992). Markus ve Kitayama (1991)'ya göre benlik, bağımsız ve karşılıklı-bağımlı benlik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İlki bulunduğu bağlamdan ayrışabilmiş bireyi nitelerken ikinci kategori algıları kültürel çerçevesinin şekillendirdiği kişileri nitelendirmektedir. Kağıtçıbaşı (1996a, 1996b, 2002, 2005)'na göre benliğin yalnızca bağımsızlık düzleminde ele alınmaması gerekmektedir. Bazı kültürlerde bireyler hem bireyci hem toplulukçu tutum ve davranışlara sahip olabilirler. Kağıtçıbaşı (2005)'na göre otonomi ilişkiselliğe zıt bir pozisyonda değerlendirilmekte; ortaklık, birlik veya bağlılıkla karşı karşıya getirilmektedir. Kolektif kültüre sahip topluluklarda özerkliğin varlığına dair araştırmalar sürdürülmüştür. Ancak ayrışıklık ve ilişkiselliğin, araştırmalarda farklı boyutlar ve metotlar göz önüne alındığında bir arada bulunabileceği ifade edilmiştir. Önemli olanın özerklik ve ilişkisellik arasında kontrol ve bağlantılılığın seviyesinin araştırılması olduğu eklenmiştir.

2.2.1. Benlik kurgusunu etkileyen faktörler

2.2.1.1. Benlik kurgusu ve kültür

Markus ve Kitayama (1991) benlik ve diğeri hakkındaki kurgular farklı kültür yapılarındaki insanların neler yapmaları gerektiği algısıyla ilişkilendirilebilir olduğuna dair psikolojik kanıtların olduğu kadar antropolojik kanıtların da artmakta olduğunu aktarmaktadırlar. Çoğu Batı toplumuna ait bu kanıtlar, bağımsız olmanın insanın doğasında olduğu inancında yatmakta olduğunu; bireysellik, ego merkezlik, özerklik, ayrışıklık etiketlerinin kullanımının da oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Ercan (2013)'a göre bu topluluklardaki yerleşik kültürün, fertlerin bağımsızlığını muhafaza etme gibi bir işlevi bulunmaktadır ve fert diğeri olarak nitelendirilen unsurdan ari olduğu müddetçe kendileşme alanına katkıda bulunabilir. Farklı kültürlerdeki toplumlarla çalışmalar literatürde varlığını gösterse de bunlar çoğunlukla Avrupa, Amerika ile Asya toplumları arasında bulunduğundan, çalışmaların daha anlamlı hale gelmesi için Afrika ya da Latin Amerika toplulukları gibi literatürde çok yer edinememiş örneklem gruplarına da ulaşılması elzemdir (Cross ve ark., 2010).

Özdemir ve İlhan (2012)'nin araştırmasına göre benlik kurgusunu ilişkisel olarak tanımlayan bireylerde yalnızlık duygusunun daha az hissedildiği rapor edilmiştir. İlişkisel benlik kurgusuna sahip kişilerde yalnızlığın daha az hissedilmesinin sebebi olarak da toplulukçu kültürün bu benlik yapısını besler durumda olması gösterilmiştir.

Benlik kurguları ile yaşam doyumu ve kültürel kimliğin ilişkisini ortaya koymak amacıyla Koydemir ve Schütz (2014) yaptıkları çalışmada Almanya'daki Türk kökenli bireylerle çalışmış; ev sahibi kültür ve miras kültürle özdeşimin yaşam doyumunu yordayıp yordamadığını araştırmışlardır. Alman kültürüyle özdeşim kurmuş ve karşılıklı-bağımlı benlik kurgusuna sahip bireylerin yaşam doyumunu yordadığı görünmüştür. Aynı çalışmada Almanca yeterlik algısı, eğitim düzeyi ve yaşın da yaşam doyumuna etki ettiği ifade edilmiştir. Buna göre içinde ev sahibi kültür ve miras kalan kültürün benlik kurguları ile olan ilişkilerin bu kültürlerle özdeşim algısına göre farklılaştığı ortaya konmuştur.

Benlik kurgusunun psikolojik iyi oluş ile de ilişkisi araştırmacılarını dikkatini çekmiştir. Kuyumcu (2012) üniversiteli öğrencilerle yaptığı çalışmada benlik kurguları ile psikolojik iyi oluşun ilişkisini incelemiş hem bağımsız ve hem ilişkisel benliğin psikolojik

iyi oluşu yordadığını ortaya koymuştur. Literatürde bağımsız benlik kurgusunun psikolojik iyi oluşa uygun zemin hazırladığına dair çalışmalar bulunmaktaysa da Kuyumcu (2012) çalışmasındaki sonuçların kültürel ortamla açıklanabileceği sonucuna varmıştır.

2.2.1.2. Benlik kurgusu ve sosyal çevre

Benlik kurguları sosyal ilişkiler bağlamında ele alınıp anlaşılabilir bir kavramdır. Markus ve Kitayama (1991)'ya göre benlik kurgusu Batı toplumlarının aksine bazı topluluklarda sosyal bir çerçevede değerlendirilip, bireyin sadece kendisi değil bir diğeri ile olan ilişkisi üzerinden bir tanımlama yapılır. Aynı kavram benlik kurgusu ile toplum merkezlik, bütüncüllük, kolektiflik, diğer merkezlik kavramlarıyla ilişkilendirilerek sunulmaktadır.

Ercan (2013)'ın benlik kurgusu hakkında genç yetişkinlerle sürdürdüğü çalışmasında sosyoekonomik seviye ile benlik puanları karşılaştırılmış ve sosyoekonomik seviyenin artmasıyla bireycilik eğiliminin arttığı ortaya konmuş ve bu durum çağdaşlaşma etkisiyle ilişkilendirilmiştir. Sosyoekonomik olarak alt grupta yer alan bireylerin toplulukçu olma eğilimleri ise zor yaşam şartları altında olmanın bireylerin kenetlenerek sorunları aşmaya çalışma gerçekliğinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Aynı çalışmada eğitim düzeyinin de bireyci veya toplulukçu olma üzerindeki etkisi incelenmiş ve eğitim arttıkça bireyciliğe olan eğilimin arttığı ortaya konmuştur. Bu durum da artan eğitim seviyesi ile rekabet ortamlarının da paralellik göstermesiyle ilişkilendirilmiştir.

Aydın (2019)'a göre ebeveynler, şehir hayatına adapte çocuklar büyütme istiyorlarsa özerklik vurgusuyla çocuklarını eğitmelidirler. Zira günümüz koşullarında, geleneksel yaklaşımlardan ziyade özerklikle birlikte gelen ferdi sorumlulukların alınmasıyla bireyler sorunların çözümüne varılabilir. Morsünbül (2013) ergenlerin yaşam doyumunu araştırmak amacıyla yürüttüğü çalışmasında, ergen psikolojisi için kendine özerk alan sağlayacak ve ona yol çizecek ebeveynin önemine vurgu yapmaktadır. Araştırma sonucunda özerk-ilişkisel benlik kurgusuna sahip bireylerin yaşam doyum puanlarının yüksek ve depresyona karşı dirençli oldukları ortaya konmuştur.

Özdemir (2012)'in kırsalda ve kentte yaşayan ergenlerle sürdürdüğü çalışmasında yaşanan yerin benlik kurgusu üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışmaya göre kırsal bölgelerde yaşayan ergenlerin özerk-ayrık ve özerk- ilişkisel puanlarının kentlerde yaşayan

ergenlere göre daha düşük olduğu ortaya konmuştur. Bu sonuçlar ışığında benlik kurgularının gelişim gösterilen kültür alanından etkilendiği ifade edilmiştir.

Benliğin şekillenmesinde aile etkileşim tiplerinin de etkisi bulunmaktadır. Toplumumuz birçok araştırmada Batılılaşma hedefinde olarak değerlendirilip geçiş sürecinde olduğu ifade edilse de ülkemizde hala ekseriyetle birey üzerinde aile, akraba ve yakın sosyal çevrenin etkisini görmenin mümkün olduğu ifade edilmiştir (Ercan, 2013). Aile yapısındaki farklılaşmalar mevcut ise de duygusal bağlılık, içinde bulunduğumuz toplum için hala yeri doldurulamaz büyük bir yere sahiptir. Ülkemizde toplulukçu değerler ön planda olsa da benlik kurgularını şekillendiren homojen yapısı olduğu söylenemez. Ancak bu konuda yapılmış az çalışma bulunmaktadır. (Koydemir ve Mısır, 2015). Evlilik bağlamında benlik kurguları hakkında ise literatürde araştırmalar oldukça kısıtlıdır.

2.2.1.3. Benlik kurgusu ve cinsiyet

Benlik kurguları ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiye değinilen pek çok araştırma bulunmaktadır. Kadın veya erkek olmanın benlik kurguları üzerinde etkisinin olup olmadığı çalışmalara konu olmuştur. Araştırmalarında Koydemir ve Mısır (2015), erkeklerin bağımsız benlik geliştirmeye, kadınlarınsa ilişkili olmaya daha yatkın olduklarını rapor etmişlerdir. Bundan yola çıkarak kadınların ilişkiyi muhafaza etme ve devam ettirme eğilimleri ifade edilirken erkeklerin bireysel amaçlara odaklı yaşamaya eğilimli olması hususu literatürde tartışılmıştır. Ergenlerle yapılan bir başka çalışmada benzer bir sonuç elde edilmiş, kızların ilişkişelken erkeklerin daha özerk benlik kurgularına sahip olduğu aktarılmıştır (Yıldırım ve ark., 2016)

Cross ve Madson (1997) çalışmalarında erkeklerin bağımsız benlik kurgularına, kadınlarınsa ilişkili benlik kurgusuna sahip olmaya eğilimli olduklarını ifade etmişlerdir. Aynı çalışmada kadın ve erkekler arasında benlik saygısı ve öz değerlendirmeye stratejilerine dair farklılıklar olduğu ortaya konmuştur. Bu bağlamda erkekler kendi yeteneklerini abartmaya ve partnerlerini sabote etmeye yatkın kadınların ilişkişelken partneri korumaya yönelik tutumlarla kendini geliştirmeye yatkın olduğu saptanmıştır. Ayrıca kendini açma, suçluluk duygusunun ifadesi gibi bazı durumların da cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.3. Evlilik Beklentisi

Evlilik, varlığı tüm toplumlar tarafından kabul görmüş bir kurum olmakla beraber, sürekli bir değişim içinde olması ve kültürlere göre anlamının değişmesi dolayısıyla tek bir evrensel tanıma sahip değildir (Blankenhorn, 2009). Medeni Kanun'a göre evlilik ayrı cinsten iki kişinin hayat ortaklığı oluşturma hususunda anlaşmalarıdır. Evlenme sonucu oluşan evlilik birliği, eşlerin birbirleri ile ilgili kişisel veya ekonomik ilişkilerini kapsayan bir kavram olup Aile Hukukunun büyük bir kısmında yer teşkil eder (Samat, 2010).

Evlilik bazı ülkelerde hukuki bazda, bazı ülkelerde ise sosyal ve kültürel bazda duygusal ve cinsel birlikteliğin tek yolu olarak karşımıza çıkmaktadır (Fallahchai ve ark., 2019). Evliliğin hukuk, kültür ve tarihsel süreçler tarafından şekillenen kurumsal fonksiyonlarının yanı sıra çiftler için umut, beklenti ve çekinceler içeren farklı anlamları da bulunmaktadır. Tarih boyunca evliliğin katı bir kurum olduğu algısı olduysa da günümüzde çoğu kişi için evlilik, hayatını sevgi dolu bir ilişkide geçirme beklentisine sahip oldukları bir kurumdur. (Coontz, 2005). Daha geniş bir perspektiften ise evlilik, kişilerin sevme ve sevilme, güven ve dayanışma içinde olma, toplumda yer edinebilme gibi biyolojik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak amaçlarıyla hayatlarını birleştirme kararlarını olarak tanımlanabilir (Canel,2012).

Dinamik sosyal yapıda yaşayan bireyler için evliliğe yüklenen anlamın belirtilmesi, evlilikten beklentilerin netleştirilmesi oldukça önem kazanmıştır (Yazıcı & Demirli, 2020). Evlilik beklentisi, bireylerin yeni kuracakları ailede kendilerinin nasıl bir eş olacaklarının tahayyülleri şeklinde tanımlanabilir. Kişilerin bu husustaki duygu, düşünce ve davranışları da evliliğe dair tutumunun bir bileşenidir (Güzel, 2020).

Evlilik hayatı kişinin tüm bir hayatının nasıl olacağını belirlediğinden evlilik için eş seçimi ve karşıdakinden beklentiler de literatürde kendine yer bulmuş bir başka konudur. Kişinin geri kalan yaşamını kiminle geçireceğini ve çocuklarının anne/babasının kim olacağını belirlemek anlamına geldiğinden eş seçimi oldukça önemlidir. Bu kararın ilk adımında kişinin kendisini tanıması yer almaktadır. Ardından karşıdaki insanın tanınması, kişilik özelliklerinin bilinmesi gelir. Evlilik kararı veren kişiler hayata bakış açıları, sahip oldukları değerler, alışkanlıklar ve evlilikten beklentiler bakımından uygunluklarını sorgulamalıdır (Canel, 2012).

2.3.1. Evlilik beklentisinde kişisel özelliklerin rolü

Evliliği etkileyen pek çok etmen bulunmaktadır. Larson'ın (2002) Evlilikte Üçgen Modeli'ne göre etmenler kişisel özellikler, çift özellikleri ve çevresel olmak üzere 3 başlıkta ele alınabilir. Kişisel özellikler esneklik ve sosyallik, benlik saygısının yüksekliği ve kabul etme olumlu davranışlarının yanı sıra problemle başa çıkamama, öfkeli ve dürtüsel olma gibi olumsuz özellikleri de kapsamaktadır. Çift özellikleri iletişimin niteliği, çatışma çözümü ve güç paylaşımı gibi özellikleri ifade eder. Çevresel etmenler ise evlenecek bireylerin kök ailelerinde ayrışabilmeleri, aile süreçlerini devam ettirmeleri, ebeveynlerinin evlilik dinamikleri gibi evliliği etkileyen diğer durumlardır (Akt. Akar, 2005).

Evlilik, bireylerin yaşamlarında birtakım değişimlere kapı aralamakta ve evlilik öncesi rollerden sıyrılıp evli eş rolüne bürünmesine sebep olmaktadır (Canel, 2007). Keldal'ın (2021) bekar gençlerle yürüttüğü bir çalışmaya göre gençlerin evlilikten beklentileri dört boyutta toplanmıştır. İlk boyut hayatı paylaşmak şeklinde ifade edilmiştir. Bekar bireyler evlilikten hayattaki sorumluluklarını paylaşma beklentisine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların beyan ettikleri bir diğer beklentileri ise düzenli yaşama sahip olmaktır. Katılımcılar evlilik hayatının onlara düzenli bir yaşam sağlayacağını düşünmektedirler. Üçüncü olarak, özellikle kadın katılımcıların yoğunlukla ifade ettiği beklenti evlilik hayatının kendilerine huzurlu ve güvenli bir ortam sunacağı yönünde olmuştur. Son olarak, çoğunlukla erkek katılımcıların evlilikten beklentilerinin çocuk sahibi olmak olduğu aktarılmıştır.

Bhatti (1993)'ye göre evlilik kalitesini 5 beklenti şekillendirir. Bunlar; bireyin karşısındakinden eş olarak beklentileri, evlilikten beklentileri, eşin ailesinden beklentileri, bir kurum olarak evlilikten beklentileri ve ideal eş imajlarıdır (Akt., Juvva ve Bhatti, 2006). Kişilerin evliliğe dair gerçekçi olmayan beklentileri evliliklerin uzun sürmemesinin sebeplerinden biri olarak gösterilmektedir. Üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada (Jones ve Nelson, 1997) bireylerin aşk stilleri, romantizm seviyesi ve evlilik beklentileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda romantizm seviyesi ile bireylerin gerçekçi olmayan idealist evlilik beklentileri arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada, dağılmış ailelerden ve bütünlüğü devam eden ailelerden gelen bireylerin evlilik beklentileri arasında önemli bir farklılık bulunamamıştır. Ancak Mueller ve Pope (1977) ortaya attıkları yayılma hipotezi (transmission hypothesis) kavramı ile ailedeki bozulmaların sonraki nesillerin kurdukları ailelere iletildiğini iddia etmişlerdir (Akt., Jones ve Nelson,

1997). Farklı araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, boşanma sebeplerinden biri olarak gösterilen gerçekçi olmayan beklentilerin farklı değişkenlerle olan ilişkisi araştırılmaya değerdir.

Kalkan ve Aydoğan (2019) ise çalışmalarında evlilik kalitesini etkileyen unsurlardan benliğin farklılaşma durumunu ele almışlardır. Çalışma sonucuna göre farklılaşmış benliğe sahip bireylerin ilişkisel özgünlüğe daha çok sahip olduklarını ve böylece evliliklerinin özgünlük ve kalite anlamında diğer benlik yapısına sahip bireylere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır.

Kalkan ve Aydoğan (2019)'a göre, evlilik ilişki kalitesini belirleyen unsurlar, bireyin benlik farklılaşması ve ilişkisel özgünlükle ilişkilendirilebilir. Araştırmacıların çalışmalarında, farklılaşmış benlik yapılarının, kendilerini eşlerinin beklentilerini tamamen karşılamaya mecbur hissetmemelerinin evlilik kalitesini arttırıcı bir unsur olarak ifade edilmiştir.

2.3.2. Evlilik beklentisinde sosyal çevrenin rolü

Evlilik tutum ve beklentilerinin oluşmasında kültürün oldukça büyük bir yeri olmakla birlikte literatürde batılı olmayan toplumlarla yapılmış çok az çalışma bulunmaktadır. İnan'da yürütülen bir çalışmada (Fallahchai ve ark., 2019) katılımcılar evlenmek için 300'den fazla sebep ifade etmişlerdir. Bu ifadeler araştırmacılar tarafından 7 geniş kategoride sınıflandırılmışlardır. Katılımcıların evlilik amaçları duygusal, dini, cinsel, sosyokültürel, idealist, ekonomik ve minimal şeklinde raporlanmıştır. En çok duygusal amaçlar ifade edilirken bunu dini ve cinsel amaçlar takip etmiştir. Kadınlar için en önemli amaç duygusallıkken erkek katılımcılar için cinsel ve dini amaçlar aynı seviyede en yüksek amaç olarak kaydedilmiştir.

Yürütülen bir çalışmada (Keldal, 2021c) genç bekar bireylerin evlilikten beklentilerini etkileyen faktörlerin kök aile, toplum ve din olduğu saptanmıştır. Araştırmacılar kişilerin evlilik hayatından beklentilerinin biyolojik, mental ve toplumsal boyutlarla ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Yazıcı & Demirli, 2020).

Köksal ve İlhan (2018) kadınların eşitlikçi evlilik rol beklentilerinin erkeklere kıyasla daha yüksek, erkeklerin ise geleneksel evlilik rol beklentilerinin kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireyciliğin eşitlikçi evlilik rol beklentileriyle pozitif,

geleneksel rol beklentileriyle negatif yönde ilişkili olduğu rapor edilmiştir. Geleneksel evlilik rol beklentilerinin ise toplulukçu ve ilişkisellik ilişkisi olumlu yöndedir.

Üniversite öğrencileriyle yürüttükleri çalışmalarında Ünal-Karagüven ve Bal (2023) eğitim seviyesi yüksek, genç ve bekar bireylerin evlilikten beklentilerinin yüksek olduğunu ve eşitlikçi tutum arttıkça beklentilerin de yükseldiğini ifade etmişlerdir. Eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip bireylerin sahip olmayan bireylere göre evlilikten beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tosun ve Yazıcı (2021)'ya göre ileri yaş bireylerin genç yaşta bireylere kıyasla geleneksel evlilik rol beklentilerine daha çok sahiplerdir. Geleneksel rol beklentileri, akılcı olmayan inançlar tarafından beslendiği ifade edilmiştir. Çalışmada ebeveyn ilişki tutumları ile evlilik rol beklentileri arasındaki ilişki incelenmiş; babanın otoriter algılanması ve geleneksel beklentilerin, annenin demokratik algılanması ve eşitlikçi beklentilerin arasında pozitif ilişki olduğu rapor edilmiştir. Bireylerin kök aile içindeki ebeveyn ilişkilerini kendi ilişkilerine yansıtma eğiliminde oldukları söylenmiştir.

2.3.3. Evlilik beklentisinde cinsiyetin ve yaşın rolü

Gholami ve arkadaşları (2020) yaptıkları çalışmada kadınlarda evlilik yaşı arttıkça gerçekçi tutumların ve duygusal olgunluğun da arttığını; erkeklerde ise yaş arttıkça pesimist tutumların azaldığını rapor etmişlerdir. Aynı zamanda yaş arttıkça evliliğe karşı olumsuz tutumlarda azalma olduğu ifade edilmiştir. Mosavi ve Iravani (2012) de çalışmalarında evlilik doyumu ile duygusal olgunluk arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Bireylerin evlilik beklentisini belirleyen bir diğer faktör de yaştır. Fallahchai ve arkadaşları (2019) araştırmalarında 18-24 yaş arasındaki bireylerin en düşük beklentiye sahip grup olduğu, 25-31 yaş arası katılımcıların ise yüksek beklentiye sahip olduklarını raporlamışlardır. Araştırmacılar yaşam boyu evlilik beklentisinin değişimini araştırmanın önemini ifade etmişlerdir.

Waller ve McLanahan (2005) çiftlerle yaptığı çalışmada, partnerlerin ikisi için de evlilik kararı ya da ayrılmanın en önemli belirleyicisi çocuk sahibi olmak olduğu ortaya çıkmıştır. Evli olmayan ama evlenmeyi bekleyen çiftlerde, çiftlerden birinin aynı görüşte olmadığı durumlarda erkeklerin daha optimist oldukları saptanmıştır.

2.3.4. Evlilik beklentisinde sosyal medyanın rolü

Günümüzde evlilik tutumlarına dair bireyleri etkileyen bir başka faktör medyadır. Segrin ve Nabi (2002) yaptıkları çalışmada idealist evlilik tutumları ile televizyon izleme arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda romantik ilişkiler ve evlilik konulu programları izlemekle idealist evlilik beklentileri arasında pozitif ilişki olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca bu beklentilerle evlilik niyeti arasında güçlü pozitif ilişki bulunmuştur. Keldal ve Kılıç'ın (2021) beliren yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, evlilik inançları ve evlilik dışı birlikte yaşamaya ilişkin tutumların arasındaki ilişkileri araştırdığı çalışmada, sosyal medya bağımlılığı ile evliliğe dair inançlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı ancak sosyal medya bağımlılığı ve evlilik dışı birlikte yaşamaya pozitif bakma arasında ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Oppenheimer (1988), eş seçme sürecini, karşıdaki kişi hakkında bilgi toplama aşaması olarak değerlendirir. Bu bağlamda günümüzde bireylerin eş seçimi için başvurabileceği sosyal medya platformlarının bazı avantaj ve dezavantajları ifade edilmektedir. Rosenfeld (2017) internet çağında evlilik seçimi ve çift olmayı ele aldığı çalışmasında, bireylerin ilk görüşmelerinde birbirlerine sormakta zorlanacakları meseleleri sosyal medyadan öğrenebilmesi, tanışmayı kolaylaştırıcı bir faktör haline gelmesinden bahsetmiştir.

2.4. Evlilik Olgunluğu

Kişiler evlilik kararı almadan gözden geçirmeleri gereken noktalardan biri evliliğe ne kadar hazır olduklarıdır. Tarhan (2008)'a göre evlilik için “ne zaman, neden ve kiminle?” sorularının cevaplanması önemlidir. Evliliğe hazırlık için bireyin yaş, fiziksel, duygusal ve sosyal olgunluğunun oluşması gerekmektedir. Evlilik için en doğru zaman kişinin olgunluğa ulaştığı çağdır. Geçtan (2013)'a göre olgun kişiler başkalarıyla kurduğu ilişkilerini güven zemini üzerine kurarlar. Kendilerini kabul etmenin huzuruna varmış, karşılıklı olarak duyguları paylaşma yeteneğine sahip kişiler olgun olarak değerlendirilebilir (Akt., Çizmecioğlu, 2020).

Sağlıklı ailelerin kurulması için bireylerin yeterli düzeyde olgunluğa sahip olmaları gerekmektedir. Belirtilen düzeyden anlatılmak istenen kişilerin kendini tanıması, özerkliğe sahip olması ve eş seçimini yapabilecek seviyede olmasıdır (Ekşi, 2005). Evlilik olgunluğunu ölçmek, evlilik hayatında karşılaşılabilecek sorunları önlemek amacıyla

önemlidir. Bireyler evlilik gerçekleştirmeden önce ruhsal, sosyal, maddi ve biyolojik olarak kendilerini sorgulamalıdır (Yıldız, 2017).

Ergenlikten yetişkinliğe geçiş sürecinde olan beliren yetişkinler romantik ilişkiler deneyimleme fırsatı bulurlar. Ancak evliliğin doğası gereği uzun süreli ve derin bir ilişkiye sadık olmak, evliliğe hazırlığı gerektirir (Karunia & Rahaju, 2019).

Karunia ve Rahaju'nun (2019) yürüttükleri çalışmada beliren yetişkinlik çağındaki katılımcılarının kendilerini evliliğin zorluklarına ve beraberinde getirdiği sorumluluklara dair değerlendirdiklerini, bu durumu kabul ettiklerini ancak yeterince hazır hissetmedikleri ortaya konmuştur. Sağlıklı bir evlilik hayatı için Yıldız (2017) kişilerin evlilik olgunluğuna sahip olup olmadıklarının saptanmasına yardımcı olması amacıyla geliştirdiği Evlilik Olgunluk Ölçeği'nde bekar bireylerin evlilik olgunluğu duygusal, ekonomik, toplumsal ve biyolojik açılardan değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

2.4.1. Biyolojik olgunluk

Sağlıklı bir evlilik bağının kurulması için gerekli unsurlardan biri biyolojik olgunluktur. Bireyin evlilik hayatının getirilerinden olan cinsellik, çocuk doğurma gibi durumlar için bedensel hazırlığının önemini bilmesi gerekmektedir (Carroll ve ark., 2009). Aksakal (2023)'in geliştirdiği ve uyguladığı evlilik öncesi eğitim programı sonrasında bireylerin ekonomik, toplumsal, biyolojik ve duygusal açıdan olgunluk kazanıp kazanmadığı incelenmiştir. Programa dahi olan bireyler 14 haftalık bir eğitime alınmış ve ön test son test uygulaması yapılmıştır. Eğitim sonunda araştırmacılar, çalışmaya dahil olan bireylerin toplumsal, ekonomik ve duygusal anlamda olgunlaşma düzeylerinin arttığını ancak programın biyolojik olgunlaşma seviyesine anlamlı bir etki etmediğini raporlamışlardır.

Evliliğe hazır bulunuşluğu üzerinde çocukluk çağı yaşantılarının da etkili olduğu söylenebilir. Larson ve arkadaşlarının (2007) çocukluk çağında cinsel istismar sonrası hayatta kalan genç erkeklerle istismara maruz kalmamış erkekleri dahi ettiği çalışmalarında evliliğe hazır olma, ilişkilerinde tatmin olma ve partnerle empati yapabilme kavramlarını ele almışlardır. Araştırma sonucuna göre çocukluk çağında cinsel istismara uğramış genç erkeklerin evliliğe hazır hissetme, nişanlanmak gibi ilişkilerini ileri düzeye taşıma ve partnerlerine empati duyma olasılıkları daha az bulunmuştur.

2.4.2. Duygusal olgunluk

Joy ve Mathew (2018) hayattaki hedefleri gerçekleştirmek için duygusal olgunluk ve psikolojik iyi oluşun önemini vurgulamışlardır. Çalışmalarında 15- 18 yaş arasındaki gençlerin duygusal olgunlukları ve genel iyi oluş durumları ölçülmüş ve bu ikisi arasında önemli bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Araştırmacılar, bireylerin çıkmak istedikleri yolda duygusal olgunluğa sahip olmanın elzem olduğunu bildirmişlerdir.

Carroll ve arkadaşlarının (2009) yaptıkları araştırmada beliren yetişkinler için bekarlık hayatını doyusya deneyimlemek evliliğe hazır hissetmek için önemli bir kriter olarak aktarılmıştır. Yetişkinliği evlilikle bağdaştıran geçmiş nesillere kıyasla, çalışmaya katılmış olan beliren yetişkinler genişletilmiş bir bekarlık hayatının evliliğe hazır olmak için tecrübe edilmesi gereken bir durum olduğunu ifade etmişlerdir.

Karunia ve Rahaju'nun (2019) yaptıkları araştırmada katılımcılar %78,8 oranında ahlak kriterini önemli bulduklarını söylerken mental durum kriteri için bu oran %74,6 şeklinde çıkmıştır. Çalışmada, ahlaki hazır bulunuşluk uzun süreli bir ilişki olan evlilik için en gerekli kriter olarak ifade edilmiştir.

2.4.3. Toplumsal olgunluk

Carroll ve arkadaşlarına (2009) göre beliren yetişkinlerin bireysel hedeflerinin peşinden koştuıkları gelişim safhasından sonra ikinci aşama artık bir başkasına dair sorumluluk alma kapasitelerini geliştirdikleri safhadır. Beliren yetişkinlere göre yetişkinliğe geçişte olgunluğun sağlanması gereken son konu evliliğe hazır olmaktır.

Evlilikten alınan doyumun zarar görmesi ya da hoşnut olmama durumu mutsuz evliliklere sebep olacağından kişilerin evliliğe hazır bulunuşluklarının detaylı bir biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir (Yıldız, 2017). Evliliğe hazır bulunuşluk için yaş, fiziksel durum, mental durum, ahlak, ekonomik durum, sosyal bağlam gibi değerlendirilmesi gereken pek çok kriter bulunmaktadır (Karunia & Rahaju, 2019). Beliren yetişkinlik çağındaki pek çok birey için sosyal normlara uygunluk, okulu bitirmek, tam zamanlı işe girmek ve maddi bağımsızlığı elde etmek evlilik olgunluğuna sahip olmak için gerekli koşullar olarak görülmektedir (Carroll ve ark., 2009).

Jafar ve Yaqub (2021)'a göre uyumlu bir evliliğe sahip olmak için gerekli en önemli dört şey ekonomi, dini inançta derinleşme, eğitim ve karakter gelişimidir. Bu hususlardaki hazır oluş bireyi evlilik hayatına uygun hale getirir. Örneğin bir kadının bu konularda olgunluk kazanması ev yönetimi ve annelik becerilerinin gelişmesine katkıda bulunurken bir erkeğin de aile ilişkilerindeki sorumluluklarına hazır hale gelmesini sağlar.

Bireyin büyüdüğü ev ortamı ve aile ilişkilerine dair dinamikler de bireyin evlilik olgunluğu algısını etkileyen bir faktör olarak literatürde yer almıştır. Larson ve Thayne (1999) alkolik ebeveyne sahip olan genç yetişkinlerin evlilik tutumlarını ve evliliğe bireysel hazırlık durumlarını araştırmışlardır. Alkolik ebeveyne sahip olanların alkolik ebeveyne sahip olmayan bireylere göre kendilerini evliliğe daha az hazır hissettikleri ortaya konmuştur. Aynı zamanda çalışmada, alkolik ebeveyne sahip bireylerin evlilik öncesi ilişkilerini uzatmaya daha yatkın oldukları ve bu sürenin diğer grup bireylere göre ortalama 7 ay daha uzun olduğu rapor edilmiştir. Alkolik ebeveyne sahip erkeklerin, alkolik ebeveyne sahip kadınlara göre daha uzun süre evlilik öncesi ilişkilerini uzattıkları da görülmüştür.

2.4.4. Ekonomik olgunluk

Bireylerin evlenme kararı üzerinde ekonomik durumun yadsınamaz bir etkisi bulunmaktadır. Çiçek (2021)'e göre maddi eksiklikler, kariyer hayatındaki belirsiz pozisyon, düşük yaşam standardına sebebiyet verecek maddi döngü evlilik hayatını negatif etkileme gücü yüksek durumlardandır.

Ekonomik durum, bireyler için evlenmeden önce değerlendirmeye tabii tutulması gereken konulardan biridir. Ancak bu gerçeklik, evliliği bireylerin salt birbirinden maddi fayda gözetmek için bir oluşturulan bir yapı haline getirmez (Erkal, 1993)

Evlilik, bireylerin kendilerini ekonomik olarak da düzen içinde hissetmelerine yarayan, istikrar ve güvence ihtiyaçlarını karşılamayı bekledikleri bir alan olarak karşımıza çıkmakta. Günümüz insanın, hızlı değişen sosyoekonomik düzen etkenlerinden etkilenmesi, kuracağı ilişkide de kendini belirsiz ve güvensiz bir maddi zeminde görmesi muhtemel görülmektedir (Çiçek, 2021). Şendil ve Korkut (2008) evli çiftlerin çift uyumu hakkında yürüttükleri çalışmalarında ekonomik durumu düşük çiftlerin çift uyumu, ekonomik durumları yüksek çiftlerin çift uyumundan düşük bulunmuştur. Bu durum evlilik hayatındaki tüm zorluklara

ek olarak maddi konuların da çiftler üzerindeki stres yükünü artırıcı bir unsur olmasından kaynaklıdır denilebilir.

Erkol ve arkadaşlarının (2021) 20-27 yaş arası gençlerle yürüttüğü nitel çalışmasında, gençlerin ideal evlilik yaşını belirleyici ilk unsurun maddi bağımsızlık olduğu görülmüştür. Ardından, eğitim tamamlama ve kariyer yapmak gibi yine ekonomik durumla bağlantılı sebepler sıralanmıştır. Larson ve Wilson (1994) yürüttükleri çalışmada, çiftlerden en az birinin iş belirsizliği olduğu çiftlerle çalışmış ve iş güvensizliğinin statü fark etmeksizin aile işlevleriyle negatif yönlü bir ilişki olduğu hem kadınlar hem erkekler için ortaya konmuştur.

Keldal (2021a) gençlerin evliliğe bakışını konu edindiği araştırmasında, üniversite öğrencilerinin evliliğe verdikleri özel önem seviyesi düşük olduğunu, bu yaş grubundaki katılımcıların yalnızca %17'sinin evliliğe hazır olduğunu bildirmiştir. Bu sonuç ise eğitim tamamlama ve maddi bağımsızlığı elde etme durumları ile ilişkilendirilmiştir. Aynı çalışmada literatürle tutarlı yönde olarak gençlerin evlilik kaygısının yüksek olduğu ifade edilmiş ve bunun evlilik ilişkisi içinde üstlenilecek müşterek görevlere hazır bulunmamakla ilgili olduğu aktarılmıştır. Evli olmayan gençlerle yapılan bu çalışmada nikahsız birliktelik, aynı evde yaşama ve evlilik öncesi cinsel birlikteliğin düşük düzeyde kabul gördüğü ifade edilmiştir.

2.4.5. Evlilik olgunluğu ile ilgili yapılan çalışmalar

Evlilik olgunluğu batılı ve doğulu araştırmacıların kültürel (Elfira, 2019) ekonomik (Sassler & Schoen, 1999), biyolojik (DeLamater & Friedrich, 2002) duygusal (Duncan ve ark., 2017), psikososyal (Park & Je, 2019), dini (Sitorus & Yusmita, 2020; Jafar & Yaqup, 2021) yönleriyle dikkatini çekmiş ve araştırmalarına konu olmuştur. Nindyasari ve Herawati (2019) erken yaşta evlenmiş çiftlerle yaptıkları araştırmalarında evlilik doyumu ile duygusal olgunluk ve aile etkileşimi arasındaki pozitif ilişkiyi ortaya koymuşlardır.

Ülkemizde ise araştırmacılar yaptıkları çalışmalarda evlilik olgunluğunu işsizlik kaygısı (Öztürk, 2021), evlilik beklentisi (Çizmecioğlu, 2020), ve evlilik yaşı (Burcu ve ark., 2015) değişkenleriyle ele almışlardır.

Araştırmacılar evlilik olgunluğunun ulusal ve uluslararası literatürde az yer edindiğine dikkat çekmiş ve üzerine çalışmaya değer bulmuşlardır (Çizmecioğlu, 2020).

BÖLÜM III: YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, katılımcı grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilecektir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde benlik kurguları ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkisinde evlilik olgunluğunun aracı rolünün ilişkisel tarama modeli ile incelendiği nicel bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı hedefleyen bir araştırma modelidir (Büyüköztürk ve ark., 2015). Araştırmamızda yapısal eşitlik modelinden (YEM) faydalanılmıştır. Wothke (2010)'ye göre yapısal eşitlik modeli doğrudan ölçülebilen ve doğrudan ölçülemeyen değişkenlerin hem nedensel hem ilişkisel tanımlanmasına olanak sağlayan istatistiksel bir yaklaşımdır. Diğer pek çok istatistiksel metoda kıyasla yapısal eşitlik modeli, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki kompleks ilişkileri kapsamlı bir boyutta sunabilmektedir. Hedefi, elde edilen veriler üzerinden daha önce belirlenmiş ilişkilerin doğrulanıp doğrulanamayacağını göstermektir. Verilerin analizinden önce ise ortaya koyulan modelin teorik zemini literatür bağlamında ortaya konması gerekmektedir (Anderson ve Gerbing, 1988).

3.2. Katılımcı Grubu

Bu çalışmanın evreni, beliren yetişkinlik döneminde olan 18-25 yaş arası bekar bireyleri kapsamaktadır. Bu evrenden uygun örnekleme (convenience sampling) yöntemi ile çalışma grubuna ulaşılmıştır. Uygun örnekleme, araştırmacıların en ulaşılabilir katılımcılardan başlayarak yeterli veri toplamasına imkân sunan bir yöntemdir (Büyüköztürk ve ark., 2015). Araştırmaya dahil olan 306 (%67.8) kadın, 145 (%35.2) erkek, toplam 451 beliren yetişkinlik dönemindeki katılımcı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Katılımcılar çalışmaya gönüllü olarak katılmış ve onam formunu doldurmuşlardır. Katılımcılara çevrimiçi platformlar aracılığıyla ulaşılmış olup yanıtları Google Forms üzerinden toplanmıştır. Tüm katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarını beyan etmişlerdir. Katılımcıların demografik özelliklere göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Cinsiyet, Eğitim Düzeyi, Romantik İlişki Durumu, Evliliğe Hazır Hissetme Durumu, İstenen Evlilik Türü, Uygun Evlenme Yaşı Değişkenlerine göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Kız	306	67.8
	Erkek	145	32.2
	Toplam	451	100
Eğitim Düzeyi	Lise	39	8.6
	Üniversite	392	86.9
	Lisansüstü	20	4.4
	Toplam	451	100
Romantik İlişki Durumu	Evet	107	23.7
	Hayır	344	76.3
	Toplam	451	100
Evliliğe Hazır Hissetme Durumu	Evet	119	26.4
	Hayır	209	46.3
	Kararsızım	123	27.3
	Toplam	451	100
Evlilik Türü	Görücü usulü-Mantık evliliği	147	32.6
	Flört-Aşk evliliği	304	67.4
	Toplam	451	100
Uygun Evlenme Yaşı	18-21	14	3.1
	22-25	221	49
	26-29	182	40.4
	30 ve üstü	34	7.5
	Toplam	451	100

Tablo 3.1.'de katılımcıların demografik verileri sunulmuştur. Örneklem grubunda 306 (%67.8) kadın, 145 (%35.2) erkek katılımcı olduğu görülmektedir. Katılımcılar eğitim düzeyine bakıldığında 39 (%8.6) lise mezunu, 392 (%86.9) üniversite mezunu, 20 (%4.4) lisansüstü mezunu vardır. Romantik ilişki durumu olan katılımcılar 107 (%23.7), romantik ilişki durumu olmayan katılımcılar 344 (%76.3) kişidir. Evliliğe hazır hissetme durumuna evet yanıtını veren 119 (%26.4), hayır yanıtını veren 209 (%46.3) ve kararsızım yanıtını veren 123 (%27.3) katılımcı olduğu görülmektedir. Evlilik türü için 147 (%32.6) kişi Görücü usulü-Mantık evliliğini, 304 (%67.4) kişi Flört-Aşk evliliğini işaretlemiştir. Uygun evlenme yaşı sorusuna 14 (%3.1) kişi 18-21, 221(%49) kişi 22-25, 182 (%40.4) kişi 26-29, 34 (%7.5) kişi 30 ve üstü yanıtını vermiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Evlilik Olgunluk Ölçeği ve Özerk- İlişkili Benlik Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından belirlenen, katılımcılara ait; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, ilişki durumu, istenilen evlilik türü gibi değişkenlerden oluşmaktadır.

3.3.2. Evlilik beklentisi ölçeği

Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ) Jones ve Nelson (1997) tarafından bireylerin evlilikten samimiyet, eşitlik ve uyumlulukla ilgili beklentilerini ölçmek amacıyla oluşturulmuş tek boyutlu bir ölçektir. 5'li likert tipi olan ve 40 maddeden oluşan ölçekten alınabilecek en düşük puan 40, en yüksek puan ise 120'dir. Alınan puanın 0- 85 aralığında olması kötümser beklenti, 86-96 aralığında olması gerçekçi beklenti ve 97-120 aralığında olması idealist beklenti şeklinde kategorize edilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmalarında test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.80 iken iç tutarlılığı ifade eden Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.79'dur.

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmaları Soysal, Baş ve Aysan (2016) tarafından yürütülmüştür. Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencilerinden 440 kişi ile yapılan güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha katsayısı 0.93, test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.97 bulunmuştur. Yapı geçerliği incelendiğinde EBÖ için doğrulayıcı faktör analizi sonucu çıkan değerler model veri uyumunun olduğunu göstermiştir. Ki kare değeri serbestlik derecesine bölüldüğünde elde edilen $2.51(1859.19/738=2.51)$ değeri bunu göstermiştir. CFI, NFI ve IFI değeri 0.90'ın üzerindeyken; AGFI ve GFI değerleri 0.80'in üzerindedir. Bu değerler model veri uyumunun yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Modelin standartlaştırılmış hatalarına dair model uyumunu veren SRMR değeri 0.8'den az çıkmıştır. Bu sonuç da veri uyumuna işaret etmektedir. RMSEA değerinin %90 ihtimalle 0.062 değerini kapsadığı ortaya konması da model veri uyumunun yüksek düzeyini ifade etmektedir (Hu ve Bentler, 1999).

Evlilik Beklentisi Ölçeğinin dil geçerliği çalışması için 48 İngilizce öğretmenliği 4. Sınıf öğrencisine ölçeğin orijinal formu ve Türkçeye adapte edilmiş hali 3 hafta arayla uygulaması yapılmıştır. İki uygulama arasında bulunan korelasyon katsayısı 0.98 olmuştur. Bu sonuç orijinal ölçek formu ile Türkçe'ye adapte edilmiş halinin aynı yapıyı ölçtüğünü göstermektedir.

EBÖ'nün yapı geçerliği ve dil geçerliği ile güvenilirliğine dair yapılan iç tutarlılık ve test tekrar test güvenilirlik katsayıları elde edilmiş; Türkçeye adaptasyonu geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında araştırılmalarda kullanılmak için uygun bir ölçek olduğu ortaya konmuştur.

Bu çalışma için Cronbach Alpha katsayısı 0.84 olarak hesaplanmıştır.

3.3.3. Evlilik olgunluk ölçeği

Evlilik Olgunluk Ölçeği (EOÖ) bireylerin evliliğe hazır olup olmadıklarını ölçmek amacıyla 2017 yılında Yıldız tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 6'lı likert tipi olup 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte alınabilecek en düşük puan 19 ve en yüksek puan 114'tür. Yüksek puan almak, bireyin evliliğe hazır bulunuşluk düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek maddelerinin varyans değerleri 0.42 ile 0.86 arasındadır. Tümünün açıkladığı varyans ise %60.91 olarak saptanmıştır (Yıldız, 2017).

EOÖ'nin yapı geçerliği AFA ve DFA ile test edilmiştir. Evlilik Olgunluk Ölçeği için yapılan faktör analizinde ölçeğin dört boyutlu olduğu görülmüştür. Bunlar; duygusal boyut, ekonomik boyut, toplumsal boyut ve biyolojik boyuttur.

Doğrulayıcı faktör analizi için Bayoğlu ve Atli (2014)'nin geliştirdiği İnönü Evlilik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. İki ölçek arasında anlamlı ve yüksek düzeyde bir ilişki ($r=0.72$, $p=0.000<0.05$) olduğu ortaya konmuştur. EOÖ'nin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksleri incelendiğinde $\chi^2=195.51$ ($sd=133$, $p=0.000$), $\chi^2/sd= 1.47$, $RMSEA= 0.03$, $NFI= 0.98$, $CFI= 0.98$, $IFI= 0.92$, $RFI= 0.93$, $SRMR= 0.03$, $GFI=0.97$, $AGFI= 0.93$ bulunmuştur.

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında alt boyutlarının iç tutarlık katsayılarının 0.68 ve 0.91 arasında olduğu görülmüştür. EOÖ'nin tamamının iç tutarlık katsayısı ise 0.90'dır. Test tekrar test çalışması ise 6 hafta aralıkla yapılmış ve bu iki uygulama arasında olduğu ortaya konan korelasyon değerinin ($r=0.70$, $p=0.000<0.5$) kabul edilebilir olduğu ifade edilebilir (Tavşancıl, 2002). Madde analizinde ise madde toplam korelasyon değerlerinin 0.40 ile 0.63 arasında olduğu ortaya konmuştur. Tüm maddelerin madde korelasyon değerlerinin $0.40 \leq r$ olması maddelerin çok iyi olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2002).

Bu çalışma için Cronbach Alpha katsayısı 0.76 olarak hesaplanmıştır.

3.3.4. Özerk-ilişkili benlik ölçeği

Kağıtçıbaşı, Baydar ve Cemalcılar (2006) tarafından, geliştirilen ölçek, her biri 9 maddeye sahip Özerk, İlişkisel ve Özerk-İlişkisel alt ölçeklerinden oluşmakta olup toplam 27 maddededir. 5'li likert tipine sahip olan ölçekte maddeler 1 Kesinlikle Katılmıyorum, 5 Tamamen Katılıyorum ifadeleri arasında derecelendirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi çalışmasına katılan bireyler şehirlerde yaşayan ve an ortaöğretim mezunu yetişkinler ve üniversite öğrencileri olmuştur. Alt ölçeklerin Chronbach Alpha katsayılarının Özerk Benlik'te 0.76, İlişkisel Benlik'te 0.72 ve Özerk-İlişkisel Benlik'te 0.80 olduğu ortaya konmuştur (Akt. Aydın, 2019).

Bu çalışma için Özerk Benlik alt ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı 0.72, İlişkisel Benlik alt ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı 0.70 ve Özerk-İlişkisel Benlik alt ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .65 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmanın sürdürülebilmesi için ölçeklerle veri toplamanın etik uygunluğu için Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden 10.03.2023 tarihinde 03-38 numaralı etik onay belgesi alınmıştır.) Ardından çevrimiçi platformlar aracılığıyla Google Forms üzerinden çalışmaya destek vermek isteyen gönüllü katılımcılara ulaşılmıştır. Çalışmaya katılımın gönüllülük ilkesine dayandığı ifade edilmiş ve katılımcılardan araştırmaya gönüllü katıldıklarına dair onam alınmıştır. Verilerin toplandığı formda, katılımcılara ait kimlik bilgisi içeren sorular gizlilik ilkesince bulundurulmamıştır. Form cevaplanmasına dair bir süre kısıtlaması uygulanmamıştır. Yeterli sayıda katılımcının formu doldurmasıyla elde edilen verilerin analizinin yapılması aşamasına geçilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin çevrimiçi platformlar aracılığıyla toplanması dolayısıyla hatalı veya eksik veri olmamıştır. Ters maddelerin kodlanması ve uç değerlerin veri setinden çıkarılmasının ardından analiz yapılmıştır. Araştırmaya ilk etapta 490 kişi katılmış ancak 39 kişi uç değer olmaları dolayısıyla veri setinden çıkarılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan 451 katılımcıdan elde edilen demografik verilerin frekans ve yüzde dağılımları ortaya

konmuştur. Dağılımın normalliği sorgulanmış, normal dağılımın sağlandığının görülmesinin ardından parametrik incelemelere başlanmıştır. Evlilik Beklentisi Ölçeği, Evlilik Olgunluk Ölçeği ve Özerk- İlişkili Benlik Ölçeği'ne ait betimsel istatistikler incelenmiştir. Katılımcıların benlik kurguları ve alt boyutları, evlilik beklentileri ve alt boyutları, evlilik olgunluğu ve alt boyutlarının cinsiyete, romantik ilişki durumuna ve istenilen evlilik türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem t-testi, Mann Whitney U testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Gruplar arası farklılıkları tespit etmede Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Değişkenler arası ilişki için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, benlik kurguları ve evlilik beklentileri arasında evlilik olgunluğunun aracı etkisini incelemek amacıyla yapısal eşitlik modeli aracı değişkenli yol analizinden faydalanılmıştır. Analizler IBM SPSS Statistics 26.0 ve AMOS programları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

Analizler yapılmadan önce ölçeklerden elde edilen verilerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır (Tablo 3.2.).

Tablo 3.2. Araştırmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Ortalama, Standart Sapma ve Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçek	N	Ort.	Ss	Çarpıklık Değeri	Basıklık Değeri
Özerk- İlişkili Benlik Ölçeği					
İlişkili Benlik Alt Ölçeği	451	32.95	5.32	-.19	-.38
Özerk Benlik Alt Ölçeği	451	26.53	5.23	.13	.21
Özerk İlişkili Benlik Alt Ölçeği	451	37.57	4.44	-.50	-.23
Evlilik Beklentileri Ölçeği-Toplam					
Duygusal Olgunluk	451	92.54	9.01	-.37	.13
Ekonomik Olgunluk	451	33.84	3.98	.10	-.45
Toplumsal Olgunluk	451	17.12	2.97	-.67	.36
Biyolojik Olgunluk	451	25.50	3.06	-1.15	-.68
Evlilik Olgunluğu Ölçeği-Toplam					
	451	16.09	2.20	-.40	.38

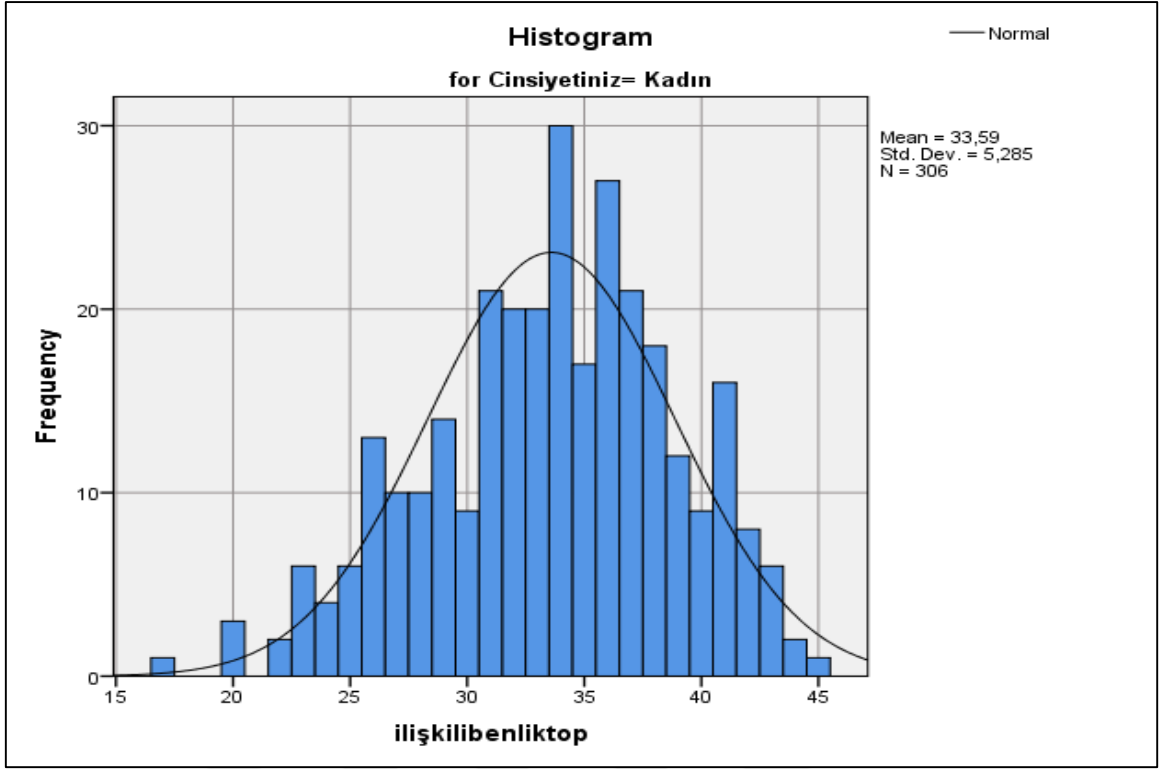
Tablo 3.2.'de görüldüğü gibi, toplam puanlarına göre hesaplanan çarpıklık ve basıklık değerleri -1.5 ve +1.5 arasında değişmektedir. Tabachnick ve Fidell (2007)'e göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ve +1.5 arasında olması, verilerin normal dağıldığını göstermektedir.

Tablo 3.3. Değişkenlerin Tolerans, VIF ve Durbin-Watson Değerleri

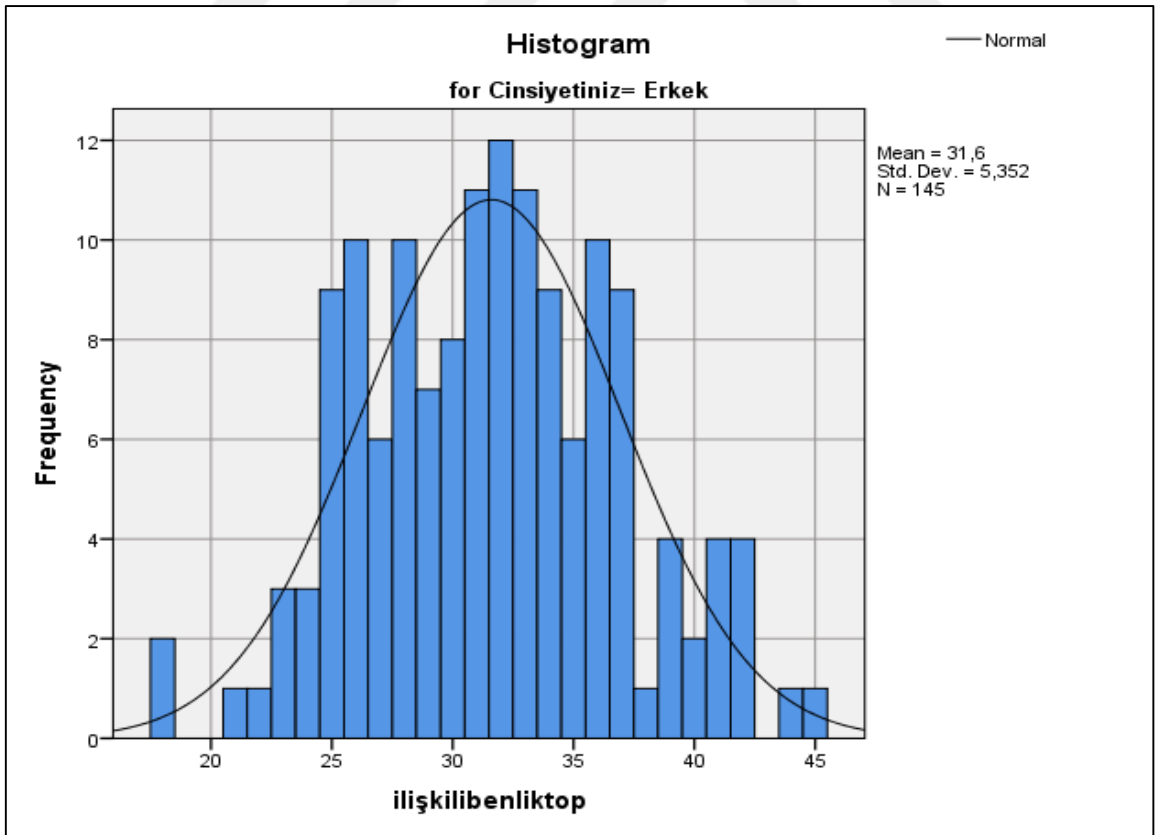
Ölçek	N	Tolerans	VIF	Durbin-Watson
İlişkili Benlik Alt Ölçeği	451	.53	1.86	
Özerk Benlik Alt Ölçeği	451	.60	1.64	
Özerk İlişkili Benlik Alt Ölçeği	451	.73	1.36	
Duygusal Olgunluk	451	.66	1.49	1.85
Ekonomik Olgunluk	451	.81	1.23	
Toplumsal Olgunluk	451	.67	1.56	
Biyolojik Olgunluk	451	.73	1.36	

Regresyon analizine ilişkin önemli varsayımlardan biri olan çoklu bağlantı koşulu tolerans ve varyans artış faktörü (VIF) değerlerine bakılarak incelenmiştir. Regresyon analizinde, tolerans değerinin .20'den büyük olması; varyans artış faktörü (VIF) değerinin 10'dan küçük olması beklenir (Field, 2009). Regresyon eşitliğine ilişkin tolerans değerlerinin .53 ile .81 arasında; varyans artış faktörü (VIF) değerlerinin 1.23 ile 1.86 arasında değişmekte olduğu görülmüştür. Bu bağlamda çoklu bağlantı şartının sağlandığı söylenebilir. Ayrıca Durbin- Watson değerinin 1.85 olduğu görülmüştür. Bu değer 1 ile 3 arasında olması kabul edilebilir olarak değerlendirilmektedir (Field, 2009).

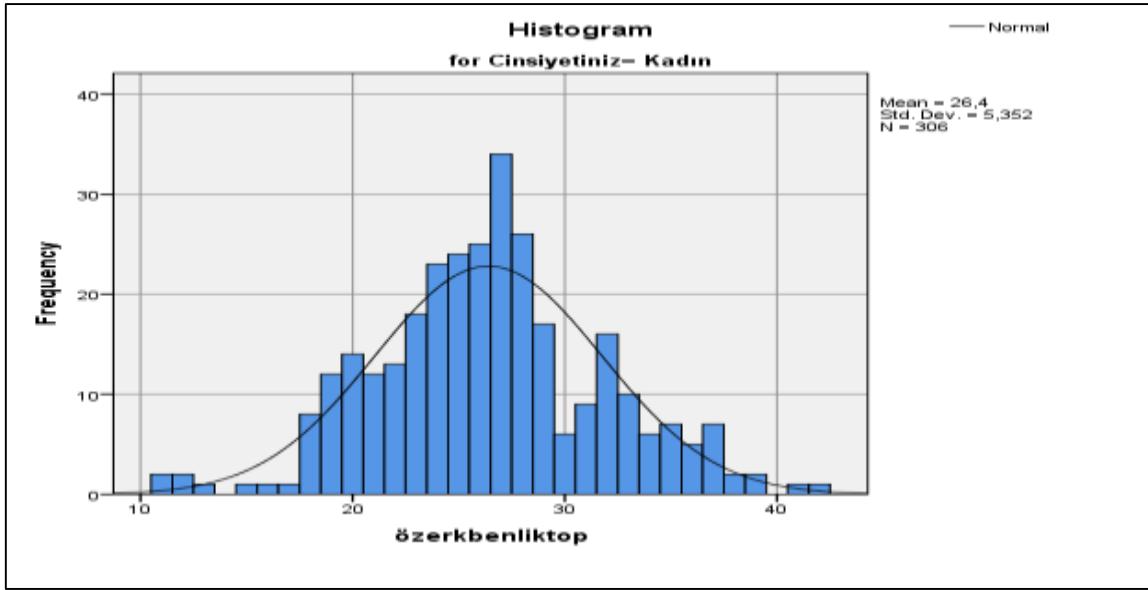
Ayrıca ölçeklerden elde edilen puanların dağılımları histogram tablolarında sunulmuştur (Şekil.3.1., Şekil 3.2., Şekil 3.3., Şekil 3.4., Şekil 3.5., Şekil 3.6., Şekil 3.7., Şekil 3.8., Şekil 3.9., Şekil 3.10., Şekil 3.11., Şekil 3.12., Şekil 3.13., Şekil 3.14., Şekil 3.15., Şekil 3.16., Şekil 3.17., Şekil 3.18).

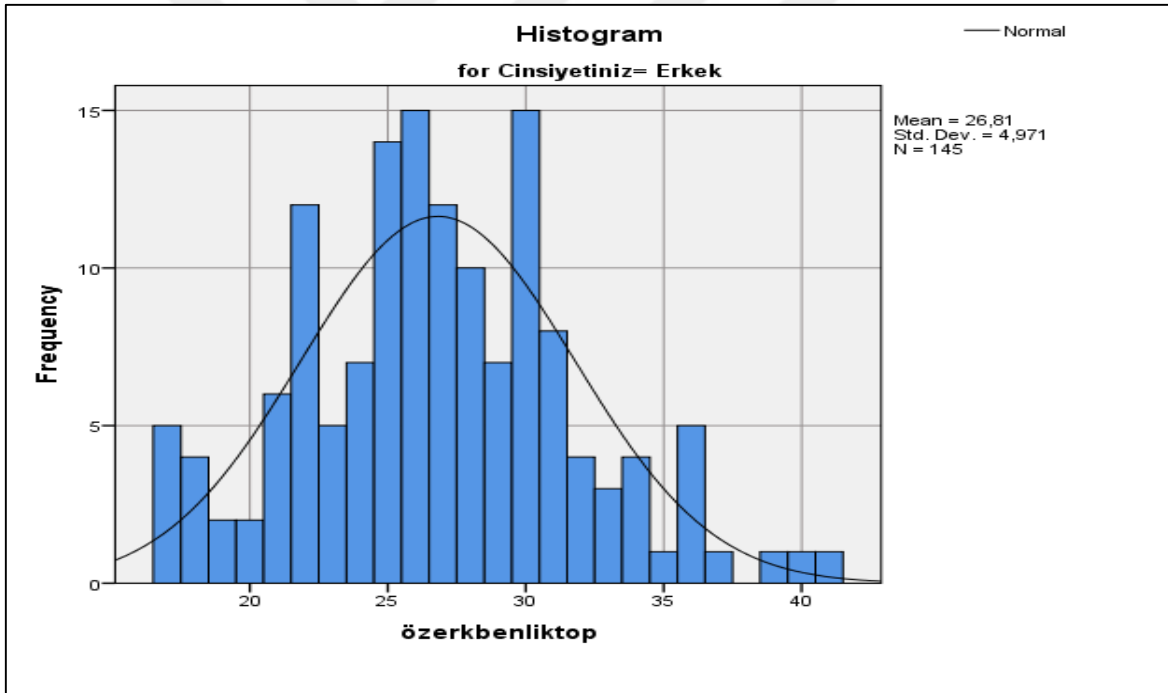
Şekil 3.1. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (İlişkili Benlik Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

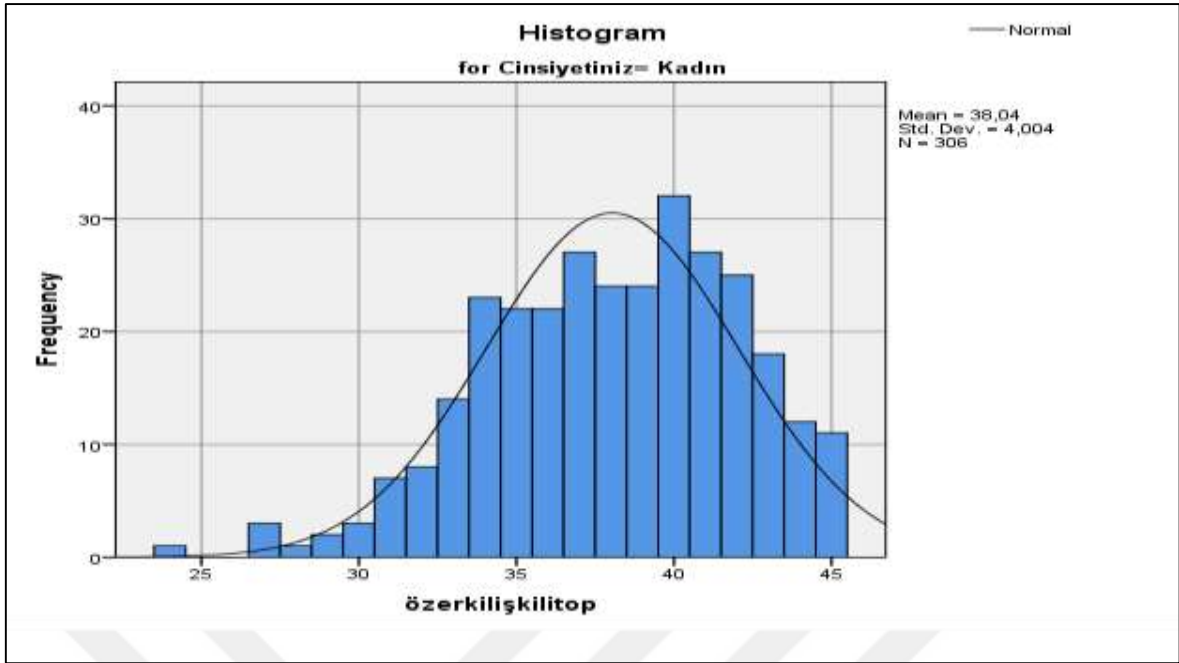
Şekil 3.2. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (İlişkili Benlik Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

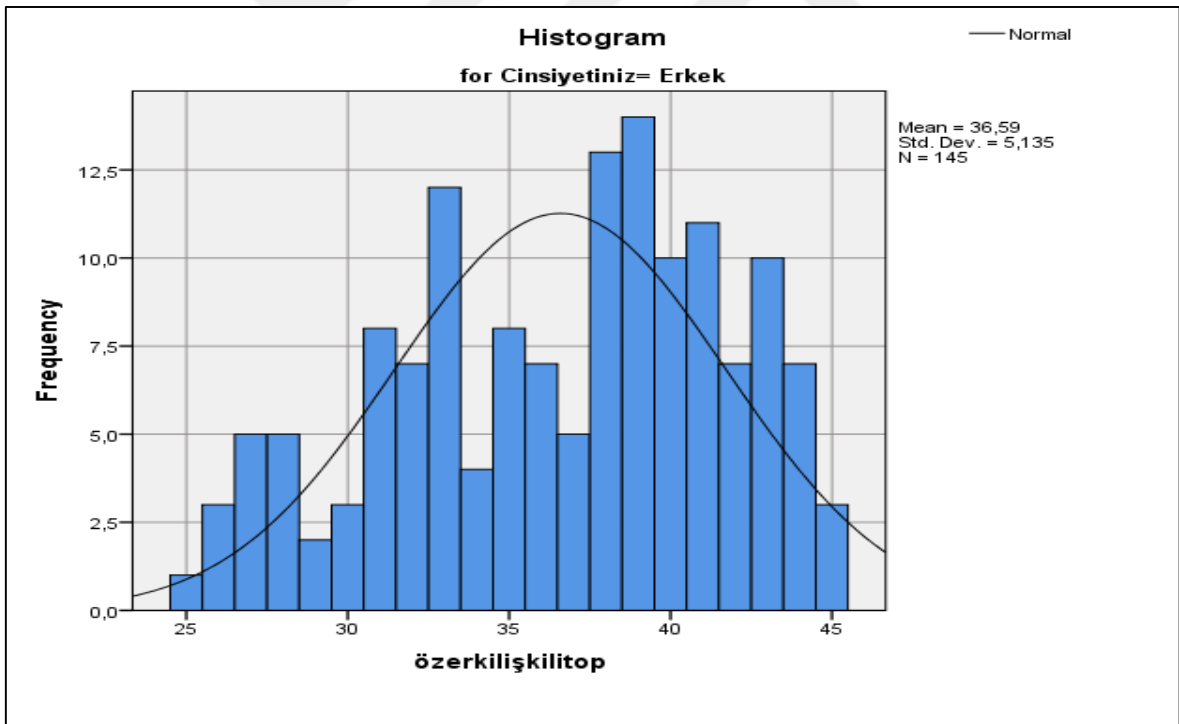
Şekil 3.3. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (Özerk Benlik Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

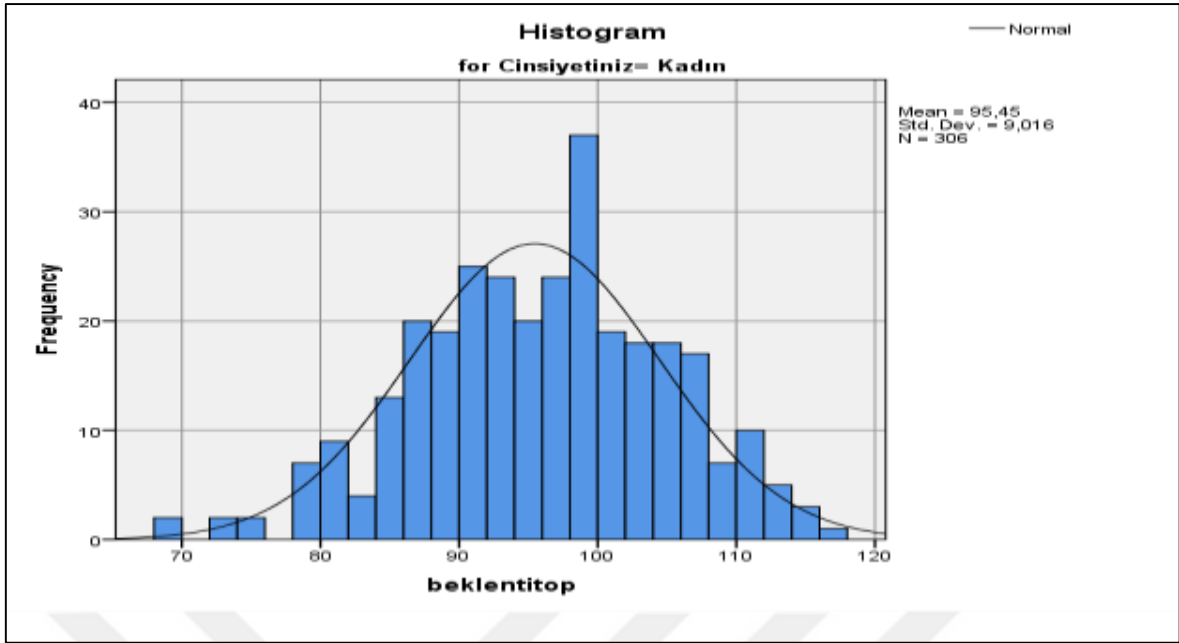
Şekil 3.4. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (Özerk Benlik Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

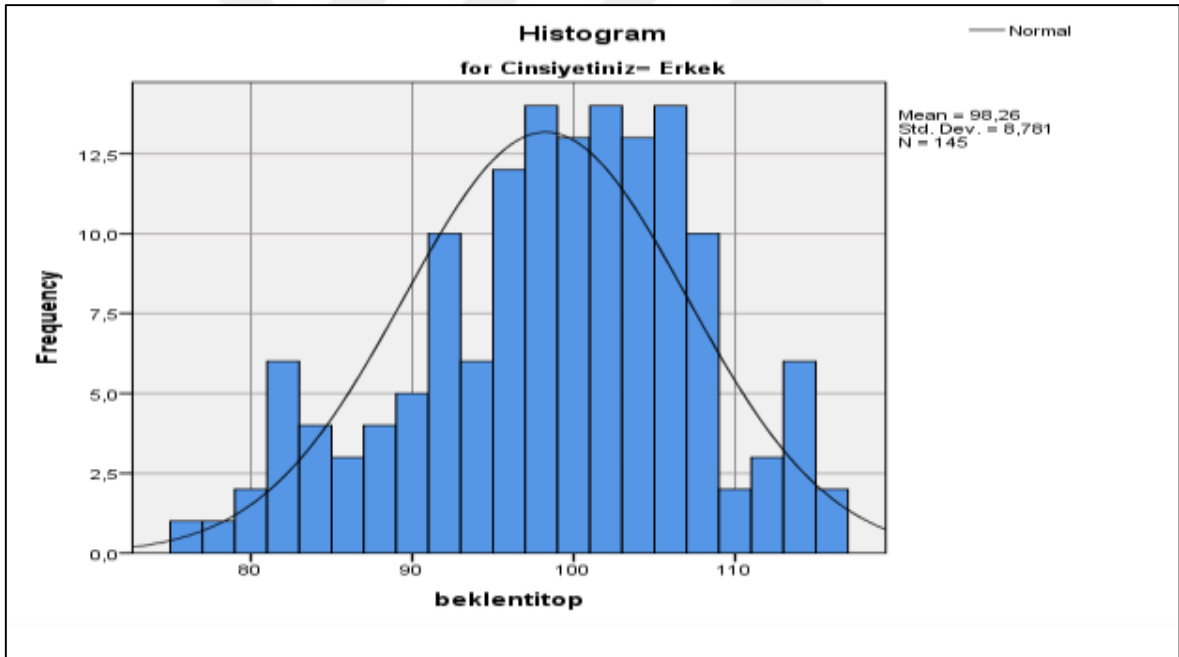
Şekil 3.5. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (Özerk-İlişkili Benlik Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

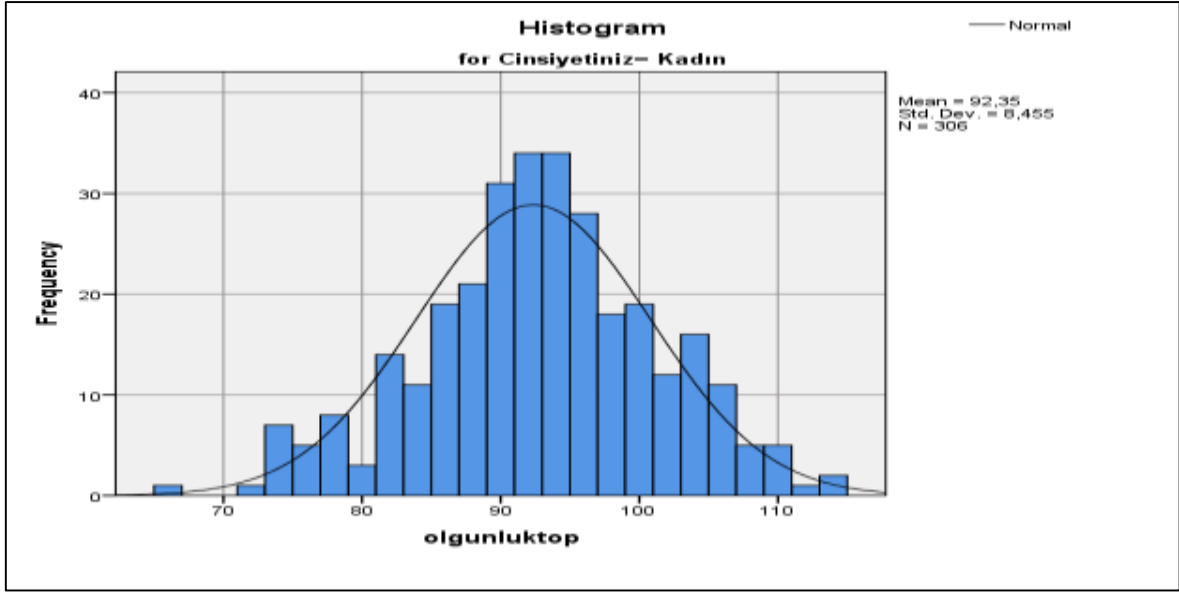
Şekil 3.6. Özerk- İlişkili Benlik Ölçeğinden (Özerk-İlişkili Benlik Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

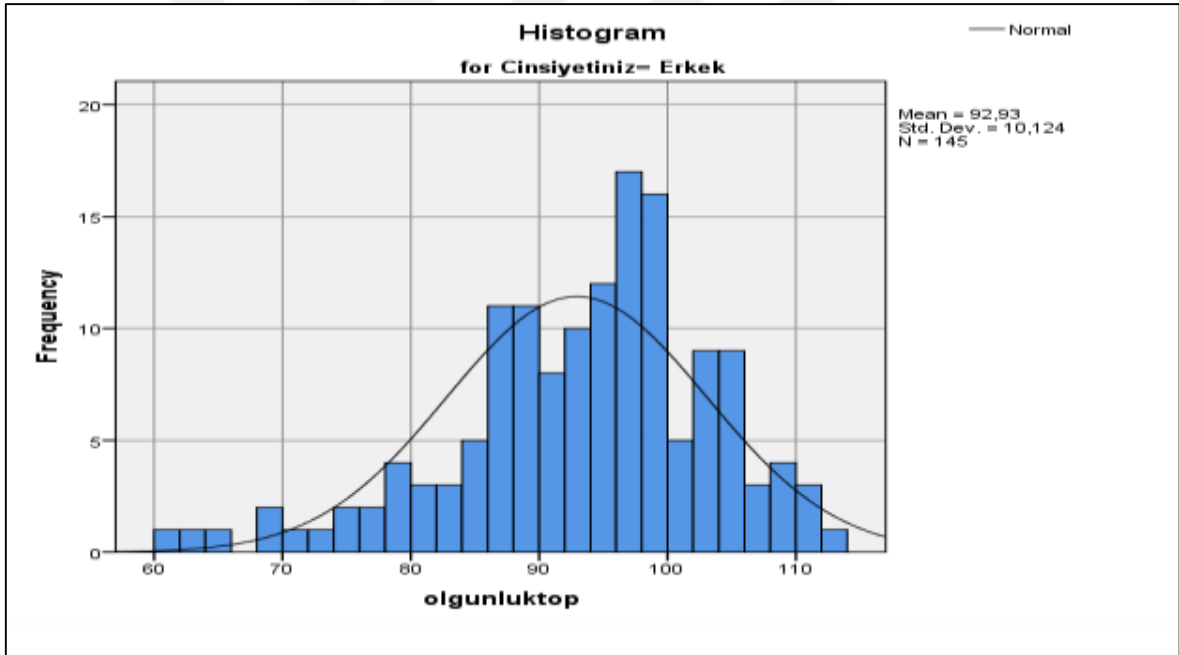
Şekil 3.7. Evlilik Beklentisi Ölçeğinden Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

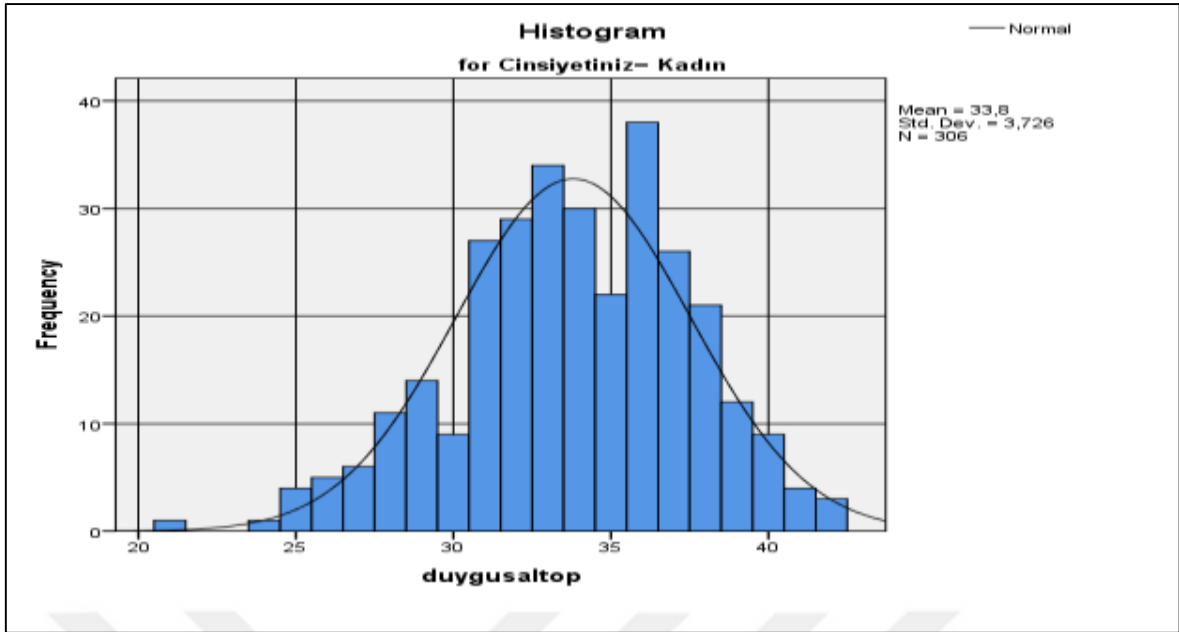
Şekil 3.8. Evlilik Beklentisi Ölçeğinden Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

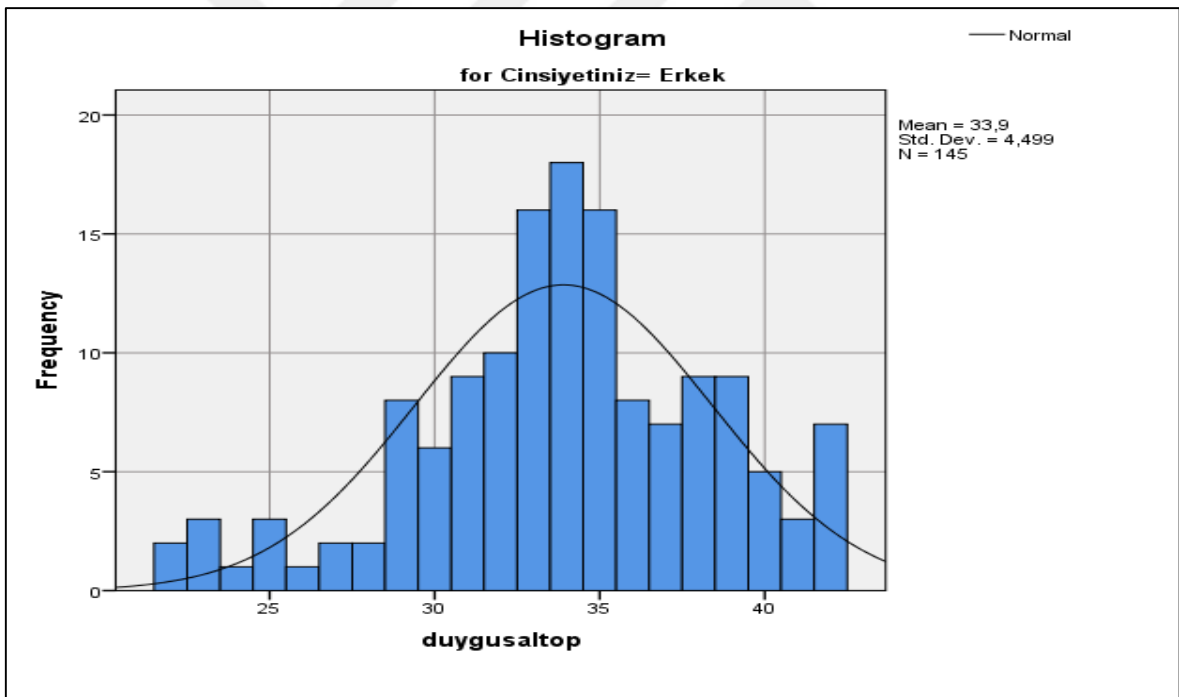
Şekil 3.9. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

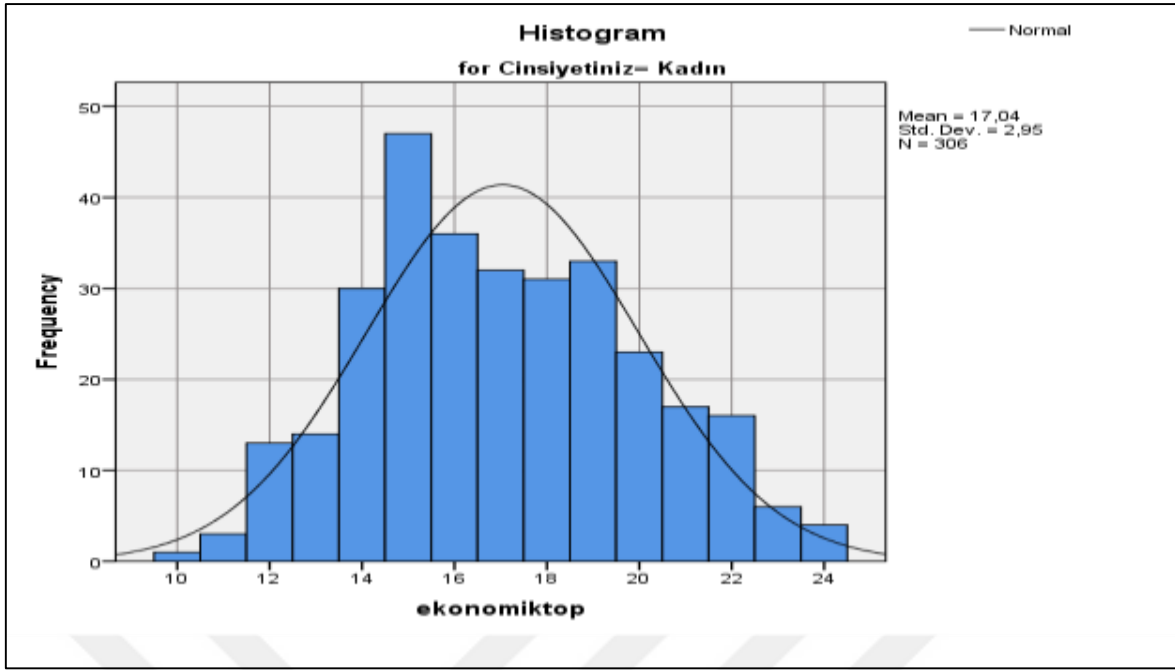
Şekil 3.10. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

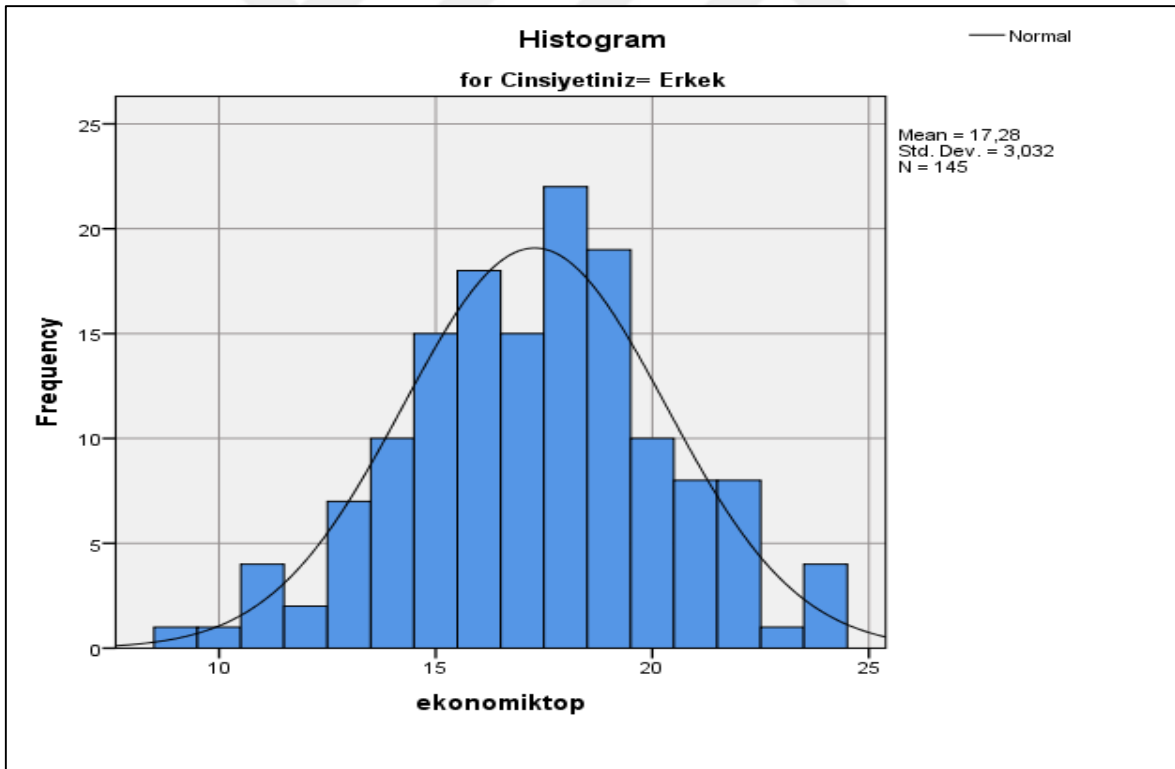
Şekil 3.11. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Duygusal Olgunluk Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

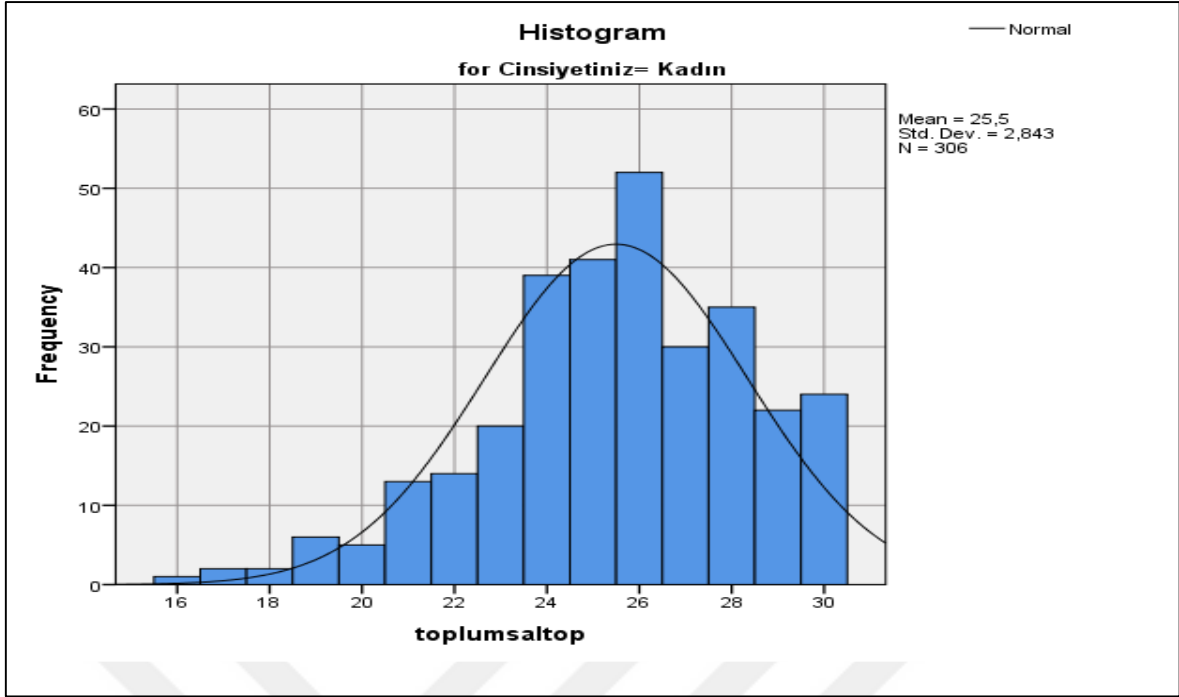
Şekil 3.12. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Duygusal Olgunluk Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

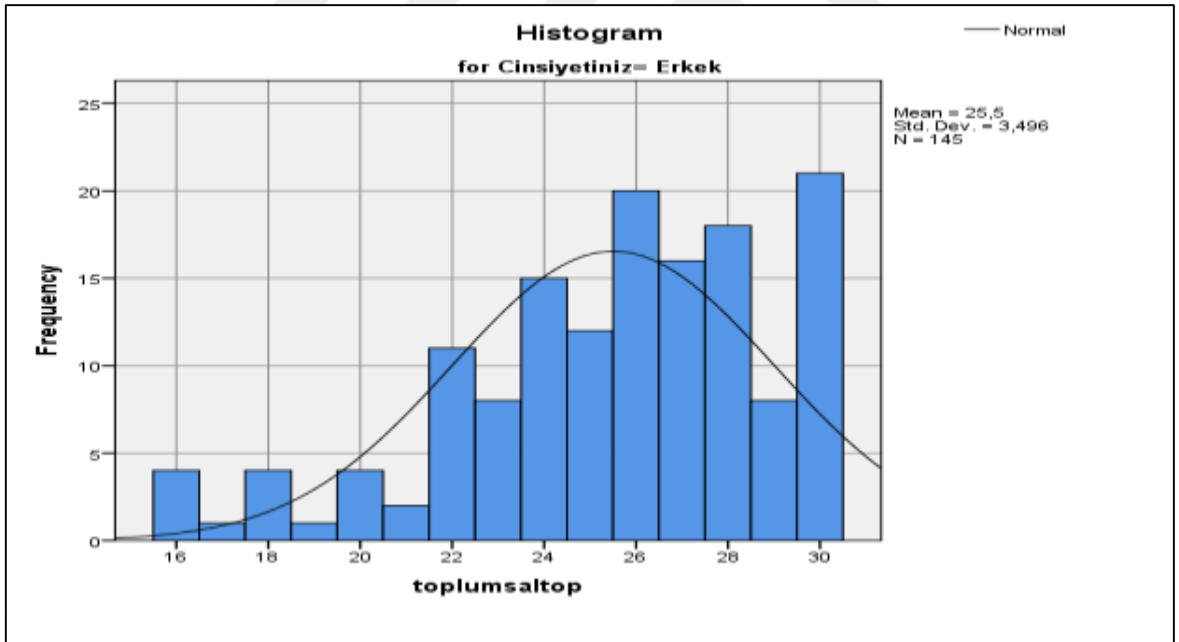
Şekil 3.13. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Ekonomik Olgunluk Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

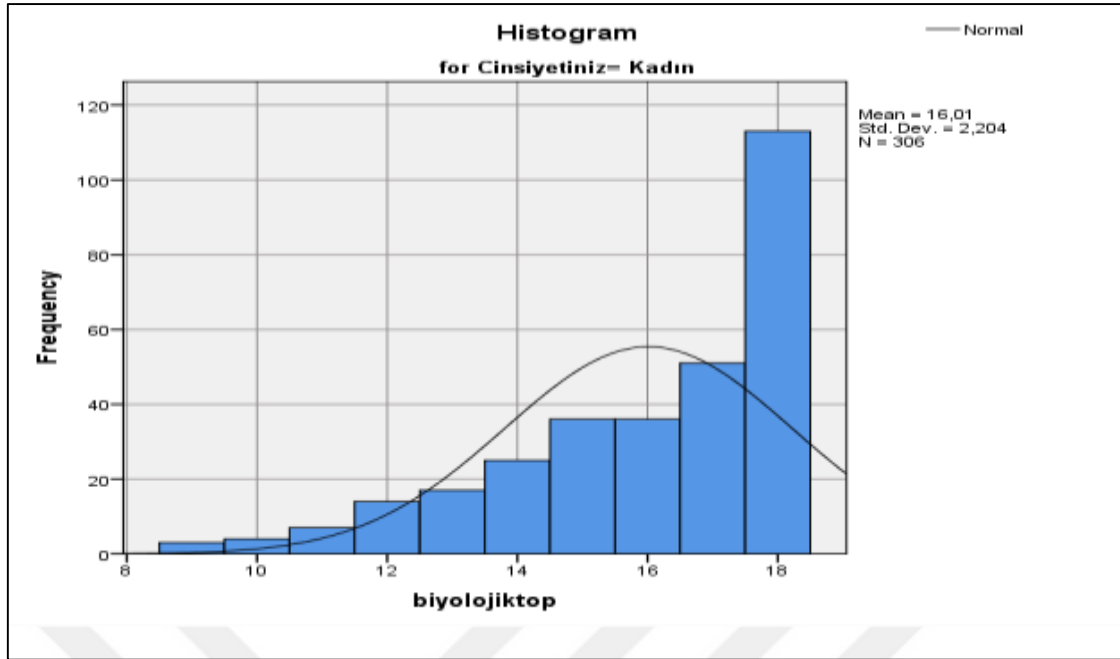
Şekil 3.14. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Ekonomik Olgunluk Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

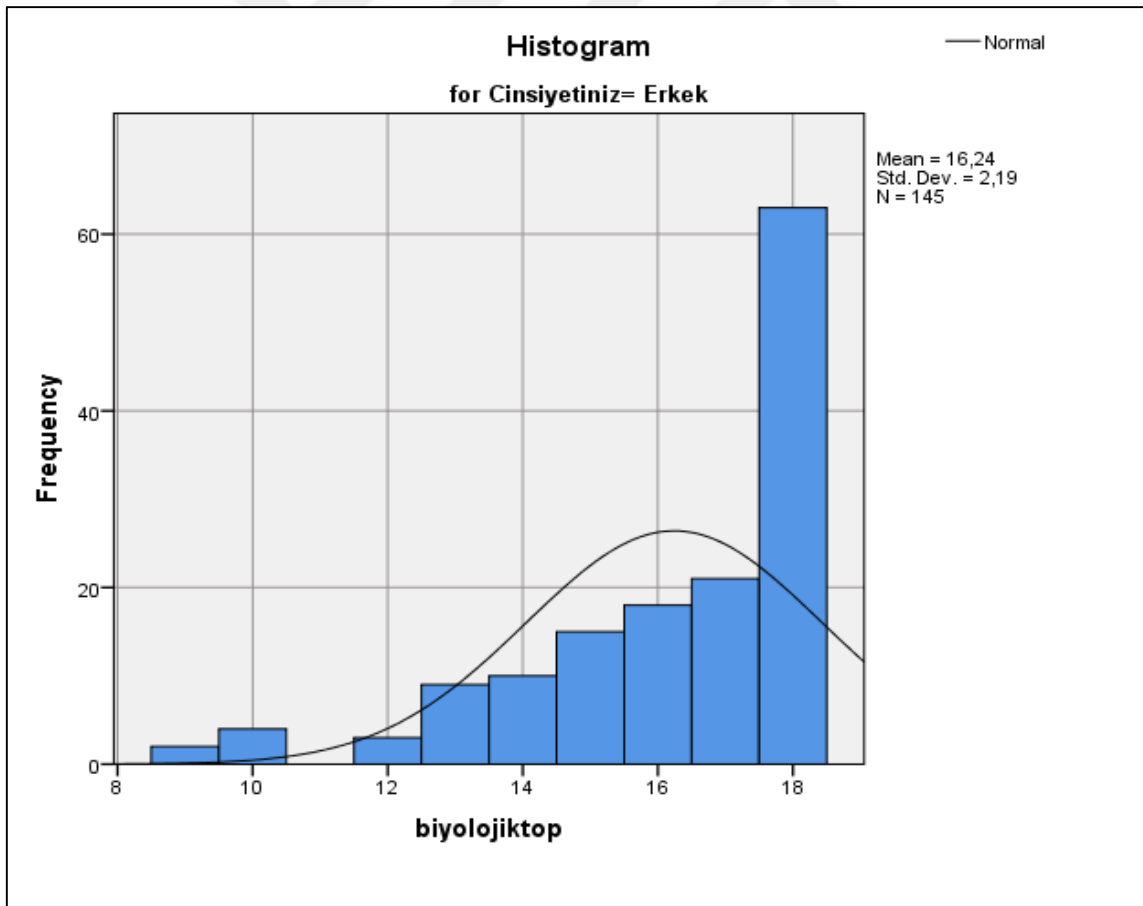
Şekil 3.15. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Toplumsal Olgunluk Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

Şekil 3.16. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Toplumsal Olgunluk Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

Şekil 3.17. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Biyolojik Olgunluk Alt Ölçeği) Kadınlardan Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

Şekil 3.18. Evlilik Olgunluğu Ölçeğinden (Biyolojik Olgunluk Alt Ölçeği) Erkeklerden Elde Edilen Toplam Puanın Normal Dağılım Grafiği

Ölçeklerden elde edilen puanların dağılımlarını gösteren histogram tablolarına bakıldığında normallik varsayımının karşılandığı görülmektedir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular sunulmuştur. Bulgulara ait istatistiksel sonuçlar detaylı olarak tablo ve grafiklerle aktarılmıştır.

4.1. Benlik Kurguları, Evlilik Beklentisi ve İlişkide Evlilik Olgunluğu Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Tablo 4.1. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.İlişkili Benlik	1	-.57**	.35**	.09*	.08	.09	.01	.11*	-.00
2.Özerk Benlik		1	-.00	.03	.07	.06	-.03	.04	.15**
3.Özerk İlişkili Benlik			1	.09*	.28**	.27*	.04	.24**	.28**
4.Evlilik Beklentileri				1	.42**	.38**	.16**	.38**	.30**
5.Evlilik Olgunluğu					1	.81**	.65**	.79**	.62**
6.Duygusal						1	.33**	.49**	.39**
7.Ekonomik							1	.38**	.20**
8.Toplumsal								1	.41**
9.Biyolojik									1

**p<,01; *p<,05

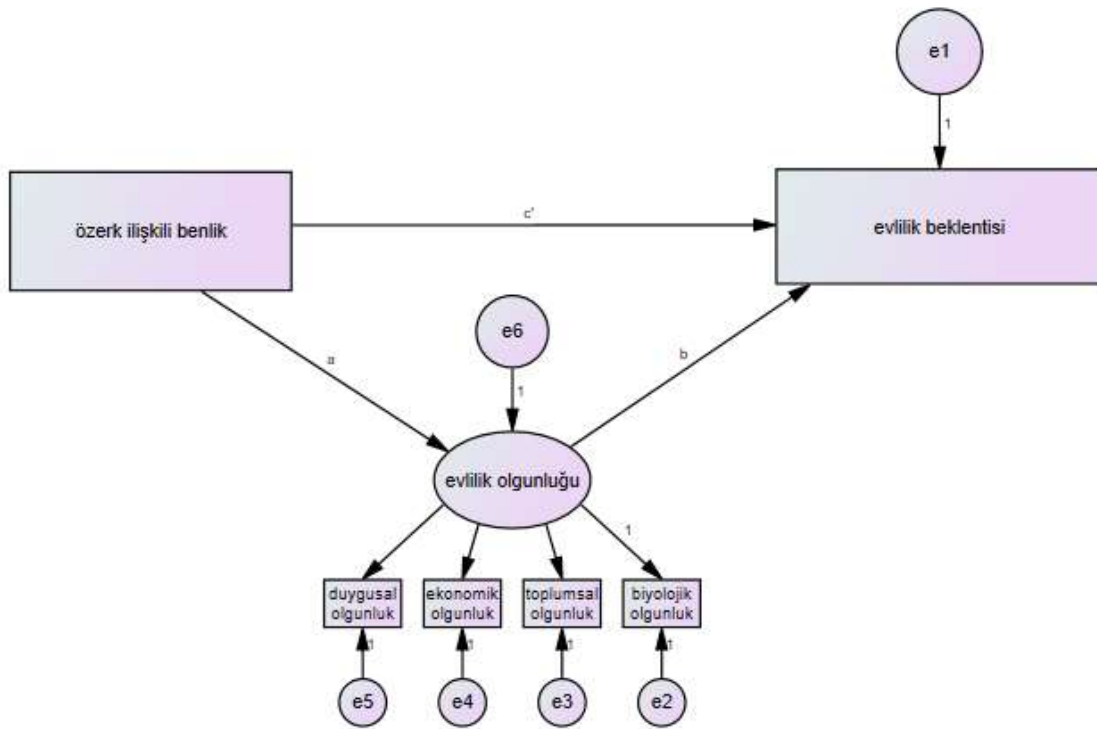
Tablo 4.1.'de değişkenler arasındaki korelasyonu saptamak adına Pearson Momentlar Çarpımı Korelasyon analizi uygulanmıştır. Özerk ilişkili benlikle, evlilik beklentisi ($r=.09$; $p<.05$), evlilik olgunluğu ($r=.28$; $p<.01$), duygusal ($r=.27$; $p<.05$), toplumsal ($r=.24$; $p<.01$) ve biyolojik boyutlar ($r=.28$; $p<.01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. İlişkili benlik ve evlilik beklentisi ($r=.09$; $p<.05$) ve toplumsal alt boyut ($r=.11$; $p<.05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Özerk benlik ile biyolojik alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir ($r=.15$; $p<.01$). İlişkili benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni, duygusal, ekonomik ve biyolojik alt boyutu arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Özerk benlik ve evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu değişkenleri, duygusal ekonomik ve toplumsal alt boyutlar arasında da ilişki görülmemektedir.

4.2. Benlik Kurguları ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne Yönelik Yapısal Eşitlik Modeli

Bu araştırmanın amacı benlik kurguları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünün yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi olduğundan aracı role ilişkin oluşturulan modeller incelenmiştir.

4.2.1. Özerk İlişkili Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne Yönelik Yapısal Eşitlik Modeli

Benlik kurgularından özerk ilişkili benlik ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünün yapısal eşitlik modeline ilişkin oluşturulan model Şekil 4.1.'de sunulmuştur.

Şekil 4.1. Özerk İlişkili Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne İlişkin Model

Özerk-ilişkili benlik ölçeğinin bir alt ölçeği olan özerk ilişkili benlikle, evlilik beklentisi ($r=.09$; $p<.05$) ve evlilik olgunluğu ($r=.28$; $p<.01$) arasındaki korelasyon değerleri ortaya konmuştur. Özerk ilişkili benlik ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünü gösteren Şekil 4.1.'deki model SPSS AMOS programı aracılığı ile test edilmiş ve uyum değerlerine bakılmıştır. Modelin uyumlu olduğu, değerlerin kabul edilebilir

seviyede olduğu saptanmıştır. Modelin uyum değerleri ve değişkenler arasındaki yol katsayıları Tablo 4.3.'te gösterilmektedir.

Tablo 4.2. Modele İlişkin İyilik Uyum Değerleri

İndeksler	Model Değerleri	Kabul Edilebilir Sınırlar	Sonuç
χ^2 /sd	3.54	≤ 5 Kabul edilebilir uyum, ≤ 3 mükemmel uyum < 0	Kabul Edilebilir Uyum
RMSEA	.07	$\leq .10$ zayıf uyum, $\leq .08$ iyi uyum, $\leq .05$ mükemmel uyum	İyi Uyum
GFI	.97	.85-.89 arası kabul edilebilir uyum, $\geq .90$ iyi uyum	İyi Uyum
TLI	.92	$\geq .90$ kabul edilebilir uyum, $\geq .95$ iyi uyum	Kabul Edilebilir Uyum
CFI	.95	$\geq .90$ kabul edilebilir uyum, $\geq .95$ iyi uyum, $\geq .97$ mükemmel uyum	İyi Uyum

Çalışma kapsamında test edilen modele dair uyum değerlerinin istenilen düzeyde olup olmadığını kontrol etmek amacıyla literatürde kabul görmüş değerler incelenmiştir.

Tablo 4.3. Özerk İlişkili Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne İlişkin Sonuçlar

Doğrudan Etki	β	Sh	t	p	R ²
Özerk İlişkili Benlik → Evlilik Beklentisi	-.21	.09	-2.25	.024	.28
Evlilik Olgunluğu → Evlilik Beklentisi	3.99	.49	8.097	.000	
Özerk İlişkili Benlik → Evlilik Olgunluğu	.10	.01	6.15	.000	.12
Dolaylı Etki	β	Güven Aralığı	p		
Özerk İlişkili Benlik → Evlilik Olgunluğu → Evlilik Beklentisi	.40	(.233 / .608)	.000		
Uyum İndeksleri					
χ^2/df : 3.54, RMSEA: .07, GFI: .97 TLI: .92, CFI: .95					

Tabloya bakıldığında Schumacker ve Lomax (2004)'ın değerleri göz önüne alındığında modelin uyum değerlerinin kabul edilebilir olduğu söylenebilir (χ^2/df : 3.54, RMSEA: .07, GFI: .97 TLI: .92, CFI: .95). Tablo incelendiğinde özerk ilişkili benliğin evlilik beklentisine doğrudan etkisinin $\beta = -.21$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Evlilik beklentisi değişkeninin toplam varyansının %28'lik kısmı açıklanmaktadır. Evlilik olgunluğu değişkeninin ise %12'lik kısmının açıklandığı saptanmıştır.

Şekil 4.1.'deki modelde özerk ilişkili benlik ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracılık etkisinin anlamlı olup olmadığını belirlemek için bootstrapping analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda özerk ilişkili benliğin evlilik

beklentisine olan dolaylı etkisinin .40 olduğu, %95 güven aralığında dolaylı etkinin tahmin (.233 ve .608) aralığında 0'ın olmadığı görülmektedir. Bu aralıkta 0 olmayışı dolaylı etkinin anlamlı olduğu ve evlilik olgunluğunun kısmi aracı rolü bulunduğu şeklinde ifade edilebilir (Shrout ve Bolger, 2002).

4.2.2. İlişkili Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne Yönelik Yapısal Eşitlik Modeli

Özerk-ilişkili benlik ölçeğinin bir alt ölçeği olan ilişkili benlik ile evlilik beklentisi ($r=.09$; $p<.05$) arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna karşın ilişkili benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni ($r=.08$; $p<.05$) arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Bu sonuca dayanarak ilişkili benliğin, evlilik beklentisi üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı olmadığı için aracılık etkisi de incelenmemiştir.

4.2.3. Özerk Benlik ile Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkide Evlilik Olgunluğunun Aracı Rolüne Yönelik Yapısal Eşitlik Modeli

Özerk-ilişkili benlik ölçeğinin bir alt ölçeği olan özerk benlik ile evlilik beklentisi ($r=.03$; $p<.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Özerk benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni ($r=.07$; $p<.05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır. Tüm bu verilere dayanarak, özerk benliğin evlilik beklentisi üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı olmadığı için aracılık etkisi de incelenmemiştir.

4.3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Benlik Kurguları, Evlilik Olgunluğu ve Evlilik Beklentisinin Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Tablo 4.4. İlişkili Benlik, Özerk Benlik, Özerk-İlişkili Benlik, Evlilik Beklentisi, Evlilik Olgunluğu, Duygusal Boyut, Ekonomik Boyut, Toplumsal Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	SHx	t Testi			
						t	ss	p	
Özerk-İlişkili Benlik Ölçeği									
İlişkili Benlik	Kadın	306	33.59	5,28	.30	3.72	449		.000
	Erkek	145	31.60	5,35	.44				
Özerk Benlik	Kadın	306	26.40	5.35	.30	-.78	449		.432
	Erkek	145	26.81	4.97	.41				
Özerk İlişkili Benlik	Kadın	306	38.04	4	.22	3	229.92		.003
	Erkek	145	36.59	5.13	.42				
Evlilik Beklentileri	Kadın	306	95.45	9.01	.51	-3.11	449		.002
	Erkek	145	98.26	8.78	.72				
Evlilik Olgunluk Ölçeği									

Evlilik Olgunluğu	Kadın	306	92.35	8.45	.48	-.59	242.42	.552
Toplam Puanı	Erkek	145	92.93	10.12	.84			
Duygusal	Kadın	306	33.80	3.72	.21	-.24	449	.805
	Erkek	145	33.90	4.49	.37			
Ekonomik	Kadın	306	17.04	2.95	.16	-.81	449	.417
	Erkek	145	17.28	3.03	.25			
Toplumsal	Kadın	306	25.50	2.84	.16	-.02	237.34	.984
	Erkek	145	25.50	3.49	.29			

İlişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik, evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu toplam puanının yanı sıra duygusal boyut, ekonomik boyut, toplumsal alt boyut puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını görmek amacıyla t-test yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda kadın ve erkek katılımcıların özerk benlik ($t=-.78$; $p>.05$), evlilik olgunluğu ($t=-.59$; $p>.05$), duygusal ($t=-.24$; $p>.05$), ekonomik ($t=-.81$; $p>.05$), toplumsal ($t=-.02$; $p>.05$) puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

İlişkili benlik puanlarına bakıldığında, kadın katılımcılarla erkek katılımcıların ilişkili benlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($t=3.72$; $p<.05$). Kadın katılımcıların ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=33.59$), erkek katılımcıların ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=31.60$) yüksek olduğu görülmüştür. Özerk ilişkili benlik puanlarına bakıldığında, kadın katılımcılarla erkek katılımcıların ilişkili benlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($t=3$; $p<.05$). Kadın katılımcıların özerk ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasının ($\bar{x}=38.04$), erkek katılımcıların özerk ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasından ($\bar{x}=36.59$) yüksek olduğu görülmüştür.

Evlilik beklentileri düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır ($t=-3.11$; $p<.05$). Erkek katılımcıların evlilik beklentisi düzeylerinin ($\bar{x}=98.26$) kadın katılımcıların evlilik beklentisi düzeylerine ($\bar{x}=95.45$) göre daha yüksek olduğu tabloda gösterilmektedir.

Evlilik olgunluğunun biyolojik alt boyutu, cinsiyete göre normal dağılım göstermediği için nonparametrik bir analiz olan Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 4.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Biyolojik Olgunluk Alt Boyutunun Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Mann Whitney U Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Kadın	306	220,80	67563,50	20592,500	.202
Erkek	145	236,98	236,98		

Yapılan Mann Whitney U testi sonucunda biyolojik olgunluk alt boyutunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır (U=20592,500; p<0.05).

4.4. Romantik İlişkisi Olup Olmama Durumuna Göre Benlik Kurguları, Evlilik Beklentisi ve Evlilik Olgunluğunun Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Tablo 4.6. Benlik (İlişkili, Özerk, Özerk-İlişkili) ve Evlilik Beklentisi Puanlarının Romantik İlişkisi Olup Olmama Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	SHx	t Testi		
						t	Sd	p
İlişkili Benlik	Evet	107	33.18	5.59	.55	.49	449	.619
	Hayır	344	32.88	5.28	.28			
Özerk Benlik	Evet	306	27.13	4.76	.46	1.35	449	.175
	Hayır	145	26.35	5.36	.28			
Özerk-İlişkili Benlik	Evet	306	37.95	4.71	.45	1.01	449	.313
	Hayır	145	37.46	4.36	.23			
Evlilik Beklentileri	Evet	306	98.23	8.86	.85	2.47	449	.014
	Hayır	145	95.77	9	.48			
	Hayır	145	17.03	2.95	.15			

İlişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik, evlilik beklentisi, ekonomik boyut puanlarının romantik ilişki durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla t-testi yapılmıştır. İlişkili benlik (t=.49; p>.05), özerk benlik (t=1.35; p>.05), özerk-ilişkili benlik (t=1.01; p>.05) puanlarının romantik ilişki durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Evlilik beklentisi puanlarına bakıldığında romantik ilişki durumuna evet yanıtını veren ve hayır yanıtını veren katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir (t=2.47; p<.05). Romantik ilişki durumuna evet yanıtını veren katılımcıların aritmetik ortalamasının ($\bar{x}$ =98.23), romantik ilişkisini durumuna hayır yanıtını veren katılımcıların aritmetik ortalamasından ($\bar{x}$ =95.77) yüksek olduğu saptanmıştır.

Evlilik olgunluğu ve ekonomik, toplumsal, biyolojik olgunluk alt boyutları romantik ilişkiye sahip olup olmama durumuna göre normal dağılım göstermediğinden Mann Whitney U testi ile bu ilişki incelenmiştir.

Tablo 4.7. Evlilik Olgunluğu, Biyolojik Olgunluğu Alt Boyutu, Toplumsal Olgunluk Alt Boyutu ve Ekonomik Olgunluk Alt Boyutunun Romantik İlişkiye Sahip Olup Olmama Durumuna Göre İncelenmesine İlişkin Mann Whitney U Sonuçları

	Romantik ilişkiniz varmı?	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Olgunluk Toplam	Evet	107	254,96	27280,50	15305,500	,008
	Hayır	344	216,99	74645,50		
Biyolojik Olgunluk	Evet	107	251,30	26889,00	15697,000	,017
	Hayır	344	218,13	75037,00		
Toplumsal Olgunluk	Evet	107	241,24	25813,00	16773,000	,163
	Hayır	344	221,26	76113,00		
Ekonomik Olgunluk	Evet	107	238,83	25554,50	17031,500	,241
	Hayır	344	222,01	76371,50		

Romantik ilişkiye sahip olup olmama durumuna göre evlilik olgunluğu ($U=15305,500$; $p<0.05$) ve biyolojik olgunluk alt boyutu ($U=15697,000$; $p<0.05$) için, romantik ilişkiye sahip olanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu ortaya konmuştur.

Toplumsal olgunluk alt boyutu ($U=16773,000$; $p<0.05$) ve ekonomik olgunluk alt boyutu ($17031,500$) romantik ilişkiye sahip olup olmama durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.5. Evliliğe Hazır Hissedip Hissetmeme Durumuna Göre Benlik Kurguları, Evlilik Beklentisi ve Evlilik Olgunluğunun Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Tablo 4.8. İlişkili Benlik, Özerk Benlik, Özerk-İlişkili Benlik, Evlilik Beklentisi, Evlilik Olgunluğu Ölçeğinin Duygusal Alt Boyut ve Ekonomik Boyut Alt Boyut Puanlarının Evliliğe Hazır Hissetme Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

F, $\bar{x}$, ss Değerleri		ANOVA Sonuçları									
Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Fark
İlişkili Benlik	Evet	119	33.54	5.68	G. Arası	65,85	2	32.92	1.13	.322	
	Hayır	209	32.88	5.22	G. İçi	12969	448	28.94			
	Kararsızım	123	32.51	5.33	Toplam	13034	450				
	Toplam	451	32.95	5.38							
Özerk Benlik	Evet	119	26.59	5.66	G. Arası	9,93	2	4.96	.18	.835	
	Hayır	209	26.38	5.22	G. İçi	12302	448	27.46			
	Kararsızım	123	26.73	4.82	Toplam	12312	450				
	Toplam	451	26.53	5.23							
Özerk İlişkili Benlik	Evet	119	38.30	4.39	G. Arası	93,50	2	46.75	2.37	.094	
	Hayır	209	37.43	4.48	G. İçi	8802	448	19.64			
	Kararsızım	123	37.11	4.38	Toplam	8896	450				
	Toplam	451	37.57	4.44							
Evlilik Beklentisi	Evet	119	97.24	7.96	G. Arası	125,94	2	62.97	.77	.463	
	Hayır	209	96.00	9.29	G. İçi	36545	448	81.57			
	Kararsızım	123	96.12	9.53	Toplam	36671	450				
	Toplam	451	96.36	9.02							
Duygusal	Evet	119	34.74	3.69	G. Arası	149,64	2	74.82	4.78	.009	1>3
	Hayır	209	33.69	4.10	G. İçi	7000	448	15.62			
	Kararsızım	123	33.21	3.92	Toplam	7149	450				
	Toplam	451	33.84	3.98							
Ekonomik	Evet	119	17.89	2.78	G. Arası	133,80	2	66.90	7.87	.000	1>2
	Hayır	209	16.58	3.09	G. İçi	3848	448	8.59			
	Kararsızım	123	17.28	2.78	Toplam	3982	450				
	Toplam	451	17.12	2.97							

Tabloda ilişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik, evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu, duygusal boyut, ekonomik boyut, toplumsal boyut puanlarının evliliğe hazır hissetme durumuna göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları gösterilmektedir. İlişkili benlik ($F=1.13$; $p>.05$), özerk benlik ($F=.18$; $p>.05$), özerk ilişkili benlik ($F=2.37$; $p>.05$), evlilik beklentisi ($F=.77$; $p>.05$) değişkenlerinin evliliğe hazır hissetme durumunu göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer taraftan evlilik olgunluğunun alt boyutlarından olan duygusal ($F=4.78$, $p<.05$) ve ekonomik ($F=7.87$, $p<.05$) boyutlarından alınan puanlar arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey HSD post hoc testi sonuçlarına göre evliliğe hazır hissettiğine evet yanıtını veren katılımcıların duygusal boyut puanlarının ortalaması ($\bar{x}=34.74$), evliliğe hazır hissettiğine kararsızım olarak yanıtlayan katılımcıların duygusal boyut puanlarının ortalamasından ($\bar{x}=33.21$) yüksektir. Evliliğe hazır hissettiğine evet yanıtını veren katılımcıların ekonomik

boyut puanlarının ortalaması ($\bar{x}=17.89$), evliliğe hazır hissettiğine kararsızım olarak yanıtlayan katılımcıların ekonomik boyut puanlarının ortalamasından ($\bar{x}=16.58$) yüksektir.

Evlilik olgunluğu, toplumsal ve biyolojik alt boyutlar evliliğe hazır hissetme durumuna göre normal dağılım göstermemiştir.

4.6. İstenilen Evlilik Türüne Göre Benlik Kurguları, Evlilik Beklentisi ve Evlilik Olgunluğunun Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Tablo 4.9. İlişkili Benlik, Özerk Benlik, Özerk-İlişkili Benlik, Evlilik Beklentisi, Evlilik Olgunluğu, Duygusal Boyut, Ekonomik Boyut, Toplumsal Boyut Puanlarının İstenen Evlilik Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	SHx	t Testi		
						t	Sd	p
İlişkili Benlik	Görücü Usulü-Mantık Evliliği	147	33.27	4.98	.41	.88	449	.379
	Flört-Aşk Evliliği	304	32.80	5.56	.31			
Özerk Benlik	Görücü Usulü-Mantık Evliliği	147	25.76	5.10	.42	-2.20	449	.028
	Flört-Aşk Evliliği	304	26.91	5.25	.30			
Özerk İlişkili Benlik	Görücü Usulü-Mantık Evliliği	147	37.67	4.08	.33	.30	449	.759
	Flört-Aşk Evliliği	304	37.53	4.61	.26			
Evlilik Beklentileri	Görücü Usulü-Mantık Evliliği	147	95.01	8.59	.70	-2.20	449	.028
	Flört-Aşk Evliliği	304	97.01	9.17	.52			
Evlilik Olgunluğu	Görücü Usulü-Mantık Evliliği	147	92.25	8.09	.66	-.47	449	.639
	Flört-Aşk Evliliği	304	92.68	9.44	.54			
Duygusal	Görücü Usulü-Mantık Evliliği	147	33.72	3.88	.32	-.42	449	.671
	Flört-Aşk Evliliği	304	33.89	4.04	.23			
Ekonomik	Görücü Usulü-Mantık Evliliği	147	17.01	2,73	.22	-.53	323.15	.591
	Flört-Aşk Evliliği	304	17.17	2.67	.17			
Toplumsal	Görücü Usulü-Mantık Evliliği	147	25.49	2.65	.21	-.04	346.02	.963
	Flört-Aşk Evliliği	304	25.50	3.24	.18			

İlişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik, evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu, duygusal boyut, ekonomik boyut, toplumsal boyut puanlarının istenen evlilik türüne göre t-testi sonuçları tabloda gösterilmektedir. İlişkili benlik ($t=.88$; $p>.05$), özerk-ilişkili benlik ($t=.30$; $p>.05$), evlilik olgunluğu ($t=-.47$; $p>.05$), duygusal boyut ($t=-.42$; $p>.05$), ekonomik boyut ($t=-.53$; $p>.05$), toplumsal boyut ($t=-.04$; $p>.05$) puanlarının istenen evlilik türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özerk benlik puanlarının ise istenen evlilik türüne göre farklılaştığı ortaya konmuştur ($t=-2.2$; $p<.05$). Flört-aşk evliliği seçen katılımcıların özerk benlik ortalamasının ($\bar{x}=26.91$), görücü usulü-mantık evliliği seçen katılımcıların özerk benlik ortalamasından ($\bar{x}=25.76$) yüksek olduğu görülmektedir. Evlilik beklentisi puanlarının da istenen evlilik türüne göre farklılaştığı ortaya konmuştur ($t=-2.2$; $p<.05$). Flört-aşk evliliği seçen katılımcıların evlilik beklentisi puanlarının ortalamasının ($\bar{x}=97.01$), görücü usulü-mantık evliliği seçen katılımcıların evlilik beklentisi puanlarının ortalamasından ($\bar{x}=95.01$) yüksek olduğu görülmektedir.

Biyolojik olgunluk alt boyutu istenilen evlilik türüne göre normal dağılım göstermemiş ve bundan dolayı Mann Whitney U testine başvurulmuştur. Sonuçlar tabloda ifade edilmiştir.

Tablo 4.10. Biyolojik Olgunluk Alt Boyutunun İstenilen Evlilik Türüne Göre İncelenmesine İlişkin Mann Whitney U Sonuçları

İstenilen	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Evlilik Türü					
Görücü	147	219,76	32304,50	21426,500	.464
Usulü/Mantık					
Flört- Aşk	304	229,02	69621,50		
Evliliği					

Analiz sonuçlarına bakıldığında, biyolojik olgunluk alt boyutunun istenilen evlilik türüne göre farklılaşmadığı ortaya konmuştur ($U=21426,500$; $p<0.05$).

BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu araştırmada, beliren yetişkinlerin benlik kurguları ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünü ortaya koymak hedeflenmiştir. Ayrıca araştırmanın çalışma grubunda yer alan bireylerin benlik, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluk puanlarının cinsiyet, romantik ilişki durumu, evliliğe hazır hissetme durumu, istenilen evlilik türü, gibi demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı da aktarılmaya çalışılmıştır.

5.1.1. Benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğu değişkenleri ve ilişkilerine yönelik tartışma

Özerk ilişkili benlik ölçeğinin alt ölçeklerinden biri olan özerk ilişkili benlik ile evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu, duygusal, toplumsal ve biyolojik alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Özerk ilişkili benlik kurgusuna sahip insanların kendilerini hem toplumsal süreçlerden bağımsız algıladıklarını hem de özerk yapılarını muhafaza ettikleri göz önüne alındığında evliliğe dair beklentilerinin şekillenmesinde benlik yapılarının etkili olduğunu gösteren bulgumuz şaşırtıcı değildir. Aynı zamanda bu benlik kurgusuna sahip bireylerin aile kurma müessesesi olan evlilik sürecine dair hazır bulunuşlukları anlamına gelen evlilik olgunluğuna sahip oluşları da beklenen sonuçlar arasındadır. Benlik kurgularından özerk ilişkili benliğin evlilik olgunluğunun duygusal ve toplumsal alt boyutları ile de anlamlı bir ilişkisinin olması bireyin şahsi ve toplulukçu süreçlerindeki denge gözetildiğinde tahmin edilebilir bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bulgularımızda, özerk ilişkili benlik ölçeğinin alt ölçeklerinden biri olan ilişkili benlik ve evlilik beklentisi ve toplumsal olgunluk alt boyut arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aydın (2019)'a göre ilişkili benliğe sahip olmak ve toplulukçu olarak tanımlanabilecek Türk kültüründe yetişmek bireyin evlilik ve aile etkileşimlerini etkileyen bir unsurdur. Çalışmamızda çıkan ilişkili benlik ve toplumsal olgunluk alt boyutu arasında ilişki olduğu sonucunun kültürümüzün gerçekliğiyle örtüştüğü ifade edilebilir. İlişkili benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni, duygusal, ekonomik ve biyolojik olgunluk alt boyutu arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. İlişkili benlik kurgusuna sahip bireylerin

içinde buldukları çevreden ayrışamamaları düşünüldüğünde benlik kurguları ile evlilik olgunlukları arasında istatistiksel bir ilişkinin olmaması beklenen sonuçlar arasındadır. Mental olarak ayrışamamak beraberinde yaşama dair beceriler konusunda da soruları beraberinde getirmektedir. Ekonomik olgunluk alt boyutu ile ilişkili benlik kurgusunun arasındaki ilişkinin anlamlı çıkmaması, bahsi geçen husustaki sorulardan bir kısmına cevap niteliği taşımaktadır. Toplumsal bağlamının dışına çıkmayan ilişkili benlik yapısına sahip bireylerin benlik kurgusu ile biyolojik olgunluk ve duygusal arasındaki ilişkinin anlamlı çıkmaması ise şu şekilde yorumlanabilir. Kendini toplumsal bağlamı dışında değerlendiremeyen bireyler, kendi bedenleri ve duygusal süreçleri ile doğrudan ilişkili olan biyolojik olgunluk ve duygusal olgunluk çerçevesinde bile farklılaşmamaktadırlar.

Bulgulara, özerk ilişkili benlik ölçeğinin alt boyutu olan özerk benlik ile biyolojik olgunluk alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Bu bulgu ile ilişkili benlik dışındaki benlik kurguları ve biyolojik olgunluk arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür. 18-25 yaş arasındaki bekar bireylerle yaptığımız bu çalışmada özerk ve özerk ilişkili benlik kurgularının biyolojik olgunluk alt boyutu ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Özerk benlik ve evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu değişkenleri, duygusal, ekonomik ve toplumsal alt boyutlar arasında da ilişki görülmemektedir. Özerk benlik kurgusuna sahip kişilerin evlilik beklentisi ve hazır bulunuşları arasındaki ilişkiye dair literatürde yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bizim çalışmamızda özerk kişilerin evlilik açısından bu özelliklerinin ortaya konması oldukça önemlidir. Özerk benlik kurgusu ile duygusal olgunluk alt boyutu arasındaki ilişkinin anlamlı çıkmaması, kendi karar mekanizmalarını işleten bu bireylerde içsel bir süreç olan duygular konusunda da tutarlı tavırlar sergilediklerini söylemeyi mümkün kılmamaktadır.

Evlilik olgunluğunun alt boyutlarından biri olan ekonomik olgunluğa baktığımızda da özerk yapıdaki benlikle arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı ortaya konmuştur. Literatüre bakıldığında bu sonuçtan farklı olarak, Çatılı ve Avcı (2021) özerk benliğin sosyoekonomik durumu yordadığı ifade etmişlerdir. Bu çalışma sonucuna göre bireyin benlik ayrışması ve bireyin evlenmeyi istediği kişinin sosyoekonomik durumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Bahsedilen çalışma ve bizim çalışmamızdaki bulguların farklılaşma sebebinin araştırmaların sürdürülme tarihlerinde ülkemizdeki ekonomik şartların olumsuz giden durumla alakalı olduğu ifade edilebilir. Bahsi geçen çalışmada bireylerin

özerkliği arttıkça kişinin evlenmeyi düşündüğü kişinin ekonomik durumu ile daha az ilgilenmesi, refah seviyesi yüksek olan bir toplumda daha sık karşılaşılabilen bir durum olabilir. Ancak ülke ekonomisinin kötüye gittiği bir süreçte birey mental olarak ayrışabilmeyi sağlamış olsa da maddi olgunluk anlamında evlilik bağlamında farklılaşamayabilir denebilir.

5.1.2. Benlik kurguları ile evlilik beklentisi arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolüne yönelik tartışma

Araştırmanın temel amacı olan benlik kurguları ile evlilik beklentisi arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolüne dair model incelendiğinde, benlik kurgusu bağımsız değişken, evlilik beklentisi bağımlı değişken ve evlilik olgunluğu aracı değişken olarak yer almaktadır. Çalışmamızda özerk ilişkili benlik, ilişkili benlik ve özerk benlik ile evlilik beklentisi arasındaki ilişkiler sınanmış, modele evlilik olgunluğu eklendiğinde aracı değişkenin rolü incelenmiştir.

Çalışmamızda, özerk ilişkili benlik ölçeğinin bir alt ölçeği olan özerk ilişkili benlik kurgusu ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünün gösteren model SPSS AMOS programı aracılığı test edilmiş ve uyum değerlerine bakılmıştır. Bulgularımızda modelin uyumlu olduğu, değerlerin kabul edilebilir seviyede olduğu saptanmıştır. Özerk ilişkili benliğin evlilik beklentisine doğrudan etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Evlilik beklentisi değişkeninin toplam varyansının %28'lik kısmı açıklanmaktadır. Evlilik olgunluğu değişkeninin ise %12'lik kısmının açıklandığı saptanmıştır. Özerk ilişkili benlik ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracılık etkisinin anlamlı olup olmadığını belirlemek için bootstrapping analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda özerk ilişkili benliğin evlilik beklentisine olan dolaylı etkisinin .40 olduğu, %95 güven aralığında dolaylı etkinin tahmin (.233 ve .608) aralığında 0'ın olmadığı görülmektedir. Bu aralıkta 0 olmayışı dolaylı etkinin anlamlı olduğu ve evlilik olgunluğunun kısmi aracı rolü bulunduğu şeklinde ifade edilebilir. Literatüre bakıldığında daha önce bu kapsamda bir çalışma yapılmadığı görülmüştür. Bu modelin literatürde yer almaması çalışmamızı özgün kılmaktadır.

Özerk-ilişkili benlik ölçeğinin bir alt ölçeği olan ilişkili benlik ile evlilik beklentisi arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlişkili benlik

ve evlilik olgunluğu değişkeni arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. İlişkili benliğin evlilik beklentisi üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı olmadığı için aracılık etkisi incelenmemiştir.

Özerk-ilişkili benlik ölçeğinin bir alt ölçeği olan özerk benlik ile evlilik beklentisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Özerk benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni arasında da istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır. Özerk benliğin evlilik beklentisi üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı olmadığı için aracılık etkisi incelenmemiştir.

Benlik kurguları arasında sadece özerk ilişkili benliğin evlilik beklentisi ile doğrudan ilişki kurduğu ve evlilik olgunluğunun bu ilişkide aracı rolünün olduğu ortaya konmuştur. Bu çalışma, ülkemizin geçiş döneminde diye tanımlandığı ve bireyselleşme temayülü sergilediği ama aynı zamanda hala toplulukçu olarak da ifade edildiği bir zamanda yapılmıştır. Bundan dolayı özerk ilişkili benlik kurgusu ile kurulan modelin sınanması ve kısmi aracılık rolünün ortaya konması anlaşılabilir bir sonuçtur. Toplumumuz profiline göre değiştiği farklı bir zaman ve farklı bir kültürel çerçevede diğer benlik kurgularıyla kurulan modellerin de sınandığı çalışmalarda araştırmacıların farklı sonuçlar elde edeceği öngörülebilir.

5.1.3. Katılımcıların cinsiyetlerine göre benlik kurguları, evlilik olgunluğu ve evlilik beklentisinin farklılaşp farklılaşmadığına yönelik tartışma

Literatüre bakıldığında benlik kurguları, evlilik beklentileri ve evlilik olgunluğunu birlikte ele alan bir çalışma görülmemiştir. Bu bağlamda bu çalışmanın önemini ifade etmek gerekir. Çalışmamızda yer alan değişkenlerimiz ve alt boyutlarına dair yapılan literatür taramasında ise bulgularımızı destekleyen ve desteklemeyen araştırma sonuçlarıyla karşılaştık. Çalışmamızda ilişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik, evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu, duygusal alt boyut, ekonomik alt boyut, toplumsal alt boyut ve biyolojik alt boyut puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını görmek amacıyla yapılan analiz sonucunda kadın ve erkek katılımcıların özerk benlik, evlilik olgunluğu, duygusal, ekonomik, toplumsal ve biyolojik olgunluk puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Kashima ve Hardie (2000) sürdürdükleri çalışmada erkeklerin toplulukçu eğilimlere, kadınlarınsa ilişkiyel eğilimlere sahip olduğunu ancak bireycilik bakımından kadınların ve erkeklerin arasında anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuşlardır. Bu sonuç bizim çalışmamızda ortaya çıkan özerk benliğin cinsiyete göre farklılaşmaması

bulgumuzla tutarlılık göstermektedir. Keldal (2021b) yaptığı çalışmada bekar genç yetişkin bireylerin evliliğe hazır oluşlarının, bizim çalışmamızdan farklı olarak, cinsiyete göre farklılaştığını ortaya koymuştur. Araştırmanın bulguları, kadınların hazır bulunuşluklarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çalışmamızda elde ettiğimiz bulgularda ilişkili benlik puanlarına bakıldığında, kadın katılımcılarla erkek katılımcıların ilişkili benlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Kadın katılımcıların ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasının, erkek katılımcıların ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Literatürde bu ilişkiyi inceleyen türden pek çok çalışma sonucu bulunmuştur. Jordan ve Surrey (1986) kadınların ilişkisel benlik kurgusu geliştirmeye daha eğilimliken erkeklerin bireyci benlik kurgusu geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Sevinç ve Şener- Kılınç (2018) ise üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmalarında, kız öğrencilerin ilişkisel benlik kurgusu puan ortalamalarıyla erkek öğrencilerininki arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını ortaya koymuşlardır. Yavuzer (2017) romantik ilişkileri benlik kurgularıyla birlikte ele aldığı çalışmasında, özerk benlik ve ilişkisel benliğin erkek ya da kadın olma durumuna göre farklılaştığını saptamıştır. Bu farklılıkların sebebinin, araştırmanın yapıldığı dönem ve toplumda cinsiyetlere yüklenen rollerdeki değişimle açıklanabilir.

Katılımcılarımızın özerk ilişkili benlik puanlarına bakıldığında, kadın katılımcılarla erkek katılımcıların özerk ilişkili benlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Kadın katılımcıların özerk ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasının, erkek katılımcıların özerk ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Akçınar ve Özbek (2017), benlik gelişiminin öz yeterlik algısı ve ebeveyn davranışlarıyla ilişkisini incelemek için gerçekleştirdiği çalışmada, bizim bulgumuzu doğrular bir sonuç elde etmişlerdir. Ercan (2011)'ın İlişkisel-Bireyci-Toplulukçu Benlik Ölçeği'nin psikometrik özelliklerini ortaya koyduğu çalışmasında da bizim bulgularımızla örtüşen sonuçlar elde etmiştir. Bulgulara göre sonuçlar cinsiyete göre farklılaşmakta ve kadınların ilişkisellik puanlarının erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında değişen cinsiyet rollerine rağmen kadınların toplulukçu eğilime denk düşen ilişkili benlik kurgusuna sahip olmaya devam ettiklerini söylemek mümkündür.

Araştırmamızda evlilik beklentileri düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır. Erkek katılımcıların evlilik beklentisi düzeylerinin kadın katılımcıların evlilik beklentisi düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatüre

bakıldığında bu sonucu desteklemeyen çalışmalar görmek mümkündür. Anlayan (2023), görücü usulü ve aşk evliliklerinde aşk yaşam doyumu evlilik beklentisi ve temel psikolojik ihtiyaçların tatmini arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, evlilik beklentilerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını saptamıştır. Benzer şekilde Bal (2021), evlilikten beklentiler ve cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişkiyi ele aldığı çalışmasında, evlilik beklentileri ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelediğinde anlamlı bir farklılaşma olmadığını ifade etmiştir. Ancak bizim çalışmamızda evlilik beklentisi cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Literatürde cinsiyete göre beklentiler hususunda farklılaşmanın ortaya konduğu araştırmalar görmek mümkün. Hortaçsu (1991) evlilik ve boşanma nedenlerine verilen önemi etkileyen faktörleri ele aldığı çalışmada, bireylerin evlenecekleri kişiden maddi beklentileri konusunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada, kadınların evlenecekleri erkekte maddi beklentilerinin, erkeklerin kadınlardan beklentisinden daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bu durum, çalışmanın yapıldığı yıllarda kültürel olarak ev geçindirme sorumluluğunun erkeğe yüklenmesiyle açıklanabilir. O yıllar için beklentiler hakkında yapılan bu çalışmanın sonucu şaşırtıcı değildir. Bizim çalışmamızda ise cinsiyete göre evlilik beklentisinin farklılaştığı ancak erkeklerin beklentilerinin kadınların beklentilerinden yüksek olduğu ortaya konmuştur.

Literatürde yer alan beklentilerin cinsiyete göre farklılaşmaması ya da kadınların beklentilerinin erkeklerden yüksek olduğu sonuçlarının aksine bizim çalışmamızda cinsiyete göre farklılaşmanın erkeklerin lehine yüksek olması zamanla değişen evliliğe bakış açısıyla açıklanabilir. Evlilik yolundaki kadın ve erkeklerin beklentilerindeki bu değişim, toplumumuzdaki evlilik rol tutumlarındaki değişimle ilişkilendirilebilir. Evlilik, kadınların kendilerini güvende ve koruma altında hissedeceği garanti bir yapı olmaktan uzaklaşırken erkekler için durum tersine dönmektedir. Günümüzde, evleneceği kadından ve evlilik müessesinden daha fazla şey bekleyen, daha alıcı pozisyona geçen taraf erkekler olmaya başlamıştır. Toplumsal cinsiyet rollerindeki değişim tartışmalarından evlilik yoluna girme ve aile kurma süreçlerinin de etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur.

5.1.4. Romantik ilişkisi olup olmama durumuna göre benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğunun farklılaşp farklılaşmadığına yönelik tartışma

İlişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik ve evlilik beklentisi puanlarının romantik ilişki durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla t-testi yapılmıştır. İlişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik puanlarının romantik ilişkisi olup olmama durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatüre bakıldığında, Aydın (2019) yürüttüğü çalışmasında, evliler ve bekarların benlik ilişkisel ve özerk benlik kurgusuna sahip olmaları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu; bekarların özerkliğinin evlilere göre, evlilerin ilişkiselliğinin bekarlara göre daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Bizim bulgumuzdan farklı görünen bu sonuç şu şekilde yorumlanabilir. Evli olmanın, bekar olup romantik ilişkiye sahip olma ile kıyaslandığında benlik kurgusu açısından bir farklılığa sebebiyet verebileceği ifade edilebilir. Çalışmamızda bekar katılımcılar arasında romantik ilişkiye sahip olanlar arasında bir farklılaşma saptanmamıştır ancak Aydın (2019)'ın çalışmasında evli ve bekar bireyler kıyaslanmıştır. Bulgularımıza göre romantik ilişkiye sahip olmak, bekar bireylerin benlik kurguları açısından farklılaşmayı ortaya koyamamaktadır.

Evlilik olgunluğu ve ekonomik, toplumsal, biyolojik olgunluk alt boyutları romantik ilişkiye sahip olup olmama durumuna göre normal dağılım göstermediğinden Mann Whitney U testi ile bu ilişki incelenmiştir. Romantik ilişkiye sahip olup olmama durumuna göre evlilik olgunluğu ve biyolojik olgunluk alt boyutu için, romantik ilişkiye sahip olanlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu ortaya konmuştur. Atak ve Taştan (2012)'a göre, bireylerin tanışma safhasında tutku ön plandayken evlenme safhasına kadar bağlılık ve yakınlık ön plana geçer ve evlendikten sonra da bu bağlılık artmaya devam eder. Çalışmamızda evlilik olgunluğunun romantik ilişkiye sahip olanlar lehine sahip olmayanlar arasında bir farklılığın olduğunun ortaya konması, Atak ve Taştan (2012)'ın çalışmalarında aktardıklarıyla tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Zira ilişki ve ilişkide geçen zaman bireylerin ilişkideki yakınlıklarına etki etmekte ve evlilik olgunluğunu beslemektedir.

Bulgularımızda saptadığımız biyolojik olgunluğun da romantik ilişkiye sahip olup olmama durumuna göre farklılaşması beklenmedik bir sonuç değildir. Bireylerde bedensel olarak evliliğe hazır bulunuşluk beraberinde romantik ilişki süreçlerini de getirebilir. Bu sonuç biyolojik olgunluğa sahip olmayan kişilerin de romantik ilişkiye sahip olmama eğilimi olarak okunabilir.

Toplumsal olgunluk alt boyutu ve ekonomik olgunluk alt boyutu ise romantik ilişkiye sahip olup olmama durumuna göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Larson ve Wilson (1994) yürüttükleri çalışmada, çiftlerden en az birinin iş belirsizliği olduğu çiftlerle çalışmış ve iş güvensizliğinin statü fark etmeksizin aile işlevleriyle negatif yönlü bir ilişki olduğu hem kadınlar hem erkekler için ortaya konmuştur. Erkol ve arkadaşlarının (2021) 20-27 yaş arası gençlerle yürüttüğü nitel çalışmasında, gençlerin ideal evlilik yaşını belirleyici ilk unsurun maddi bağımsızlık olduğu görülmüştür. Literatüre bakıldığında da bulgularımıza paralel olarak hem evli hem bekar bireylerde maddi olgunluğun önemi görülmekte ve bu iki grup için anlamlı farklılığın olmadığını destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmamızda ise ekonomik olgunluk alt boyutun bekar bireylerde romantik ilişkiye sahip olup olmama durumuna göre farklılaşmaması şaşırtıcı değildir. Zira evlilik dışı romantik ilişkiye sahip olma durumu, birlikte olunan kişiye karşı maddi sorumluluğu beraberinde getirmemektedir. Dolayısıyla evlilik bağı olmadan kişilerin romantik ilişkiye sahip olsalar da bunun ekonomik olgunluk bağlamında bekar ve romantik ilişkisi olmayan bireylere kıyasla bir farklılaşmaya götürmemesi doğal karşılanabilir.

Evlilik beklentisi puanlarına bakıldığında romantik ilişki durumuna evet yanıtını veren ve hayır yanıtını veren katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Evlilik beklentisi puanları, romantik ilişki durumuna evet yanıtını veren katılımcıların aritmetik ortalamasının, romantik ilişkini durumuna hayır yanıtını veren katılımcıların aritmetik ortalamasından yüksek olduğu saptanmıştır. Literatürde benzer çalışmalar incelendiğinde bu bulguyu destekler nitelikte sonuçlarla karşılaşılmıştır. Akşemsettinoglu (2020) tarafından yürütülen çalışmada evli ve nişanlı bireylerin evlilik beklentisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya konmuştur. Nişanlı bireylerin beklentilerinin daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bizim çalışmamızda evli olmayan bireyler arasında romantik ilişkisi olanların beklentileri olmayanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Bu bağlamda bekar olup romantik ilişkisi olan bireylerin evlilik beklentilerinin yüksek olduğu yorumu yapılan çalışmalar ve bizim bulgularımız ışığında ifade edilebilir.

5.1.5. Evliliğe hazır hissedip hissetmeme durumuna göre benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğunun farklılaşp farklılaşmadığına yönelik tartışma

İlişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik, evlilik beklentisi, duygusal alt boyut, ekonomik alt boyut, toplumsal alt boyut puanlarının evliliğe hazır hissetme durumuna göre

tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları elde edilmiştir. İlişkili benlik, özerk benlik, özerk ilişkili benlik, evlilik beklentisi değişkenlerinin evliliğe hazır hissetme durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular ışığında, tüm benlik kurgularına sahip bireylerin evliliğe hazır hissetme durumuna göre farklılaşmadığını görmekteyiz. Farklı kendilik algısına sahip, kendileri ve çevreleriyle ilişkileri farklı boyutlarda olan bireylerin evliliğe hazır hissetme konusunda farklılaşmamları dikkat çekici bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik beklentisi de evliliğe hazır hissedenden, hissetmeyen ve kararsız olanlar arasında farklılaşmanın olmadığı bir diğer noktadır. Bu durum romantik ilişkiye sahip olma durumundan bağımsız değerlendirildiğinde ilgi çekicidir. Zira evlilik beklentisini romantik ilişkisi olup olmamaya göre incelediğimizde ilişkisi olanlar lehine bir farklılık ortaya konmuştu. Ancak romantik ilişkinin varlığının evliliğe hazır hissetmekle paralellik taşımayabileceği gerçeği ortaya konmuştur.

Diğer taraftan evlilik olgunluğunun alt boyutlarından olan duygusal ve ekonomik olgunluk boyutlarından alınan puanlar arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey HSD post hoc testi sonuçlarına göre evliliğe hazır hissettiğine evet yanıtını veren katılımcıların duygusal olgunluk puanlarının ortalaması, evliliğe hazır hissettiğine kararsızım olarak yanıtlayan katılımcıların duygusal olgunluk puanlarının ortalamasından yüksektir. Literatürde evliliğe hazır hissetme ve duygusal olgunluğu bir arada ele alan çalışma sayısının azlığı göze çarpmaktadır. Gherashiran ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında, kadınların duygusal stabilitelelerinin eksikliği ve erkeklerin sosyal uyum eksikliğinin evlilik kararını etkilediği ortaya konmuştur. Hrytsiuk ve arkadaşları (2022) genç bireylerin duygusal olgunluğa erişmelerinin hem kendilerini tamamlama hem de işlevsel fonksiyonları olan bir aile kurma potansiyellerini geliştirmeye sebep olduğunu savunmuşlardır.

Evliliğe hazır hissettiğine evet yanıtını veren katılımcıların ekonomik olgunluk boyut puanlarının ortalaması, evliliğe hazır hissettiğine kararsızım olarak yanıtlayan katılımcıların ekonomik olgunluk boyut puanlarının ortalamasından yüksektir. Bu bulgu literatürdeki çalışmalara bakıldığında tutarlı olarak değerlendirilebilir. Erkol ve arkadaşlarının (2021) 20-27 yaş arası gençlerle yürüttüğü nitel çalışmalarında, katılımcıların belirttiği ideal evlilik yaşını belirleyen ilk etkenin maddi bağımsızlık olduğu görülmüştür. Ardından gelen eğitim tamamlama ve kariyer yapmak gibi durumlar da yine ekonomik durumla bağlantılı sebepler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda, evliliğe hazır hissediyor musunuz sorusuna

evet diyen ve kararsızım diyenler arasında farklılaşmanın olması, günümüz ekonomik şartları göz önüne alındığında anlaşılabilir bir bulgudur. Bir bireyin evliliğe adım atması için ekonomik bağımsızlığını elde edebilmiş olmasının önemi günümüz şartlarında artmış bulunmaktadır.

5.1.6. İstenilen evlilik türüne göre benlik kurguları, evlilik beklentisi ve evlilik olgunluğunun farklılaşp farklılaşmadığına yönelik tartışma

İlişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik, evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu, duygusal boyut, ekonomik boyut, toplumsal boyut puanlarının istenen evlilik türüne göre t-testi sonuçlarına göre ilişkili benlik, özerk-ilişkili benlik, evlilik olgunluğu, duygusal olgunluk alt boyut, ekonomik olgunluk alt boyut, toplumsal olgunluk boyut ve biyolojik olgunluk alt boyut puanlarının istenen evlilik türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İstenilen evlilik türüne göre ilişkili ya da özerk ilişkili benlik kurgusuna olma arasında farklılaşmanın saptanmamışken özerk benlik puanlarının ise istenen evlilik türüne göre farklılaştığı ortaya konmuştur. Flört-aşk evliliği seçen katılımcıların özerk benlik ortalamasının, görücü usulü-mantık evliliği seçen katılımcıların özerk benlik ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde, gerçekleştirilen evlilik türüne göre benlik türü arasındaki ilişkiye dair kısıtlı çalışmalar bulunmaktadır. Yanık (2016)'a göre görücü usulü evliliklerin başlaması ve sonrasındaki süreçte ailelerin denkliği, benzerliği ve ebeveynlerin fikirleri temel kabul edilir. Çolak (2016) ise eş seçimi sürecinde aile ile fikir alışverişi yapmanın önemine değinmiştir. Buradan hareketle görücü usulü evliliğin çıkış noktasının daha fazla toplumsal ilişki bazlı olduğu söylenebilir. Halihazırdaki çalışmamızda ortaya çıkan flört-aşk evliliği seçen katılımcıların özerk benlik ortalamasının, görücü usulü-mantık evliliği seçen katılımcıların özerk benlik ortalamasından yüksek olduğu bulgusu bu durumda şaşırtıcı değildir. Polat ve İlhan (2018) çalışmalarında, flört ederek evlenmiş bireylerin benliğin ayrışması puanlarının görücü usulü evlenmiş bireylere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu ortaya koymuşlardır. Bu sonuçlar, bizim çalışmamızda olduğu gibi özerk yapıya sahip bireylerin flört- aşk evliliği yapma eğilimlerini ortaya koymaktadır.

Ayaz (2021)'ın tanıştırılarak evlenmiş çiftlerde evlilik karar sürecini incelediği nitel çalışmasında görücü usulü olarak adlandırılan sürecin salt mantıktan müteşekkil bir süreç olmadığını, duygusal yakınlığı da içeren bir süreç olduğunu bildirmiştir. Dolayısıyla

istenilen evlilik türü tanışma biçimi bakımından farklılık gösterse de içerdiği duygusal aşamalar dolayısıyla benzerliklere sahip olduğu söylenebilir. Evlilik olgunluğu ve duygusal ve toplumsal alt boyutlarının istenilen evlilik türüne göre farklılaşmamasının bir sebebi süreç bakımından bu iki türün arasındaki farkın günümüz için daha az net olması olarak görülebilir.

Bulgularımıza göre evlilik olgunluğunun alt boyutlarından biri olan ekonomik olgunluğun da istenilen evlilik türüne göre farklılaşmadığı ortaya konmuştur. Bu sonuç, bireylerin ister aşk-flört ister görücü usulü-mantık evliliği olsun, evlilik türü tercihlerinin ekonomik olgunlukla ilişkilendirilemeyeceğini ortaya koymaktadır.

İstenilen evlilik türüne göre farklılaşmanın saptanmadığı bir diğer nokta ise biyolojik olgunluktur. Evlilik türü tercihi kültüre, sosyal çevreye veya yaşam tarzına göre şekillense de biyolojik olgunlukla ilişkilendirilememektedir. Zira biyolojik gerçekliğimiz, kültürel normların şekillendirdiği tercihlerimizin ötesinde yer almaktadır. Flört- aşk evliliği ya da görücü usulü- mantık evliliği yapmayı istemek ile biyolojik olgunluk ilişkilendirilememektedir.

Çalışmamızda, evlilik beklentisi puanlarının istenen evlilik türüne göre farklılaştığı ortaya konmuştur. Flört-aşk evliliği seçen katılımcıların evlilik beklentisi puanlarının ortalamasının, görücü usulü-mantık evliliği seçen katılımcıların evlilik beklentisi puanlarının ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Özgüven (2000)'e göre uygun eş tercihinde bulunmak için evlilik öncesinde bireylerin tanışmaları için arkadaşlık süreci geçirmeleri gerekmektedir. Evlilik kararı vermeden önce geçirilen flört sürecinde bireylerin görücü usulüne göre birbirleri hakkında daha detaylı inceleme yapabilme fırsatları göz önüne alınırsa, çalışmamızda ortaya çıkan bu bulgu şaşırtıcı değildir. Literatürde flört evliliğinin evlilik doyumuna olumlu etkileri olduğunu gösteren çalışmalar (Haylı ve ark., 2017; Kuzu, 2017; Kaçar ve Parlar, 2019) çalışmamıza katılan bekar beliren yetişkinlerin bu yöndeki beklentilerini anlamlı kılmaktadır. Toplumda boşanmaların artması, mutsuz evliliklerin varlığı gibi hususların bireylerin beklentiler bağlamında istenilen evlilik türüne göre farklılaşmasını anlamlı kılmaktadır. Zira çalışmamızın katılımcı grubunu oluşturan 18-25 yaş arası bireyler günümüzde mutlu bir evliliğin, evlenecek kişilerin birbirini iyi tanımaktan geçtiğine inanmaktadırlar. Toplumda flört-aşk evliliğinin eş adaylarının birbirinin iyi tanıdığına dair genel kabul dolayısıyla istenilen evlilik türüne göre evlilik beklentisinin farklılaşması öngörülebilir bulgular arasında yer almaktadır.

5.2. Sonuçlar

- zerk ilişkili benlikle, evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu, duygusal, toplumsal ve biyolojik boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. İlişkili benlik ve evlilik beklentisi ve toplumsal olgunluk alt boyut arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. zerk benlik ile biyolojik alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir.
- İlişkili benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni, duygusal, ekonomik ve biyolojik olgunluk alt boyutları arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. zerk benlik ve evlilik beklentisi, evlilik olgunluğu değişkenleri, duygusal ekonomik ve toplumsal alt boyutlar arasında da ilişki görülmemektedir.
- zerk ilişkili benlik ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun aracı rolünün gösteren modelin uyumlu olduğu, değerlerin kabul edilebilir seviyede olduğu saptanmıştır.
- zerk ilişkili benliğin evlilik beklentisine doğrudan etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Evlilik beklentisi değişkeninin toplam varyansının %28'lik kısmı açıklanmaktadır. Evlilik olgunluğu değişkeninin ise %12'lik kısmının açıklandığı saptanmıştır. zerk ilişkili benlik ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkide evlilik olgunluğunun kısmi aracı rolü bulunduğu şeklinde ifade edilebilir.
- zerk-ilişkili benlik leğinin bir alt leği olan ilişkili benlik ile evlilik beklentisi arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlişkili benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. İlişkili benliğin evlilik beklentisi üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı olmadığı için aracılık etkisi incelenmemiştir.
- zerk-ilişkili benlik leğinin bir alt leği olan özerk benlik ile evlilik beklentisi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. zerk benlik ve evlilik olgunluğu değişkeni arasında da istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır. zerk benliğin evlilik beklentisi üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı olmadığı için aracılık etkisi incelenmemiştir.

- İlişkili benlik puanlarına bakıldığında, kadın katılımcılarla erkek katılımcıların ilişkili benlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Kadın katılımcıların özerk ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasının, erkek katılımcıların özerk ilişkili benlik puanlarının aritmetik ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür.
- Evlilik beklentileri düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır. Erkek katılımcıların evlilik beklentisi düzeylerinin kadın katılımcıların evlilik beklentisi düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Evlilik beklentisi puanlarına bakıldığında romantik ilişki durumuna evet yanıtını veren ve hayır yanıtını veren katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Romantik ilişki durumuna evet yanıtını veren katılımcıların aritmetik ortalamasının, romantik ilişki durumuna hayır yanıtını veren katılımcıların aritmetik ortalamasından yüksek olduğu saptanmıştır.
- İlişkili benlik, özerk benlik, özerk-ilişkili benlik, evlilik beklentisi, evlilik uygunluğu duygusal boyut, ekonomik boyut, toplumsal boyut puanlarının evliliğe hazır hissetme durumuna göre tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları elde edilmiştir. İlişkili benlik, özerk benlik, özerk ilişkili benlik, evlilik beklentisi değişkenlerinin evliliğe hazır hissetme durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Evlilik uygunluğunun alt boyutlarından olan duygusal ve ekonomik boyutlarından alınan puanlar arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Evliliğe hazır hissetme durumuna evet yanıtını veren katılımcıların duygusal olgunluk puanlarının ortalaması, evliliğe hazır hissetme durumuna kararsızım olarak yanıtlayan katılımcıların duygusal olgunluk puanlarının ortalamasından yüksektir. Evliliğe hazır hissetme durumuna evet yanıtını veren katılımcıların ekonomik boyut puanlarının ortalaması, evliliğe hazır hissetme durumunu kararsızım olarak yanıtlayan katılımcıların ekonomik boyut puanlarının ortalamasından yüksektir.
- Özerk benlik puanlarının ise istenen evlilik türüne göre farklılaştığı ortaya konmuştur. Flört-aşk evliliği seçen katılımcıların özerk benlik ortalamasının, görücü usulü-mantık evliliği seçen katılımcıların özerk benlik ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir. Evlilik beklentisi puanlarının da istenen evlilik türüne göre farklılaştığı ortaya konmuştur. Flört-aşk evliliği seçen katılımcıların evlilik beklentisi

puanlarının ortalamasının, görücü usulü-mantık evliliği seçen katılımcıların evlilik beklentisi puanlarının ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir.

5.3. Öneriler

5.3.1. Uygulayıcıya yönelik öneriler

- Evlilik öncesi eğitim programları bakanlıklar, belediyeler ve toplumsal hizmetler veren kurumlar tarafından benlik kurguları ve evlilik beklentileri düzleminde ele alınıp katılımcı bireylerin evlilik olgunluğunda yükselme hedeflenmelidir.
- Beliren yetişkinlik döneminde olup evlilik olgunluğunun alt boyutlarından olan ekonomik olgunluk sağlayamamış bireylere iş imkânı sağlanabilir.
- Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde evlilik olgunluğuna ve çift uyumuna durumunu ölçme ve değerlendirme çalışmaları yapılabilir.
- Evlilik beklentilerinin şekillenmesinde rol oynayan sosyal medya platformları aracılığıyla çevrimiçi evlilik öncesi eğitimleri verilebilir.
- Farklı benlik kurgularına sahip çiftlerden oluşan grupla psikolojik danışma çalışmaları yürütülebilir ve evlilik uyumuna dair çalışmalar yapılabilir.
- Nikah öncesi süreçte belediyeler, evlenecek çiftlere benlik kurguları, evlilik beklentileri ve evlilik olgunluğunu içeren bilgilendirici ve bilinçlendirici programlar düzenleyerek eş adaylarının psikolojik gelişimlerine katkıda bulunabilir.
- Beliren yetişkinlik dönemini kapsayan 18-25 yaş arasındaki bireylerin üniversite çağında olduğu göz önüne alınırsa, üniversitelerin psikolojik danışma hizmeti veren birimleri tarafından evlilik öncesi hazırlığa dair çalışmalar sürdürmesi önerilebilir.
- Sağlık Bakanlığı tarafından evlilik için gerekli biyolojik olgunluğa dair bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir.

5.3.2. Araştırmacıya yönelik öneriler

- Bu alışma nicel araştırma deseni verileriyle kısıtlı olmuştur. Araştırmacılar bireylerden değişkenlerimiz özelinde derinlemesine bilgi alınabilecekleri nitel desende dizayn edilmiş çalışmalar yürütülebilir. Böylece elde edilen veriler bizim çalışmamızı bir adım öteye taşıyabilir.
- Araştırmanın katılımcı grubunu beliren yetişkinlik dönemi diye tanımlanan 18-25 yaş arasındaki bireyler oluşturmaktadır. Dolayısıyla çalışmamız bu yaş grubundan elde edilen verilerle sınırlıdır. Araştırmacılar farklı gelişimsel dönemdeki bireylerle yürütecekleri çalışmalarda daha zengin bir içeriği sunmaya imkân bulabilir.
- Araştırmanın bekar bireylerin katılımıyla yrtlmştur. Bekar bireylerin evlilik beklentisi ve olgunluğu incelenmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda farklı medeni durumlardaki bireylerin de (evli ve boşanmış) dahil edilmesiyle daha geniş çaplı bir araştırma yürütülebilir. Bireylerin medeni durumlarıyla birlikte gelen tecrübelerdeki farklılaşmaya odaklanılan çalışmalar dizayn edilebilir. Örneğin evlilik beklentileri özelinde bekar, evli ve boşanmış bireylerin durumu karşılaştırılabilir.
- Çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar 18-25 yaş arası lise, niversite ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip bekar bireyler hakkında fikir vermektedir. Çalışmanın eğitim seviyesi daha düşük olan bireyleri kapsamaması bu araştırmanın sınırlılıklarından olup sonraki çalışmalarda bu grupların dahil edileceği çalışmalar yürütülmesi önerilmektedir.
- Literatürde evlilik olgunluğuna dair oldukça az çalışma bulunmaktadır. Araştırmacılar ekonomik, duygusal, toplumsal ve biyolojik olgunluk alt boyutları gibi farklı kapsamaları araştırabilir ve üzerine çalışılabilecek yeni odakların çeşitlendirilmesine katkıda bulunabilir.
- Araştırmanızda, ocukluk dönemi yaşantıların evlilik hayatına etkilerinden literatürden örnekler vermiş olsak da çalışma sonucunda bu alanın genişletilmesinin daha faydalı olacağı kanaati gelişmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda araştırmacılar, algılanan ebeveynlik tutumu, yetişilen aile ortamı vb. hususlarında değişkenleri araştırmaya dahil edebilir.

- Çalışmamız boyunca değişkenler hakkında değinilen hususlarda, kültürel farklılıkların çalışmalara dahil edilmesinin önemini görmüş olduk. Bu alanda araştırma yapmak isteyen uzmanlar, farklı kültür gruplarını çalışmalarına dahil edip kıyaslayarak çalışmalarını daha zengin bir boyuta taşıyabilirler.
- Bu araştırma ülkenin ekonomik gidişatının olumsuz olduğu bir dönemde yapıldığından katılımcı bireylerin evliliğe bakış açılarının da bu durumdan etkilenmiş olabileceği ifade edilmelidir. Daha olumlu bir ekonomik çerçevedeyken bu çalışmanın kapsamı genişletilerek yapılması durumunda araştırmacılar, bizim araştırmamızdan daha verimli sonuçlar elde edebilir.
- Beliren yetişkinlik döneminin en önemli gelişimsel görevlerinden biri olan evliliğe hazırlıkla ilgili deneysel çalışmaların dizayn edilmesi, katılımcıların istifade edebileceği eğitim programlarının organize edilip bu programların bireyler üzerindeki etkisinin araştırılmasının hem literatür adına hem de katılımcı bireyler adına faydalı olabileceği düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

- Akar, H. (2005). Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde çift uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması. Uzmanlık Tezi. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi. İstanbul.
- Akçınar, B., & Özbek, E. (2017). Benlik gelişiminin öz-yeterlik algısı ve ebeveyn davranışlarıyla ilişkisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(40), 38-53.
- Akman, Y. (1992). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek, Evlilik ve Geleceğe Yönelik Beklentileri. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi* (7), 125-149.
- Aksakal, İ. (2023). Evlilik öncesi eğitim programının geliştirilmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi (Erzincan örneği). *Anasay* (23), 219-246. <https://doi.org/10.33404/anasay.1241099>
- Akşemsettinoglu, S. (2020), Romantik ilişki yaşayan bireylerin çocukluk dönemi örselenme yaşantıları, ilişki doyumu ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Aktu, Y. (2006). Levinson'un kuramında ilk yetişkinlik döneminin yaşam yapısı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar- Current Approaches in Psychiatry*, 8(2), 162. <https://doi.org/10.18863/pgy.12690>
- Anderson, J. C. Ve Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411-423. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.103.3.411>
- Anlayan, E. (2023). Görücü usulü ve aşk evliliklerinde aşk yaşam doyumu evlilik beklentisi ve temel psikolojik ihtiyaçların tatmini arasındaki ilişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. <https://doi:10.1037/0003-066x.55.5.469>

- Arnett, J. J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*, 1(2), 68–73. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x>
- Arnett, J. J., Žukauskienė, R., & Sugimura, K. (2014). The new life stage of emerging adulthood at ages 18–29 years: implications for mental health. *The Lancet Psychiatry*, 1(7), 569–576. [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(14\)00080-7](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(14)00080-7)
- Arnett, J. J. (2016). Does emerging adulthood theory apply across social classes? National data on a persistent question. *Emerging adulthood*, 4(4), 227–235. <https://doi.org/10.1177/2167696815613000>
- Atak H. (2011). Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: kuramsal bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3(1):163-213.
- Atak, H., & Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(1), 39-50.
- Atak, H., & Taştan, N. (2012). Romantic relationships and love. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520. <https://doi.org/10.5455/cap.20120431>
- Atak, H., Tatlı, C., Çokamay, G., Büyükpabuşcu, H., & Çok, F. (2016). Yetişkinliğe geçiş: Türkiye’de demografik ölçütler bağlamında kuramsal bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Current Approaches in Psychiatry*, 8(22173), 204–227. <https://doi.org/10.18863/pgy.238184>
- Aquilino, W. S. (2006). Family Relationships and Support Systems in Emerging Adulthood. In J. J. Arnett & J. L. Tanner (Eds.), *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century* (pp. 193–217). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11381-008>
- Ayaz, E. (2021). Tanıştırılarak evlenmiş çiftlerde evlilik karar sürecinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İbn Haldun Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Aydın, K. B. (2019). Özerk-ilişkisel benlik ölçeğinin geçerliği, güvenilirliği ve öznel esenlik hali ile ilişkisi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 4(8), 46-64.
- Bal, S. F. (2021). Evlilikten beklentiler ve cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Blankenhorn, D. (2009). *The future of marriage*. Encounter Books.
- Burcu, E., Yıldırım, F., Sırma, Ç. S., Sanıyaman, S. (2015). Çiçeklerin kaderi: türkiye’de kadınların erken evliliği üzerine nitel bir araştırma. *Bilig* (73), 63-98.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Çakmak, E. K. (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Bynner, J. (2005). Rethinking the youth phase of the life-course: the case for emerging adulthood? *Journal of Youth Studies*, 8(4), 367–384. <https://doi.org/10.1080/13676260500431628>
- Canel, A. N. (2007). Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Canel, A. N. (2012). *Evlilik ve aile hayatı*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Carroll, J. S., Badger, S., Willoughby, B. J., Nelson, L. J., Madsen, S. D., & McNamara Barry, C. (2009). Ready or not? *Journal of Adolescent Research*, 24(3), 349–375. <https://doi.org/10.1177/0743558409334253>
- Coontz, S. (2006). *Marriage, a history: How love conquered marriage*. Penguin.
- Corey, G. (2015). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Mentis Yayıncılık.
- Cross, S. E., & Madson, L. (1997). Models of the self: Self-construals and gender. *Psychological Bulletin*, 122(1), 5–37. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.122.1.5>

- Cross, S. E., Hardin, E. E., & Gercek-Swing, B. (2011). The *what, how, why, and where* of self-construal. *Personality and Social Psychology Review*, 15(2), 142–179. <https://doi.org/10.1177/1088868310373752>
- Çatılı, E. T., & Avcı, R. (2021). Beliren yetişkinlerde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun, benlik kurgusunun ve benliğin ayrılaşmasının eş seçme stratejilerini yordamadaki rolü. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1349–1365. <https://doi.org/10.24315/tred.812057>
- Çolak, A. (2016). İslâm’da aile kurumunu korumaya yönelik tedbirler. *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi Bahar*, 7(1), 105-137.
- Çiçek, Z. (2021). Çağdaş toplum dinamikleri ekseninde değişen evlilik ve aile kurumu. *Premium E-Journal of sScial Science (PEJOSS)*, 5(17), 664–686. <https://doi.org/10.37242/pejoss.2201>
- Çizmecioglu, R. (2020). Evlilik olgunluğu ile evlilik beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DeLamater, J., & Friedrich, W. N. (2002). Human sexual development. *Journal of Sex Research*, 39(1), 10–14. <https://doi.org/10.1080/00224490209552113>
- Dinç, S. Ve Erden-Çınar, S. (2019). Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışma uygulamasının üniversite öğrencilerinin gelecek kaygıları ve yetkinlik inançları üzerine etkisi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 15-28. <https://doi:10.19160/ijer.608132>
- Doğan, A., & Cebioğlu, S. (2011). Beliren yetişkinlik: Ergenlikten yetişkinliğe uzanan bir dönem. *Türk Psikoloji Yazıları – TPD*, 14(28), 11–23.
- Duncan, S. F., Rogers, M. A., & McAllister, S. (2017). Individual personality and emotional readiness characteristics associated with marriage preparation outcomes of perceived helpfulness and change. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 17(3), 209–226. <https://doi.org/10.1080/15332691.2017.1372836>

- Ekşi, B. (2005). Evliliğe hazırlık aşamasındaki karı-koca adaylarının evlilik ve anne-baba olma üzerine düşünceleri. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(8), 75-85.
- Elfira, N. (2019). Students marriage readiness based on cultural background. *JOMSIGN: Journal of Multicultural Studies in Guidance and Counseling*, 2(2). <https://doi.org/10.17509/jomsign.v2i2.10830>
- Ercan, H. (2011). İlişkisel-bireyci-toplulukçu benlik ölçeği'nin psikometrik özellikleri ve uyarlama çalışması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2011(2), 37-45.
- Ercan, H. (2013). Genç yetişkinlerde benlik kurgusu üzerine bir çalışma. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5(2), 157- 178.
- Erikson, E.H. (1968) Identity: Youth and Crisis New York, W.W. Norton Company.
- Erkal, M. E. (1993). Türk aile yapısı ve bazı meseleler. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 24 (15).
- Erkol, M., Şahin, M., & Avcı, Ş. (2021). Youth Attitudes towards marriage as an indicator of social change. *Universal Journal of History and Culture*, 3(1), 57–78. <https://doi.org/10.52613/ujhc.881488>
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2010). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ve başa çıkma. *Eğitim Fakültesi Dergisi* 23(2), 381-397.
- Eryılmaz, A., & Atak, H. (2011). Beliren yetişkinlik döneminde özsaygı, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göre romantik yakınlığı başlatmanın incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(2), 587-600.
- Fallahchai, R., Fallahi, M., & Badiiee, M. (2019). Intent, attitudes, expectations, and purposes of marriage in Iran: A mixed methods study. *Current Psychology*, 40(11), 5301–5311. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00477-6>
- Field, A. (2009). Discovering statistics using SPSS. Sage publications.

- Hamilton, S. F., & Hamilton, M. A. (2006). School, work, and emerging adulthood. In *American Psychological Association eBooks* (pp. 257–277). <https://doi.org/10.1037/11381-011>
- Hrytsiuk, I., Mahdysiuk, L., Tryhub, H., Khnykina, O., & Mariia, Z. (2022). Psychological Readiness of Young People for Early Marriage. *Youth Voice Journal*.
- Gherashiran Z. G., Sanaeizaker B, Kiamanesh A, Zaharakar K. (2022). The role of marriage attitude and emotional maturity in predicting marriage instability in women and men. *Journal of Psychological Science*. 21(116), 1581-1598. doi:[10.52547/JPS.21.116.1581](https://doi.org/10.52547/JPS.21.116.1581)
- Gholami, Z., Sanai, B., Kiamanesh, A., & Zaharakar, K. (2020). Predicting marital satisfaction based on emotional maturity and attitude to marriage between men and women with early and normal age marriage. *Family Counseling and Psychotherapy*, 10(1), 151-178.
- Grotevant, H. D. (1987). Toward a process model of identity formation. *Journal of Adolescent Research*, 2(3), 203–222. <https://doi.org/10.1177/07435548872300>
- Grotevant, H. D., & Cooper, C. R. (1985). Patterns of interaction in family relationships and the development of identity exploration in adolescence. *Child Development*, 56(2), 415. <https://doi.org/10.2307/1129730>
- Güzel, N. C. (2020). Evlilik ölçeği: evliliğe ilişkin niyet, evliliğe yönelik genel tutumlar ve evliliğe yönelik beklenti ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizleri. *Turkish Studies – Education*, 15(1), 185-197. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.40532>
- Hawkins, M., Letcher, P., Sanson, A., Smart, D., & Toumbourou, J. W. (2009). Positive development in emerging adulthood. *Australian Journal of Psychology*, 61(2), 89–99. <https://doi.org/10.1080/00049530802001346>
- Haylı, R. G., Durmuş, E., & Kış, A. (2017). Evlilik doyumunun evlenme biçimi açısından incelenmesi: bir meta-analiz çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 12(28). <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12694>

- Hendry, L. B., & Kloep, M. (2010). How universal is emerging adulthood? An empirical example. *Journal of Youth Studies*, 13(2), 169–179. <https://doi.org/10.1080/13676260903295067>
- Hochberg, Z., & Konner, M. (2020). Emerging Adulthood, a Pre-adult Life-History Stage. *Frontiers in Endocrinology*, 10. <https://doi.org/10.3389/fendo.2019.00918>
- Hortaçsu, N. (1991). Evlilik ve boşanma nedenlerine verilen önemi etkileyen faktörler olarak değerlendirme yaklaşımı, cinsiyet ve medeni durum. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
- Hu, L T., & Bentler, P. M. (1999). Cut-off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Jafar, E. S., & Yaqub, A. (2021). The Dynamics Marriage Readiness of Muslim Adolescent from the Perspective of Psychology and Islamic Law. *Al- 'Adl*, 14(2), 229-241.
- Jensen, L. A., & Arnett, J. J. (2012). Going Global: New pathways for adolescents and emerging adults in a changing world. *Journal of Social Issues*, 68(3), 473–492. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2012.01759.x>
- Jones, G. D., & Nelson, E. S. (1997). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce & Remarriage*, 26(1-2), 171–189. https://doi.org/10.1300/J087v26n01_09
- Jordan, J. V., & Surrey, J. L. (1986). The self-in-relation: Empathy and the mother-daughter relationship. In T. Bernay & D. W. Cantor (Eds.), *The psychology of today's women: New psychoanalytic visions* (pp. 81-104). Hillsdale, NJ: Analytic Press
- Joy, M., & Mathew, A. (2018). Emotional maturity and general well-being of adolescents. *IOSR Journal of Pharmacy*, 8(5), 01-06.
- Juvva, S., & Bhatti, R. S. (2006). Epigenetic model of marital expectations. *Contemporary Family Therapy*, 28(1), 61–72. <https://doi.org/10.1007/s10591-006-9695-2>
- Kaçar, M., & Parlar, H. (2019). Uzun süreli flörtün bireylerin evlilik algısı üzerine etkisinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(35).

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996a). *Family and Human Development Across Cultures – A View From the Other Side*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996b). Özerk-İlişkisel Benlik: Yeni Bir Sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11 (37), 36-43
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2002). Psychology and Human Competence Development. *Applied Psychology: An International Review*, 51 (1), 5-22.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and Relatedness in Cultural Context. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36 (4), 403-422
- Kağıtçıbaşı, Ç., Baydar, N. Ve Cemalcılar, Z. (2006). *Autonomy and Relatedness Scales (Progress report)*. Istanbul: Koç University.
- Kalkan, E., & Aydoğan, D. (2019). Evlilik İlişki Kalitesini Benlik Açısından Değerlendirme: Benliğin Farklılaşması ve İlişkisel Özgünlük. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 38(1), 174–189. <https://doi.org/10.7822/omuefd.494918>
- Karataş, Z., & Çelikkaleli, Ö. (2018). Beliren yetişkinlikte intihar olasılığı: Stresle başetme, öfke ve cinsiyet açısından bir inceleme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 450-462.
- Karunia, N. E., & Rahaju, S. (2019). Marriage Readiness of Emerging Adulthood. *GUIDENA: Jurnal Ilmu Pendidikan, Psikologi, Bimbingan Dan Konseling*, 9(1), 29. <https://doi.org/10.24127/gdn.v8i2.1338>
- Kashima, E. ve Hardie, E. A. (2000). The development and validation of the relational, individual and collective self aspects (ric) scale. *Asian Journal of Social Psychology*, 3, 19-48.
- Keldal, G. (2021a). Evliliğe bakış açısı ve evlilikten beklentiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.662290>
- Keldal, G. (2021b). Evliliğe hazır oluş ile ilişkili faktörler. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Keldal, G. (2021c). Üniversite Öğrencilerinin Gözünden Evlilik. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 375-393. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.856820>
- Keldal, G., & Kılıç, N. (2021). Investigating the associations between social media addiction, marital beliefs, and attitudes toward cohabitation during emerging adulthood. *Marriage & Family Review*, 57(8), 764-779. <https://doi.org/10.1080/01494929.2021.1919813>
- Koydemir, S., & Schütz, A. (2014). Almanya'daki Türk Göçmenlerde Yaşam Doyumu: Kültürel Kimlik ve Benlik Kurgularının Rolü. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(42). <https://doi.org/10.17066/pdrd.30830>
- Koydemir, S., & Mısıır, S. (2015). Self-construals and happiness: An experimental priming study. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(44). Retrieved from <http://www.turkpsdrdergisi.com/index.php/pdr/article/view/32>
- Kozan, H. İ. Ö., & Hamarta, E. (2017). Beliren yetişkinlikte beden imgesi: Bağlanma ve sosyal görünüş kaygısının rolü. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 7(48), 63-81.
- Köksal, B., & İlhan, T. (2018). Evlilik Rol Beklentileri Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(1), 300-319. <https://doi.org/10.12984/egeefd.378847>
- Kuyumcu, B. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Kurguları ile Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2(1), 86-94.
- Kuzu, A. (2017). Evlilik uyumu ile kişilik özellikleri ve mizaç arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Larson, J.H. & Wilson, S.M. (1994). The impact of job insecurity on marital and family relationships. *Family Relations*, 43(2), 138-147.

- Larson, J. H., & Thayne, T. R. (1999). Marital attitudes and personal readiness for marriage of young adult children of alcoholics. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 16(4), 59–73. https://doi.org/10.1300/j020v16n04_06
- Larson, J. H., Newell, K. E., Holman, T. B., & Feinauer, I. D. (2007). The role of family environment in the dating relationships and readiness for marriage of young adult male survivors of Non-familial childhood sexual abuse. *American Journal of Family Therapy*, 35(3), 173–186. <https://doi.org/10.1080/01926180600968423>
- Levinson, D. J. (1978). *The seasons of a man's life*. New York: Ballantine.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224–253. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.98.2.224>
- Markus, H. R. & Kitayama, S. (2003). Culture, Self, and Reality of the Social. *Psychological Inquiry*, 14 (3 and 4), 277-283.
- Morsünbül, Ü. (2013). Benlik kurgularının ergenlerin yaşam doyumu ve depresyon düzeylerine olan etkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 16, 18-26.
- Mosavi, S. E., & Irvani, M. R. (2012). A study on relationship between emotional maturity and marital satisfaction. *Management Science Letters*, 2(3), 927–932. <https://doi.org/10.5267/j.msl.2011.10.012>
- Mutlu, T, Korkut Owen, F, Özdemir, S, Ulaş Kılıç, Ö. (2019). Beliren yetişkinlerin kariyer planları, yaşadıkları kariyer kararsızlıkları ve bununla baş etme stratejileri. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 1-31.
- Nelson, L., Badger, S., & Wu, B. (2004). The influence of culture in emerging adulthood: Perspectives of Chinese college students. *International Journal of Behavioral Development*, 28(1), 26–36. <https://doi.org/10.1080/01650250344000244>
- Nindyasari Y., & HerawatiT. (2019). The relation of emotional maturity, family interaction and marital satisfaction of early age married couples. *Journal of Family Sciences*, 3(2), 16-29. <https://doi.org/10.29244/jfs.3.2.16-29>

- O'Connor, M., Sanson, A., Hawkins, M., Letcher, P., Toumbourou, J. W., Smart, D., Vassallo, S., & Olsson, C. A. (2010). Predictors of positive development in emerging adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(7), 860–874. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9593-7>
- Özdemir, Y. (2012). Kırsal Kesimde ve Kentte Yaşayan Ergenlerin Benlik Kurguları Açısından Karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 81-96.
- Özdemir, Y., & İlhan, T. (2012). Benlik Kurgusu, Bağlanma ve Yalnızlık Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 157-180.
- Özgüven, İ. E. (2000). Evlilik ve aile terapisi. Birinci Baskı. Ankara: PDREM Yayınları.
- Öztürk, M. S., (2021). Gençlerde işsizlik kaygısı ve evlilik olgunluğu arasındaki ilişkinin araştırılması. 7th International Conference on Management and Social Sciences, İstanbul, Turkey
- Park, M., & Je, N. J. (2019). The effect of view on marriage, children, psychosocial maturity, social pre-parental role recognition on marriage motivation in colleger. *The Journal of the Korea Contents Association*, 19(1), 316–328. <https://doi.org/10.5392/jkca.2019.19.01.316>
- Phillips, T. M., & Pittman, J. F. (2003). Identity processes in poor adolescents: Exploring the linkages between economic disadvantage and the primary task of adolescence. *Identity*, 3(2), 115–129. <https://doi.org/10.1207/s1532706xid030202>
- Piquero, A. R., Brame, R., Mazerolle, P., & Haapanen, R. (2002). Crime in emerging adulthood. *Criminology*, 40(1), 137–170. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2002.tb00952.x>
- Polat, K., & İlhan, T. (2018). Evli bireylerde çift uyumu ve bazı psikolojik belirtilerin benliğin farklılaşması açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(50), 87-115.
- Reifman, A., Arnett, J. J., & Colwell, M. J. (2007). Emerging adulthood: Theory, assessment and application. *Journal of Youth Development*, 2(1), 37–48. <https://doi.org/10.5195/jyd.2007.359>

- Rindfuss, R. R. (1991). The young adult years: Diversity, structural change, and fertility. *Demography*, 28(4), 493. <https://doi:10.2307/2061419>
- Robins, R. W., Fraley, R. C., Roberts, B. W., & Trzesniewski, K. H. (2001). A longitudinal study of personality change in young adulthood. *Journal of Personality*, 69(4), 617–640. <https://doi:10.1111/1467-6494.694157>
- Rosenfeld, M. (2017). Marriage, choice, and couplehood in the age of the internet. *Sociological Science*, 4, 490–510. <https://doi.org/10.15195/v4.a20>
- Rosenthal, D., Gurney, R. M., & Moore, S. (1981). From trust on intimacy: A new inventory for examining erikson's stages of psychosocial development. *Journal of Youth and Adolescence*, 10(6), 525–537. <https://doi.org/10.1007/bf02087944>
- Samat, M. (2010). Evlilik birliğinin korunması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sassler, S., & Schoen, R. (1999). The effect of attitudes and economic activity on marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 61(1), 147. <https://doi.org/10.2307/353890>
- Schumacker, R. ve Lomax, R. (2004). A beginner's guide to structural equation modeling. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Schwartz, S. J. (2016). Turning point for a turning point. *Emerging Adulthood*, 4(5), 307–317. <https://doi.org/10.1177/2167696815624640>
- Segrin, C., & Nabi, R. L. (2002). Does Television Viewing Cultivate Unrealistic Expectations About Marriage? *Journal of Communication*, 52(2), 247–263. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2002.tb02543.x>
- Sevinç, G., & Şener-Kılınç, T. (2018). Güvenli bağlanma düzeyi ve benlik kurguları ile üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin uyumu arasındaki ilişki. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(3), 306-324. <https://doi.org/10.17244/eku.377465>
- Sitorus, I. R., & Yusmita, Y. (2020). The age of marriage on interdisciplinary Islamic law perspectives. *Jurnal Ilmiah Mizani: Wacana Hukum, Ekonomi Dan Keagamaan*, 7(1), 1. <https://doi.org/10.29300/mzn.v7i1.3137>

- Soysal, F. Ö., Baş, A. U., & Aysan, F. (2016). Evlilik beklentisi ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1).
<http://dx.doi.org/10.17860/efd.80783>
- Şendil, G., & Korkut, Y. (2008). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston: Pearson Education, Inc
- Tarhan, N. (2008). *Evlilik psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tosun, C., & Yazıcı, H. (2021). Algılanan Ebeveyn İlişki Tutumları ile Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Evlilik Rol Beklentileri Üzerindeki Etkisi: Geleneksel mi, Eşitlikçi mi? *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 173-188.
<https://doi.org/10.33417/tsh.781374>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK).(2022) Retrieved from
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2021-37250>
- Ünal-Karagüven, M. H., & Bal, S. F. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Beklentileri ile Cinsiyet Rollü Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 57(57), 151-167.
<https://doi.org/10.15285/maruaeabd.1200118>
- Waller, M. R., & McLanahan, S. (2005). “His” and “her” marriage expectations: Determinants and consequences. *Journal of Marriage and Family*, 67(1), 53–67. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2005.00005.x>
- Wothke, W. (2010). *Introduction to structural equation modeling course notes*. SAS Institute Inc.
- Yazıcı, B., & Demirli, C. (2020). Evlilik kararı alan bireylerin evliliğe yükledikleri anlam ile evlilik öncesi ilişkilerin incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(7), 295–326.

Yıldırım, P., Yıldırım, E., Otrar, M., Şirin, A. (2016). Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık ile Benlik Kurgusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 42(42), 277-297. <https://doi.org/10.15285/ebd.58203>

Yanık, M. (2016). Dest-i İzdivaç. Hayy Kitap.

Yavuzer, N. (2017). Ergenlerde romantik ilişkiler açısından gelecek zaman yönelimleri ile benlik kurguları arasındaki ilişkiler. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 275-296.

Yıldız, M. (2017). Evlilik olgunluk ölçeğinin geliştirilmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 1(1), 24-34. <https://doi.org/10.31461/ybpd.316274>

EKLER

Ek 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Beliren yetişkinlik dönemindeki kişilerde evlilik olgunluğunu konu alan bu çalışma Marmara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisi Senanur Yaşaroğlu tarafından Prof. Dr. Seval Erden Çınar danışmanlığında yürütülmektedir.

Ölçekte yer alan ifadelere vereceğiniz cevaplar yalnızca akademik amaca yönelik olup, üçüncü şahıs ve/veya kurumlarla kesinlikle paylaşılmayacaktır. Çalışmaya katılım gönüllülük esastır.

Araştırmaya katılım yaklaşık 10 dakika sürecektir.

Çalışmayla ilgili soru, yorum veya öneri için e-posta adresi: senanuryasaroglu@gmail.com
Katılımınız ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

*Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorsanız lütfen aşağıdaki kutucuğu işaretleyiniz.

Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Psk. Dan. Senanur Yaşaroğlu

Marmara Üniversitesi PDR YL Öğrencisi

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

1)Yaşınız?

2) Cinsiyetiniz ?

Kadın Erkek

3) Eğitim düzeyiniz?

İlköğretim Lise Üniversite Lisansüstü

5)Şu an bir ilişkiniz var mı?

Evet Hayır

6)Kendinizi evliliğe hazır hissediyor musunuz?

Evet Hayır Kararsızım

7)Nasıl bir evlilik yapmak istersiniz?

Görücü usulü-Mantık evliliği Flört-Aşk evliliği

8)Sizce en uygun evlenme yaşı kaçtır?

18-21 22-25 26-29 30-35 36 ve yukarısı

Ek 4. Özerk-İlişkili Benlik Ölçek (Örnek Maddeler)

Bu ankette kişilerin kendileri ve ilişkileri hakkında cümleler var. Bunların her biri hakkında ne düşündüğünüzü 1 ‘fikrime çok aykırı’dan, 5 ‘fikrime çok uygun’a uzanan beş şıktan birini işaretleyerek belirtiniz.

Aşağıdaki cümlelerle ilgili görüşlerinizi, kendinize çok yakın hissettiğiniz kişi veya kişilerle olan ilişkinizi düşünerek belirtin.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1-Kendimi çok yakın hissettiğim insanların desteğine ihtiyaç duyarım.					
2-Kararlarımda yakınlarımla etkisi çok azdır.					
3-Hem yakın ilişkileri olmak hem de özerk olmak önemlidir.					
4-Çok yakın hissettiğim bir kişinin bile hayatıma karışmasından hoşlanmam.					
5-Yakınlarımda olan ilişkimde mesafeli olmak isterim.					
6-Planlar yaparken yakınların önerileri dikkate alınsa bile, son karar kişiye ait olmalıdır.					
7-Kendimi yakınlarımdan bağımsız hissedirim.					
8-Hayatımı kendimi çok yakın hissettiğim kişilerin düşüncelerine göre yönlendiririm.					
9-Çok yakın ilişkiler içindeki kişi, kendi kararlarını veremez.					

Ek 5. Evlilik Olgunluk Ölçeği (Örnek Maddeler)

Lütfen aşağıdaki ölçekte yer alan her bir ifadeyi cevaplayınız. Sadece aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadelerin yorumları bireylere göre değişebilir. Teşekkürler.

	Asla katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Son derece katılıyorum
1-Kendi duygularımın farkındayım ve hayattan ne istediğimi biliyorum.						
2-Eşim olacak kişinin duygularını anlayabilirim ve ona yardımcı olabilirim.						
3-Yaşamım boyunca duygusal problemlerimle etkin bir biçimde mücadele ettim.						
4-Evleneceğim kişiyle aramızda oluşabilecek problemleri iletişim yoluyla çözebilirim.						
5-Evlilik süreci boyunca birtakım krizlerle karşılaşacağımı biliyorum.						
6-Yaşadığım problemleri tek başına değil, yardım alarak çözme eğilimindeyim.						
7-Evlilikle ilgili maddi yeterliliğe sahibim.						

Ek 6. Evlilik Beklentisi Ölçeği (Örnek Maddeler)

Lütfen aşağıdaki ölçekte yer alan her bir ifadeyi cevaplayınız. Sadece aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadelerin yorumları bireylere göre değişebilir. Lütfen gelecekteki evliliğinizin neye benzeyeceğini hayal ederek aklınıza ilk gelen cevabı işaretleyiniz. Teşekkürler

	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Nötrüm	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1-Evliliğim yaşadığım tüm diğer yakın ilişkilerden daha yoğun olacak.					
2-Eşim ve ben cinselliğe eşit şekilde önem vereceğiz.					
3-Ben ve eşim benzer temizlik alışkanlıklarına sahip olacağız.					
4-Gelirlerimizi düzenli bir şekilde korumak zor olacak.					
5-Birbirimizden yardım istemek bir sorun oluşturmayacak.					
6-Eşim oldukça çekici biri olacak.					
7-Her ikimizin de yapacağı belli başlı ev işleri olacak.					
8-Yalnız başına geçirilen zaman birlikte geçirilen zaman kadar önemli olmayacak.					
9-Romantik aşkın sürdürülmesi mutlu evliliğimiz için anahtar unsur olacaktır.					
10-Eşim ve ben aynı zamanda çocuk sahibi olmak isteyeceğiz.					
11-Eğer işimde terfi edersem ve başka bir şehre taşınmamız gerekirse eşim benimle birlikte gelmeye kesinlikle gönüllü olacaktır.					
12-Evlilikteki doyumumuz cinsel hayatımızın yansıması olacaktır.					
13-Eşim çok güçlü bir mizah duygusuna sahip olacak.					